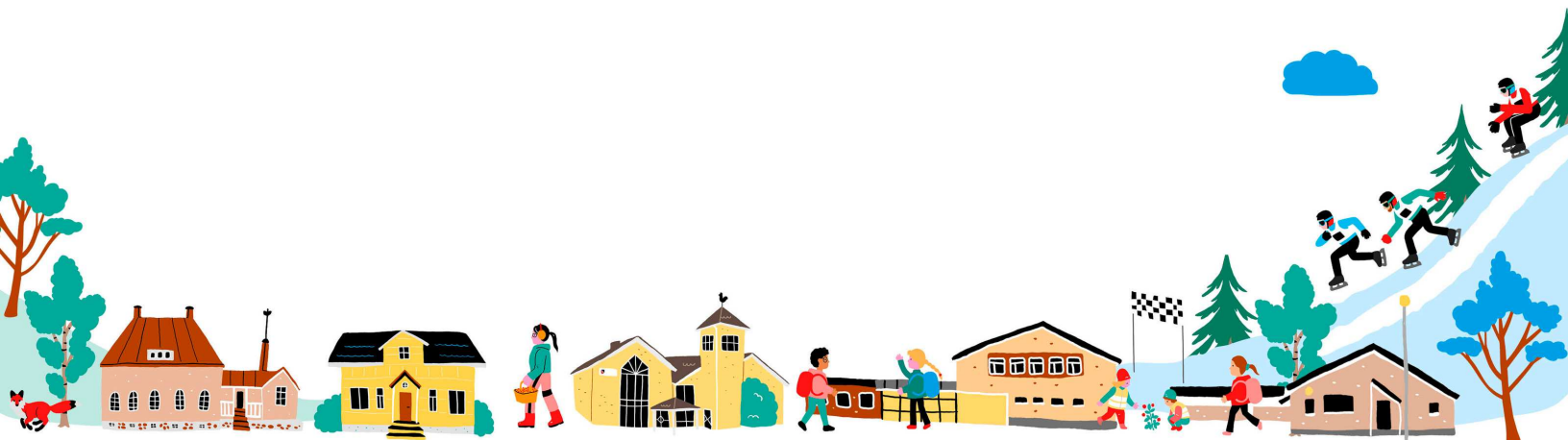

RAUTALAMPI

Talousarvio 2024

KÄSITTELY
KUNNANHALLITUS 11.12.2023

Sisällysluettelo

TALOUSSUUNNITELMA 2025 – 2026	4
Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen	4
Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö.....	6
Kuntastrategia	6
Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta	7
Yleinen taloudellinen tilanne.....	8
Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2024.....	10
Kuntavero	13
Valtionosuudet	14
Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:.....	14
Rahoitustuotot ja -kulut.....	16
Toimintatuotot	17
Toimintakulut.....	17
Toimintakate.....	17
Vuosikate	17
Poistot	17
Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2024	17
Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys	19
Työllisyys.....	20
Elinvoimaisuus ja työpaikat	20
Väestön hyvinvointi	21
Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet 2024–2026	22
VUODEN 2024 TALOUSARVIO	25
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKOISET 1000€).....	25
LAINATILANNE 31.12. (1000 €).....	25
ASUKASLUKU 31.12.2022	25
VEROPROSENTIT VUONNA 2024	26
TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €)	26
ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2015 – TA2024 (1000 €)	27
MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €).....	28
TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €).....	29

SUURET TULORYHMÄT	30
HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)	31
HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO	32
PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €).....	33
TALOUSARVION SITOVUUS	34
Talousarvion toimeenpanosta	34
Talousarvion sitovuus.....	34
OSASTOJEN TOIMINTA 2023	37
130 Tilintarkastus	37
18 Luottamushenkilöhallinto	38
170 Yleishallinto	40
180 Taloushallinto	42
Yleishallinto, Työllisyyspalvelut	44
26 Elinkeinotoimi	45
270 Maaseututoimi	47
404 Sivistyksen hallinto	49
410 Perusopetus	51
420 Lukio.....	53
440 Aikuiskoulutus	55
450 Joukkoliikenne.....	57
453 Varhaiskasvatus	58
454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)	61
460 Nuorisotoimi	64
470 Liikuntatoimi	66
480 Kirjasto	68
490 Kulttuuritoimi	70
500 Hallinto, Tekninen lautakunta	72
510 Jätehuolto	74
520 Vesihuolto	76
540 Kiinteistöt.....	78
545 Ravintokeskus	80
550 Varikko	82
560 Liikenneväylät.....	84
570 Maankäytön suunnittelu	86

580 Ympäristönsuojelu.....	88
590 Rakennusvalvonta.....	90
TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET 2024	92
Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy	92
Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit.....	92
Rautalammin Kehitys Oy	92
As Oy Lupsakas	93
As Oy Rautalammin Kuusitie 3.....	93
Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo	93
As Oy Rautalammin Lassilanpolku.....	93
Kehitysyhtiö SavoGrow Oy.....	94
Istekki Oy	94
Sansia Oy.....	94
TULOSLASKELMA.....	95
KÄYTTÖTALouden LISTAUS	96
TULOSLASKELMAOSA	109
RAHOITUS	113
Rahoitusosan sitovuus	113
Rahoituslaskelma.....	113
INVESTOINNIT VUONNA 2024	114
Investointien sitovuus	114
Investointiosan määrärahaso	114
Investointisuunnitelma.....	115
HENKILÖSTÖTAVOITTEET 2024.....	119
RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2024.....	121

TALOUSSUUNNITELMA 2025 – 2026

Kunnanjohtajan katsaus talousarviovuoteen

Vuosi sitten talousarvion laadinta tuntui haastavalta tulevan soteuudistuksen takia. Nyt voi todeta, että haasteita riittää myös vuoden 2024 talousarvion kanssa. Vuoden alusta kuntien toiminnassa tapahtui historiallinen muutos, kun 21 hyvinvointialuetta aloittivat toimintansa ja sosiaali- ja terveystalouden pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Osana soteuudistusta päätettiin, että veronmaksajien verotus ei tulisi kiristymään. Hyvinvointialueet saivat rahoituksen kaikkia siirtyviä kustannuksia vastaavasti, eikä valtio luvannut osallistua uudistuksen talousvaikutusten tasaamiseen. Jo ensimmäinen toimintavuosi on kuitenkin osoittanut, että myös kunnat ovat joutuneet kantamaan melkoisen vastuun hallintohistorian suurimman uudistuksen talousvaikutuksista. Syyskuussa 2023 oli jo tiedossa se, että hyvinvointialueiden alijäämä on jo noin 1.2 miljardia. Pohjois-Savossa alijäämän suuruus oli noin 91 miljoonaa. Sote – ja pelastustoimen uudistus on pysyvästi muuttanut kuntien rahoitusmallia. Jos hyvinvointialueiden tehostamistoimet eivät onnistu, on riskinä kuntatalouden näkymien heikentyminen edelleen.

Talousarviota ja taloussuunnitelmaa on laadittu suurten muutosten ja yleisen talouskehityksen epävarmuuden jatkuessa. Aikaisemmin ennakoituja talousnäkymiä on reivattu syksyn aikana selkeästi alaspäin. Valtiovarainministeriön arvion mukaan vuoden 2024 kansantalouden volyymikasvu olisi noin 1,4 prosenttia, mutta arvio tarkentui vielä lokakuussa hieman alaspäin 1,2 prosenttiin. Liikepankkien arvioissa taantumun uskotaan jatkuvan vuoden 2024 puolelle ja samalla ennakoidaan nollakasvua koko vuodelle.

Heikkenevä taloussuhdanne, kulujen kasvu sekä tuottojen hiipuminen merkitsevät, että kuntien tulos painuu vuonna 2024 huomattavasti heikommaksi, kuin mitä vielä alkukesän ennusteet ennakoivat. Kuntarahoitus arvioi vuoden 2024 olevan talouden osalta kaiken kaikkiaan haastava. Vuosi näyttäne viitteitä myös siitä, miten kunnat ylipäättänsä tulevasta selviävät. Nyt jo tiedetään, että valtionosuusjärjestelmään on tulossa muutoksia. Mutta millaisia muutoksia ja miten tasapuolisia – siitä ei ole vielä tietoa.

Kuntastrategia luo pohjan talousarviota laadittaessa. Rautalammin kunnan strategia on laadittu niin, että kunta huomioi ja kestää suuretkin toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Haluamme toimia avoimesti, rohkeasti ja yhteisöllisesti. Tavoitteena on olla houkutteleva ja kilpailukykyinen paikka asua, yrittää ja tehdä työtä. Hyvinvoinnin edistäminen ennakoivasti on kuntien tärkein tehtävä ja näin ollen myös meillä pysyvä tavoite tulevaisuudessa. Kuntalaisille haluamme tarjota laadukkaat ja monipuoliset palvelut siitä huolimatta, että kuntien talous tulee olemaan tiukkaa tulevina vuosina. Haluamme myös rakentaa kuntaamme hyvässä yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa. Raja-aitoja ei palveluissamme saa näkyä, sillä kunnan asukkaat ovat yhteisiä.

Koska kuntien rahoituspohja pieneni merkittävästi sote-uudistuksen myötä, on tärkeää, että meillä kunnan laskennallinen tase on n. 4,2 miljoonaa ylijäämäinen. Taloudelliset mahdollisuudet isoihin investointeihin ovat kuitenkin pienentyneet samassa suhteessa kunnan pienenevän budjetin kanssa. Tulevien vuosien investointeja on tästä syystä huolellisesti pohdittava ja puntaroitava: riittääkö Rautalammin kunnan taloudellinen

kantokyky nyt suunnitelmissa oleviin ja tuleviin investointeihin. Tulevaisuudessa talouden tasapaino on avainasemassa kestävän kuntatalouden ylläpitämiseksi. Rautalammin kunnan talousarvio vuodelle 2024 on ylijäämäinen 11 242 euroa.

Sellaiset tulot, joihin pystymme kunnassa vaikuttamaan ovat jatkossa vähissä. Kunnan talous muodostuu pitkälti eri toiminnoista, joten iso painoarvo muutoksessa on myös toimintojen ja palveluprosessien tehostamisessa. Toimintoja tulee ohjata suoraviivaisesti, entistäkin tehokkaammin ja asukaslähtöisesti. Myös eri hallintokuntien yhteistyötä tulee pystyä kehittämään aikaisempaa tehokkaammin ja samalla vahvistamaan henkilöstön mahdollisuutta sisäisesti joustaviin työjärjestelyihin. Jatkuvan muutoksen keskellä tulee kiinnittää entistä parempaa huomiota henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Johtamista ja tiimityöskentelyä kehitetään jatkuvana prosessina. Selvää on, että talousarviovuoden 2024 ja sitä seuraavien suunnitelmavuosien osalta on päästävä sanoista tekoihin. Tulevaisuuden ratkaisee vain aidot toimet, jotka ottavat huomioon muuttuneen kuntakentän. Olennaisen tärkeää on se, että kykenemme reagoimaan toimintaympäristössä jo tapahtuneisiin sekä tuleviin muutoksiin ripeästi. Seuraava tiedossa oleva, jo nurkan takana odottava muutos on vuonna 2025 aloittava TE-uudistus, jossa kunnille siirtyy alueellinen vastuu myös työllisyyspalveluista.

Viime vuosina olemme säästäneet ja tasapainottaneet oman kuntamme taloutta. Jatkossa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei säästetä väärästä paikasta ja niin, ettei tulevaisuuden elinvoimaisuustehtävät kärsi. Näin ei voi tapahtua. On selvää, että tulevaisuuden voittajakuntien joukossa ovat ne kunnat, jotka uskaltavat olla ripeitä ja valmiita muotoilemaan palvelunsa uudennaisiksi, asukaslähtöisiksi ja omannäköisiksi. Kuntien eriytyminen on hyväksyttävä ja siitä on löydettävä omaan kuntaan sopiva voimavara.

Rautalammin nuorisovaltuusto on muotoillut meille kuntastrategian nerokkaan sloganin Rohkean rautainen Rautalampi - se näyttäköön suunnan tuleville vuosille. Jos me emme kasva ja kehity, emme pysty juurikaan kilpailemaan uusista yrityksistä tai kykene luomaan tulevaisuuden uskoa edes nykyisille yrityksille. Taantuva kunta ei luo myöskään kuntalaisluottamusta tai houkuttele uusia asukkaita. Vaikka ajat ovat kovat, tulee kunnan olla rohkea ja uudistuva.

Viime vuosina kunnan henkilöstö on kantanut paljon vastuuta taloushaasteista ja osoittanut sitoutumistaan arjen keskellä. Iso kiitos kuuluu kaikkien tulosityksiköiden henkilökunnalle sekä vastuullisille esimiehille. Kyse on kuitenkin aina yhteisestä tahtotilasta, jonka takana kaikkien tulee seisoa: kunnan henkilöstö, päättäjät ja kuntalaiset. Kuntalaivalla tulee olla yhteinen suunta ja keula kohti tulevaisuutta.

Haluan toivottaa hyvää ja rohkeasti eteenpäin katsovaa vuotta 2024 kaikille.

Rautalamilla 30.10 .2023

Anu Sepponen

kunnanjohtaja

Kuntalaki 110 § ja sen keskeinen sisältö

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi) Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja niin, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa- ja suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntalain taloutta koskevia säännöksiä on muutettu 1.5.2015 voimaan tulleessa uudessa kuntalaissa (410/2015). Muun muassa alijäämän kattamisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä on tiukennettu ja alijäämän kattamisvelvollisuus on ulotettu kuntayhtymiin, kriisikuntamenettelyä koskevaa sääntelyä on uudistettu ja konserninäkökulmaa on korostettu kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa ja raportoinnissa. Säännösmuutoksilla on pyritty korostamaan kunnan vastuunkantoa ja turvaamaan toiminnan taloudellinen kestävyys pitkällä aikavälillä. Voimaan tulleiden säännösten (110.3 §) mukaan alijäämän kattamisvelvoite syntyy, kun kunnan tai kuntayhtymän taseeseen on kertynyt alijäämää. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta. Alijäämän kattamista koskevista yksilöidyistä toimenpiteistä päätetään taloussuunnitelmassa. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainoa arvioitaessa otetaan huomioon taseeseen kertyneet ylijäämät. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan miten rahoitustarve tullaan kattamaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa huomioon joko brutto- tai nettomääräisinä. Talousarvio ja suunnitelma sisältävät käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Kaikessa kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarvioita.

Kuntastrategia

Kuntastrategia on kuntien lakisääteinen asiakirja, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kunnanvaltuusto hyväksyy kuntastrategian valtuustokausittain ja tarkastelee sen toteutumista vähintään kerran valtuustokaudessa. Kuntalakiin on kirjattu, että kuntastrategiassa tulee käsitellä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä, osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia, palveluiden järjestämistä ja tuottamista, laissa säädettyjä palvelutavoitteita, omistaja- ja henkilöstöpolitiikkaa sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittämistä. Asiakirjassa on arvioitava nykytilaa ja toimintaympäristöön kohdistuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia kunnan tehtäviin. (Kuntalaki 37§)

Kuntastrategiassa asetetaan kunnan toiminnan omat pääpainopisteet ja mahdollisissa ohjelma-asiakirjoissa tarkennetaan kuntastrategiaa. Kestävä kehitys laajana ja monisyisenä asiana ei välttämättä istu aina helposti kuntastrategiaan, mutta toimii yleisenä näkökulmana kunnan eri asiakirjoissa. Kestävää kehitystä voidaan strategian lisäksi

käsitellä poikkihallinnollisissa **strategian toteuttamisohjelmissa**, jotka laaditaan linjassa kuntastrategian kanssa ja sen tavoitteita tukemaan ja toteuttamaan. Poikkihallinnollisten strategian toteuttamisohjelmien lisäksi kunnan toimialojen on usein tarpeen konkretisoida kuntastrategian linjauksia oman toimialansa näkökulmasta **toimialan kehittämisohjelmaksi**. Näin myös Rautalammin kunnassa on tehty. Meillä on useita kuntastrategiaa toteuttavia strategisia projekteja. Lisäksi monet ohjelmat linjaavat strategista tekemistä, kuten elinvoimaohjelma, henkilöstöohjelma sekä omistajanohjausohjelma.

Rautalammin kuntastrategia ja tulevaisuuden suunta

Rautalammin kunnan hallintoa ja peruspalveluja sekä yritystoimintaa koskevat tavoitteet ovat johdettu siten, että ne toteuttavat mahdollisimman hyvin kunnanvaltuuston hyväksymää kuntastrategiaa 2022–2025. Rautalammin kunnan kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 5.4.2022. Kuntastrategian painopistealueita ovat:

- tasapainoinen kuntatalous,
- joustava työ ja asuminen,
- elinvoima ja hyvinvointi sekä
- viestintä ja vuorovaikutteisuus.

Kuntastrategian merkitys korostuu uudistuneessa kuntalaissa ja se myös ohjaa tarkastelemaan kunnan toimintaa strategisena kokonaisuutena. Kuntalain strategiaa korostavan merkityksen ja ohjausvaikutuksen takia on myös erityisen tärkeää, että strategiassa korostuu pitkän aikavälin vastuunkanto ja kunnan toiminnan johtaminen kokonaisuutena. Yhdessä hyvinvointikertomuksen kanssa kuntastrategia luo pohjan ja suuntaviivan kunnan kaikelle toiminnalle. Strategian on seurattava aikaansa ja sen päivittämisessä ratkaisevinta on huomioida kunnan toimintaympäristössä ja olosuhteissa tapahtuvat, nopeatkin muutokset Hyvän strategian tulee myös nähdä pitkälle tulevaisuuteen.

Kuntastrategiaa väli tarkasteltiin valtuuston ja johtoryhmän työpajassa maanantaina 28.8.2023. Keväällä 2022 hyväksytyn strategian yhteydessä on useita siitä johdettuja projekteja käynnissä. Päivän tarkoitus oli kirkastaa eteenpäin vietävät projektit ja karsia turhat tai liittää ne osaksi muita. Niiden tarkoitus on lisätä Rautalammin elinvoimaa, houkuttelevuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja taata meille mm. peruskoulu ja hyvän elämän puitteet.

Vakiintuneeseen tapaan vuoden 2024 talousarviossa toimialojen sitovat tavoitteet on laadittu kuntastrategian sekä hyvinvointisuunnitelman painopisteiden pohjalta. Samalla tavoitteen toteutumista seuraavat mittarit on pyritty muodostamaan siten, että niiden avulla voidaan mahdollisimman hyvin seurata tavoitteiden toteutumista.

Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön loppuvuoden arvioiden mukaan talouden kehitysnäkymät ovat kääntyneet aikaisemmin arvioitua heikommaksi. Erityisesti Kiinan ja Saksan talouskehitys nähdään ennustettua heikompana. On mahdollista, että sotatilanne Ukrainassa tai Venäjän sisäinen kehitys aiheuttavat uusia negatiivisia vaikutuksia maailman ja Suomen talouteen. Tällöin talouskasvu ja työllisyys kehittyisivät edelleen arvioitua heikommin. Myös ympäristöriskeillä, kuten sään ääri-ilmiöillä voi olla aiempaa suurempi vaikutus talouskehitykseen ja ne lisäävät talouden häiriöherkkyyttä. Maailmantalouden kehitysnäkymä on kokonaisuutena myös kaksijakoinen. Toisaalta Yhdysvalloissa, Japanissa ja monessa kehittyvässä maassa talous kasvaa melko nopeasti, toisaalta Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Rakentaminen on vaikeuksissa lähes maailmanlaajuisesti, mutta kiinteistösektori on kriisissä erityisesti Euroopassa ja Kiinassa.

Inflaatio on hidastunut, mutta pohjainflaatio on yhä nopeaa monessa taloudessa. Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ylläpitää jännitystä Euroopassa. Geopoliittiset jännitteet varjostavat maailmankaupan näkymiä.

Yleisesti talouskasvu oli loppuvuoden verikkaista, kun rahoitusolot kiristivät ja euroalueen ulkoinen kysyntä oli vaimeaa. Inflaation hidastuessa kotitalouksien tulot alkavat taas kasvaa ja ulkoinen kysyntä vahvistuu.

Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikentyi vuonna 2023 merkittävästi vuoteen 2022 verrattuna. Talouskasvu seisahtui ja monet aikaisemmin päätetyt toimet sekä inflaatiosta johtuva menojen nousu kasvattivat vuoden alijäämää. Heikkenemistä selittävät pääosin laskeva taloussuhdanne, kasvavat korkomenot sekä muutokset finanssipolitiikan mitoituksessa.

Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimista huolimatta, julkisen talouden tila heikkenee lähivuosina. Talouskasvu nopeutuu ennustejakson loppupuolella lähivuosiin verrattuna ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat, minkä takia rahoitusasema alkaa kohentua. Julkinen talous pysyy kuitenkin huomattavan alijäämäisenä.

Julkinen velkasuhde on kohonnut korkealle tasolle historiaan nähden niin rakenteellisten syiden kuin myös vuosikymmenen alun eri kriisien takia. Sopeutustoimista huolimatta velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla.

Petteri Orpon hallituksen ensimmäinen budjettiriihi päätti ratkaisusta, joilla Suomea lähdetään kääntämään kestäväen kasvun uralle. Hallituksen tarkoituksena on käynnistää työllisyyttä ja kasvua vauhdittavia rakenteellisia uudistuksia, joiden uskotaan vaikuttavan myönteisesti Suomen julkiseen talouteen lähivuosina. Tulevan vuoden budjettiesityksen loppusumma on 87,9 miljardia euroa, mikä on 4,6 miljardia euroa suurempi kuin vuonna 2023. Vuonna 2024 Suomen valtion budjetin alijäämä on 11,5 miljardia euroa. Alijäämän arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuosina 2024–2027. Valtion tuloiksi vuonna 2024 arvioidaan 76,3 miljardia euroa, josta 66,8 miljardia euroa koostuu verotuloista. Vuosina 2025–2027 hallitus arvioi tulojen kasvavan keskimäärin 2 prosenttia vuodessa. Vuonna 2027 tulojen arvioidaan olevan 81,9 miljardia euroa, josta 73,6 miljardia euroa olisi

verotuloja. Hallituksen aikomuksena on supistaa julkisen talouden alijäämää haastavassa tilanteessa. Valtiovarainministeriön päivittyneen ennusteen mukaan verotuotot ovat jäämässä vuonna 2024 1,4 miljardia euroa pienemmäksi kuin ministeriö ennakoi budjettiesityksessään vielä elokuussa. Alijäämää kasvattavat edellisen hallituksen velaksi tekemät pysyvät menolisäykset. Päivittyneen arvion mukaan hyvinvointialueiden menot ylittävät selvästi edellisen hallituksen arvioiman tason vuoden 2025 jälkikätestarkastuksessa. Korkotason nousu puolestaan kasvattaa valtion velanhoitomenoja yli 2,5 miljardia euroa vuodesta 2022.

Menoja kasvattavat myös välttämättömät lisäykset puolustukseen ja turvallisuuteen sekä hallituksen panostukset tutkimukseen ja kehitykseen. Yksityisen kulutuksen uskotaan kuitenkin lähtevän kasvuun vuonna 2024. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot nousevat inflaation hidastuessa ja ansiotason noustessa. Hallituksen tarkoituksena on vahvistaa kotitalouksien ostovoimaa keventämällä työn verotusta. Kevennys tehdään kaikkiin tuloluokkiin. Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen tehdään Työllisyysrahaston esityksen mukaisesti.

Palkansaajien verotus kevenee lähes 400 miljoonaa euroa, kun otetaan huomioon työttömyysvakuutusmaksun alennus. Hallitus huomioi veroratkaisuissaan myös sen, että Suomi tarvitsee lisää korkean osaamisen työpaikkoja ja osaajia. Linjansa mukaisesti hallitus vie verotuksen painopistettä työn verotuksesta kulutuksen ja haittojen verottamiseen. Suomalaisten ostovoimaa tuetaan myös laskemalla polttoaineveroa.

Hallitus teki historiallisen mittavat panostukset tutkimukseen ja kehitykseen. Vaalikauden aikana tutkimuksen ja kehityksen rahoitus paranee miljardilla eurolla. Ensi vuonna tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus kasvaa noin 280 miljoonaa euroa kuluvaan vuoteen verrattuna. Hallitus vahvisti peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi koko vaalikauden aikana 200 miljoonalla eurolla. Vuonna 2024 peruskoulutuksen rahoitusta nostettiin myös 50 miljoonalla eurolla.

Hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainottamiseen varmistaakseen kansalaisten hyvinvoinnin ja kestävän talouskehityksen. Hallituksen tavoite on vahvistaa julkista taloutta 6 mrd. eurolla tämän vaalikauden aikana. Julkisen talouden menoja sopeutetaan hallituksen päätöksiin nettomääräisesti noin 4 mrd. euroa vuoden 2027 tasolla.

Hallituksen toimista huolimatta julkinen talous heikkenee. Valtiovarainministeriön synkkä arvio on, että suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, jossa ei ole odotettavissa merkittävää kohenemista koko ennustejaksolla. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä, eikä alijäämä tule pienenemään ilman alueiden omia toimia. Kuntahallinnossa tilanne on samakaltainen: ilman kuntien omia toimia alijäämä kasvaa ennustejakson loppua kohti. Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

Pohjois-Savon liitto arvioi aluetalouden kasvuennusteista seuraavaa:

Koronapandemia ja sen jälkeen Ukrainan kriisi ovat luoneet paljon epävarmuutta talouteen. Globaalit kriisit eivät konkretisoituneet aluetalousluvuissa vielä vuonna 2022, mutta vuoden 2023 alkuvuoden tiedot osoittavat selkeitä taantumisen merkkejä. Tietyillä toimialoilla on onnistuttu löytämään korvaavia markkinoita, mutta haasteet energian hinnassa, kuluttajahinnoissa, materiaalien saatavuudessa, yritysten investointihalukkuudessa ja työvoiman saatavuudessa läpileikkaavat kaikkia aloja.

Kaikkien toimialojen liikevaihto laski Pohjois-Savossa tammi-kesäkuussa 0,5 % ja kasvoi koko maassa 0,6 %. Liikevaihto kasvoi metalliteollisuudessa, kaupassa sekä majoitusala ja yrityspalveluissa. Metsä- ja puu-tuoteteollisuuden heikko kehitys (-26,3 %) painoi koko teollisuuden liikevaihdon laskuun Pohjois-Savossa (-8,9 %). Koko maassa laskua oli 4,1 %. Tälläkin alalla kasvu on Pohjois-Savossa kahtena edellisenä vuonna ollut voimakasta, noin 15 %. Metalliteollisuuden liikevaihdossa korona näkyi voimakkaimmin vuonna 2021, jolloin liikevaihto laski 2,0 %. Vuonna 2022 ala kasvoi jälleen 11,8 %. Tämän vuoden tammi-kesäkuussa kasvua oli 6,1 %. Koko maassa alan liikevaihto laski 1,6 %. Alkuvuonna 2023 kaupan ja majoitus- ja ravitsemisalojen yhteenlaskettu liikevaihto kehittyi hyvin: Pohjois-Savossa liikevaihto kasvoi 4,2 % ja koko maassa 1,6 %. Sekä Pohjois-Savossa että koko maassa alojen ensimmäisen vuosipuoliskon liikevaihto on ylittänyt euromääräisesti selvästi koronaa edeltäneen vuoden 2019 tammi-kesäkuun tason.

Rautalammin kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät - taloudelliset lähtökohdat 2024

Rautalammin kunnan tilinpäätökset ovat olleet vuosien 2018–2020 alijäämäisiä. Sitkeä tasapainottamistyö, kulukuri sekä tasapainoa tukevat toiminnalliset muutokset käänsivät tilinpäätöksen lopulta 21. 500 euroa ylijäämäiseksi ensimmäisen kerran vuonna 2021. Vielä talousarviota laadittaessa alijäämä näytti todennäköiseltä mutta tilanne kääntyi positiiviseksi vuoden aikana. Samansuuntainen kehitys jatkui vuoden 2022 osalta; talousarvio laadittiin alijäämäisenä mutta tilinpäätös kääntyi positiiviseksi. Kunnan terveydenhuoltomenot toteutuivat arvioitua paremmin ja palautus loi pohjaa lopulliseen tilinpäätökseen. Tällä oli merkittävä vaikutus myös laskennallisiin sotesiirtolaskelmiin. Tilinpäätökseen 2022 sisältyi myös 300 000 euroa alaskirjausta tytäryhtiö Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit tasearvoon. Vuoden 2023 tilinpäätös tietoja ei vielä ole käytössä, mutta talousseuranta on osoittanut kaikkien kuukausien päätyneen ns. plussan puolelle. Positiivista on se, että kunnan taseessa on ollut alijäämävuosienkin aikana koko ajan laskennallista ylijäämää. Tällä hetkellä sitä on noin 4. 239.000 miljoonaa.

Viime vuosien vaikean taloustilanteen taustalla on ollut useita selkeitä siihen johtaneita syitä. Kunnan pieneen kokoon nähden on vuosien 2015–2018 aikana tehty useita hyvin isoja investointeja erityisesti korjausrakentamisen osalta. Pelkästään korjausinvestointeihin on käytetty noin 6–7 miljoonaa euroa. Lisäksi investointeja on tehty runkovesiputkiston saneerauksiin ja jätevesipumppaamoihin. Investointitarpeet on rahoitettu pääsääntöisesti velkarahoituksella, joten tuloslaskelman tasetta painaa raskas velkarahoituksen osuus, jonka takaisinmaksu tulee rasittamaan kunnan taloutta pitkään tulevien vuosien osalta. Vuoden 2021 aikana valmistui viimeisin isompi investointi eli Silmu, luontopainotteinen

päiväkotia. Päiväkodin rakentamisessa käytettiin taserasitteisen vieraanpääoman sijasta Kuntarahoituksen kiinteistöleasingia. Vaikka rakentamiseen tarkoitettua suoraan lainaa ei otettu, on selvää, että kiinteistöleasing näkyy kunnan kokonaistilannetta arvioitaessa ja lisäksi leasing-vuokrasopimukset rasittavat myös käyttömenoja kuukausittain.

Vuosien 2018–2020 aikana talouden kantokykyä ovat rasittaneet terveyden- ja erikoissairaanhoidon kulut, joiden kasvuvauhti on ollut usean vuoden ajan yli miljoona euroa vuodessa. Vuosien 2019–2020 aikana myös sairaanhoitopiirin alijäämänkattamisvelvoitteet olivat lisäämässä Rautalammin kuten muidenkin kuntien talouspaineita.

Vuoden 2023 alusta käynnistynyt hyvinvointialueuudistus muutti kunnan aikaisempaa meno-tulorakennetta perusteellisesti. Isot ja vaikeasti etukäteen arvioitavissa olevat sotemenot siirtyivät mutta samalla tulotkin puolittuivat. Lainarasite jäi muuttumattomana kunnan hoidettavaksi vaikkakin entistä pienimmillä tuloilla. Jatkossa kunnan toimintoja joudutaan tarkastelemaan matalan tulopohjan kautta. Kunnan talous on saatu viime vuosina tasapainoon, mutta se ei poista tulevien vuosien isoja haasteita muuttuneessa tilanteessa. Saavutettu tasapaino ei ratkaise olemassa olevia isoja ratkaisuja, joita tulee eteen nykyisen lainasalkun kanssa, tulevien lisälainalla rahoitettavien investointitarpeiden sekä tytäryhtiöiden järjestelyiden kanssa. Kunnan tulevat investointitarpeet edellyttävät tulo-rahoituksen riittävyyttä ja käsitystä siitä, että kuntien tulopohja on pysyvästi pienentynyt. Maan hallituksen viesti on myös selvä ja tähtää julkisen talouden sopeuttamiseen.

Rautalammin kunnalle merkittävän tulevien vuosien taloushaasteen luo investointilainasalkun takaisinmaksuohjelman sopeuttaminen uuteen tulotasoon. Viime vuosien aikana kunnan lainoja on maksettu noin kahden miljoonan vuosivauhtia, mitä voidaan pitää pienelle kunnalle merkittävänä lyhennystahtina. Vuoden 2022 aikana pitkäaikaista taselainaa ei otettu yhtään lisää. Vielä lokakuussa 2023 ei kuluvan vuoden osalta ole lisälainaa tarvinnut nostaa ja takaisinmaksuohjelmaa on pystytty noudattamaan pienentyneestä tulotasosta huolimatta. Jatkossa talouden tasapaino edellyttää menokehityksen kasvun hillintää kaikkien toimintojen osalta. Keskiössä ovat rakenteelliset uudistukset, uudet toimintatavat, kuntayhteistyö, kuntaan jäävien palvelujen uusi kohdentaminen ja tehostaminen. Kulurakenteen arviointia tulee tehdä niin oman kuin myös ostopalvelujen suhteen. Talouden kulurakenteen maltillisesta kehityksestä tulee kaikkien toimialojen pitää huolta.

Lisäksi kunnan kiinteistöjen tilannetta tulee tarkastella huolella. Hyvinvointialueille vuokrattavien kiinteistöjen osalta joudutaan aloittamaan hyvin nopeasti suunnitelmat mahdollisesta yhtiöittämisestä, jotta vuokraaminen hyvinvointialueelle voidaan turvata ylimenovuosien jälkeenkin. Toisaalta jo tällä hetkellä tiedetään, että hyvinvointialueiden taloushaasteiden takia ja valtiovarainministeriön vaatimien HVA-alueiden tehostamistoimintojen seurauksena kuntien ns. sote-kiinteistöt tullaan Pohjois-Savossakin arvioimaan ja pisteyttämään. Tämän työn Pohjois-Savon hyvinvointialue on jo aloittanut. Selvitystyötä alueella toteuttaa Servica. Onkin erittäin todennäköistä, että Rautalammillakin HVA:n tilakartoitusten myötä tulenee vuokrattavien tilojen määrä nykyisestä vähenemään. Jos niin käy on se merkittävä taloudellinen riski kunnan tulojen

näkökulmasta. Toisaalta tyhjenevät tilat vaativat välittömästi uusien käyttömahdollisuuksien löytämistä. Tällä hetkellä korjausvelkaa on esimerkiksi terveyskeskuksen käyttö- ja viemäriverkostossa.

Tulevien vuosien osalta isoja ratkaistavia asioita ovat myös kunnan tytäryhtiöiden tarvitsema kunnan tuki. Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit suunnittelee parasta aikaa uuden hallirakennusprojektin aloittamista. On hyvin todennäköistä, että tarvittavan ja kustannustehokkaimman rahoitusratkaisun osalta kuntaa tarvitaan rahoitusjärjestelyissä. Hankkeen alustava kustannusarvio on noin 1,5 miljoonaa ja mikäli se järjestellään kunnan tasalainan kautta, on kyse isosta ja merkittävästä päätöksestä.

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta on kunnan toinen 100 % yhtiö. Yhtiöllä on takanaan haastavat taloudelliset ajat, jotka ovat sisältäneet talouden tasapainottamisohjelman laadinnan. Laaditun ohjelman mukaan on suunnitelmavuosina toteutettava ohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä. Koska korjausvelka on mittava, on todennäköistä, että vakavaan harkintaan tulee myös uudisrakentaminen. Kunnan kannalta tässäkin on todennäköistä, että lainajärjestelyissä tarvitaan kunnan mukana oloa.

Talousarviovuodelle 2024 sisältyy myös merkittävä riski siitä, että Pohjois-Savon pelastuslaitoksen aikaisempien vuosien osalta olevat varallaolokorvausten korvausvaade toteutuu. Ennakoarvioiden mukaan kunnan osuus voi ratkaisun lopputuloksen mukaan nousta jopa noin 300 000 euroon. Tulevaisuuteen liittyy useita talouden kannalta merkittäviä asioita, joilla voi olla kunnan talouden kannalta huomattavaakin merkitystä.

Siksi kaikessa kunnan toiminnassa on pyrittävä kääntämään myös tulo-menorakenne tilanteeseen, jossa myynti- ja maksutulot voisivat paremmin kohdata kasvaneet kustannukset. Ostopalveluiden sekä kaikkien kustannusten nousu tulee jatkossakin vaikeuttamaan tasapainoisen talousrakenteen kehittymistä. Lähitulevaisuudesta tiedetään, että kulujen nousupaine on jatkuvaa ja silti kulujen kasvua on pystyttävä tehokkaasti rajaamaan. Hyväksyttävä taso on olisi noin 3 %:n luokkaa, kun puhutaan esim. kunta-alalla jo päätetyistä palkankorotuksista. Muut kulut ovat nousseet selvästi enemmän ja ennakointi on ollut jo vuoden 2023 aikana vaikeaa, kun puhutaan esim.- sähkön, lämmityksen ja polttoaineiden vuoden aikana tapahtuneista merkittävistä korotuksista.

Talouden tasapainon ylläpitämiseksi on välttämätöntä siirtää kasvaneet kustannuspaineet myös niihin kunnan maksuihin, joissa se suinkin on mahdollista. Taloustilanteen tasapaino edellyttää myös aktiivista ja rohkeaa otetta muuttaa totuttuja toimintatapoja, kokeilemalla poikkihallinnollisia ja joustavia ratkaisuja. On pyrittävä vaikuttamaan asioihin, jotka ovat toteutettavissa ja muutettavissa omilla päätöksillä. Erityisesti on huomioitava, että kunnan on otettava huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet rakenteelliset muutokset kuten ikärakenne tai vähenevä väkimäärä.

Varmaa on, että epävarmuuden sietokykyä tarvitaan tulevien vuosien aikana. Kunnan suurin yksittäinen riski on se, että talouden tasapainoa ei pystytä säilyttämään seuraavina vuosina.

Kuntavero

Kuntien verotulot koostuvat ansiotuloista maksettavasta kunnallisverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja kiinteistöverosta. Kunnallisvero muodostaa suurimman osan verotuloista. Kunnallisvero on veronalaisten ansiotulojen perusteella kunnille maksettava vero. Kunta päättää itse veroprosentistaan, mutta tuloverolailla säädetään tulojen veronalaisuudesta sekä tulosta ja verosta tehtävistä vähennyksistä. Osa vähennyksistä tehdään sekä valtion- että kunnallisverotuksessa. Kunnallisveroja voi tarkastella kunnittain kokonaissummana, asukasta kohden sekä niiden ajallista kehitystä.

Kunnallisveroprosentit muuttuivat vuoden 2023 alussa historiallisesti. Sote-uudistuksen rahoituslaki määräsi, että Suomen kuntien tuloveroprosentit laskivat 12,64 prosenttiyksikköä vuonna 2023 ja vastaava summa siirtyi valtion verotukseen. Viime vuonna kunnat eivät myöskään voineet muuttaa veroprosenttejaan. Kunnallisveroprosentit vaihtelivat 4,36–10,86 prosentin välillä vuonna 2023.

Valtionverotuksen kiristäminen toteutettiin muuttamalla tuloveroasteikkoa sekä useita eri ansiotuloverotuksen vähennysten parametreja. Samalla valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistettiin. Tämä tarkoitti sitä, että tulosta tehtävät vähennykset myönnetään jatkossa samoin perustein ja samansuuruuisena, sekä valtionverotuksessa, että kunnallisverotuksessa. Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutuvat niin, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon. Uudistuksella ei kevennetty tai kiristetty kenenkään verotusta.

Ansiotuloista maksetaan nykyistä enemmän veroa valtiolle, mutta vähemmän kunnalle, jolloin kokonaisuutena verotuksen taso säilyy lähes ennallaan. Hyvinvointialueiden verotuksellinen asema tuloverotuksessa vastaa jatkossa muiden julkisyhteisöjen verotuksellista asemaa.

Rautalammissa on tuloveroprosenttia korotettu viimeksi vuonna 2019 0,5 prosenttia ja kiinteistöveroprosenttia 0,05. Vuonna 2023 ei muutoksia tuloveroprosenttiin ollut mahdollista tehdä ja prosentti oli 9,86. Vuoden 2024 tuloveroprosentin tulee olla 0,10 yksikön tarkkuudella. Rautalammin kunnanvaltuusto päätti tuloveroprosentiksi 9,90 vuodelle 2024.

Orpon hallitusohjelman mukaisesti kiinteistöverouudistus on käynnissä. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että osana julkistaloutta vahvistavia toimia on maapohjan kiinteistöveron alarajan korottaminen 1,30 prosenttiin aikaisemmasta 0,93 prosentin tasosta. Rautalammin kunnanvaltuusto on osaltaan päättänyt, että kiinteistövero muutettiin annetun ohjeistuksen mukaisesti 1,05 % sta 1,30 %.

Vuoden 2024 verotuksen osalta:

- tuloveroprosentti on 9,90
- yleinen kiinteistövero 1,30
  - vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,75
  - muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35
  - rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 0,00
  - yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöveroprosentti 0,00

Vuoden 2024 talousarviossa verotiedot ovat saadun verotuksen ennakkotiedon perusteella noin 6.900.000 euroa. Vuoden 2023 talousarviossa 6.877.000 euroa, joten arvioitu korotus olisi noin 23.000 euroa.

Verovuosi	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Verolajeittain	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä	Määrä
Kiinteistövero	1 443 €	1 258 €	1 297 €	1 175 €	874 €	1 159 €	1 122 €
Yhteisövero	617 €	827 €	1 270 €	1 298 €	1 073 €	762 €	727 €
Kunnallisvero	4 840 €	4 792 €	9 348 €	9 004 €	8 719 €	8 603 €	8 488 €
Yhteensä	6 900 €	6 877 €	11 915 €	11 477 €	10 666 €	10 524 €	10 337 €

Valtionosuudet

Valtionosuuksien tarkoituksena on taata kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuus koko maassa. Valtionosuusjärjestelmä muodostuu kustannuserojen kompensatiosta ja tulopohjan tasauksesta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnallisesti.

Toisin sanoen valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet määräytyvät laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta.

Kuntien palvelutuotannon kustannukset ja verotulot poikkeavat paljon toisistaan muun muassa väestön ikärakenteen ja olosuhteiden takia. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, (laki 618/2021), jota hallinnoi valtiovarainministeriö, ja laki 1705/2009
2. opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta (, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus on näistä taloudellisesti merkittävämpi.

Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta.

Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriyttynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen kuukauden 11 päivään mennessä. Valtionosuusrahoitus on yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan rahoituksen saaja päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Hyvinvointialueuudistus toi pysyviä muutoksia valtionosuusjärjestelmään. Kunnat ovat tulo- ja menorakenteeltaan keskenään erilaisia, joten sote-uudistuksen vaikutukset kohdentuivat niihin eri tavoin. Valtionosuusjärjestelmään sisältyi lisäksi suuria tasausmenettelyjä, joilla pyrittiin hallitsemaan ja rajaamaan kuntakohtaisia muutoksia.

Kunnilta siirrettiin yli 20 miljardilla eurolla kustannuksia hyvinvointialueiden hoidettaviksi. Kuntien tuloja – valtionosuutta, veromenetysten korvauksia, yhteisöveroja ja kunnallisveroa – leikattiin vastaavalla määrällä. Muutos valtion ja kuntien välillä oli kustannusneutraali koko maan tasolla.

Yksittäisissä kunnissa siirrettävät tulot ja kustannukset poikkeavat toisistaan kuitenkin huomattavasti. Eniten ja vähiten rahaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon käyttävien kuntien väliset erot ovat kolminkertaiset. Tuloveroprosentin tuottoerot ovat tätäkin suuremmat. Lisäksi kunnallisveroprosentin leikkaamisella oli huomattava vaikutus verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen.

Muutosrajoittimella oli yksittäisissä kunnissa suuri vaikutus valtionosuuden kokonaismäärään. Miinusmerkkistä muutosrajoitinta tulkittiin monessa kunnassa niin, että rahat eivät riitä jäljelle jäävien valtionosuustehtävien rahoittamiseen. Huomattavaa kuitenkin, että tällöin kustannusten siirto tuo helpotusta kunnan kokonaistalouteen: kunnalta siirtyi pois enemmän menoja kuin tuloja.

Koko maan tasolla valtionosuusjärjestelmän muutos kuntiin oli kustannusneutraali, mutta yksittäiselle kunnalle sote-erät ovat tärkeämmässä roolissa valtionosuuksien tason kannalta. Yksittäisen kunnan tulorakenne muuttui hyvinkin paljon, ja tämä oli pystyttävä ottamaan huomioon talousvalmistelussa. Siitäkin huolimatta, että kokonaisuutena soteuudistuksen jälkeen valtionosuuksien laskenta on muuttunut niin, että kunnissa on ollut edelleen todella vaikeuksia pysyä perässä.

Ensimmäinen ennakkollinen valtionosuuslaskelma vuodelle 2024 julkaistiin huhtikuussa 2023. Laskelman luvut perustuivat valtionvarainministeriön julkaisemiin tietoihin, jotka perustuivat aikaisempien vuosien tilinpäätös- ja talousarviolaskelmiin. Kesän aikana kunnilta kyseltiin tarkennuksia toteutuneesta tilinpäätöksestä ja laskelmia tarkennettiin. Elokuussa 2023 kuntiin saatiin tieto tarkennusten vaikutuksista valtionosuuksiin ja vielä kerran syyskuun alussa valtionosuuslaskelmat täydentyivät. Lopullinen tarkennus saatiin lokakuun loppupuolella.

Ensimmäisessä sotien jälkeisessä talousarviossa vuodelle 2023 Rautalammin kunnalle oli luvassa valtionosuuksia 1.985.623 euroa. Vuodelle 2024 valtionosuuksia on luvassa 2.326.707 € mikä on 341.084 euroa suurempi, kuin vuonna 2023. Kunnan asukaslukuna laskelmissa on käytetty 31.12.2022 asukaslukua 2964.

Rautalammin kunnan osalta valtionosuuksissa tapahtuva muutos viime vuoteen ei ole iso, mutta onneksi kuitenkin valtionosuuksia korottava. Syynä parannukseen voidaan pitää sitä, että viime vuoden sotemenot toteutuivat selkeästi talousarviolukuja parempana.

Rahoitustuotot ja -kulut

Markkinakorot ja valtion pitkäaikaisten lainojen korot ovat kääntyneet poikkeuksellisten vuosien jälkeen nousuun. Vuosia miinuksella ollut 12 kuukauden euribor-korko pomppasi syyskuussa 2023 jo yli neljän prosentin ja nousun odotetaan jatkuvan talvella. Euriborin nousu vauhdin ennustetaan tasaantuvan vuoden 2024 aikana siten, että koron uskotaan asettuvan noin 3 prosentin tuntumaan. Rautalammin kunnan korkokulujen arvioidaan olevan noin 170.000 € talousarviossa 2023. Vuositasolla nousu on 20 000 €.

Toimintatuotot

Rautalammin kunnan talousarviossa on vuodelle 2024 arvioitu toimintatuottoja kertyvän 3.515.128 €. Tuotot ovat laskeneet vuoden 2023 talousarvioon verrattuna on 169.255 €.

Toimintakulut

Toimintakuluja talousarviossa on yhteensä 12.129.779.euroa. Edellisen vuoden talousarvioon verrattuna laskua on 42.343 euroa. Menolajeista esimerkiksi henkilöstökulut nousevat kunta-alan palkankorotusten huolimatta vain 1 %, mitä voidaan pitää erittäin maltillisena.

Toimintakate

Toimintakate vuodelle 2024 on -8.614.651 €. Muutos edelliseen vuoteen on 211.598 €.

Vuosikate

Vuosikate vuodelle 2024 on 942.056 euroa. Vuosikate osoittaa sen tulo-rahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulo-rahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Kunnan vuosikate riittää kattamaan arvioituja poistoja ja vuoden 2024 tilikauden tulos näyttää muodostuvan ylijäämäiseksi 11.242 euroa. Arvonlennuskirjauksia ei ole.

Poistot

Suunnitelman mukaiset poistot on viime vuosien aikana saatu vastaamaan ajantasaista kertymää. Poistot ovat vuoden 2024 osalta 930.814 euroa. Vuosikate riittää niukasti kattamaan poistojen kokonaismäärän.

Talouteen vaikuttavia muutoksia vuonna 2024

Kuntatalousohjelma vuosille 2024-2027 on laadittu vuoden 2024 talousarvioesityksen ja pääministeri Orpon hallituksen ensimmäisen julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä. Kuntatalousohjelman keskeinen tavoite on syventää talousarviovalmistelun ja julkisen talouden suunnitelman koskevaa arviointia. Rahoituksen riittävyyttä ja kuntatalouden kehitystä arvioidaan koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin

Valtiovarainministeriön mukaan, hallitus on asettanut ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassaan tavoitteeksi, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuonna 2027. Tämä edellyttää kuntatalouden tilanteen kohenemista, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,4 % vuonna 2027. Hallituksen toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta kokonaisuutena hieman vuonna 2024.

Vahvistuminen johtuu ennen kaikkea maapohjan kiinteistöveron alarajan korottamisesta. Maapohjan kiinteistöveron alaraja korotetaan 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta

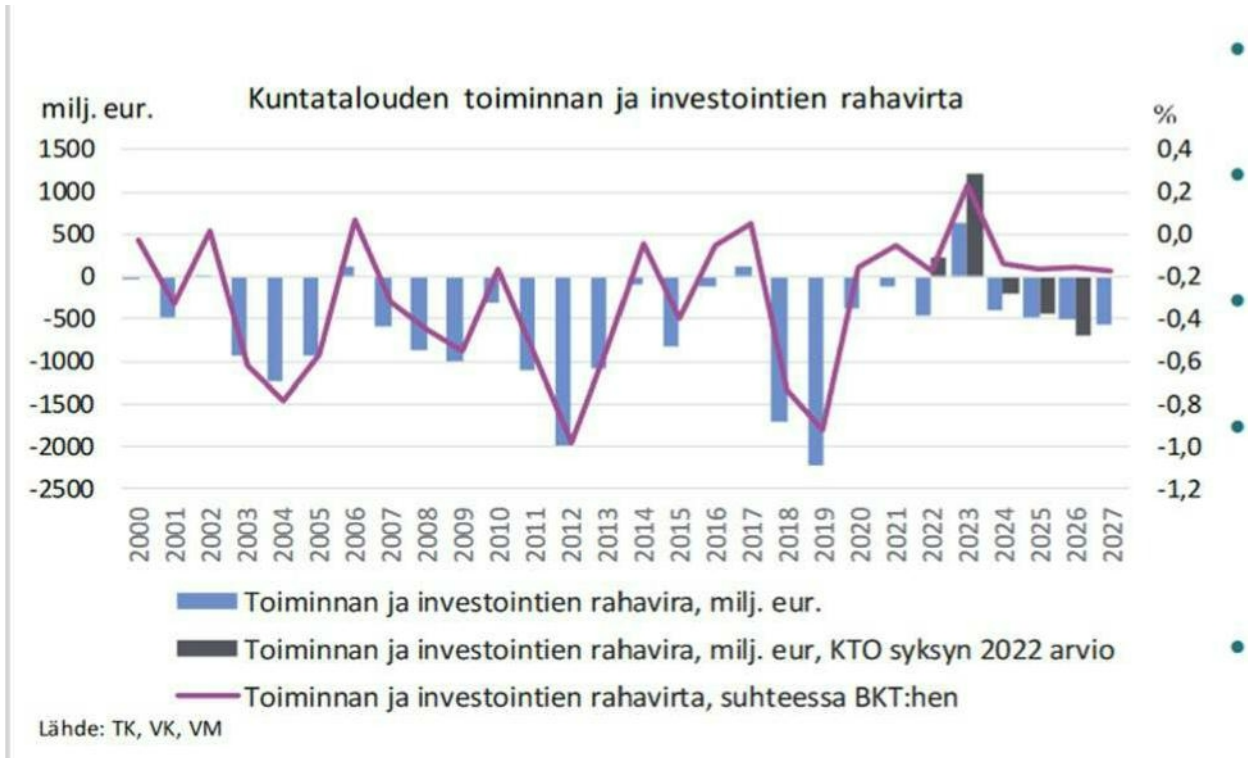

2024 alkaen. Muutos kasvattaa kuntien kiinteistöverotuloja arviolta noin 108 milj. eurolla vuodesta 2024 alkaen. Tätä vaikutusta kuitenkin pienentää kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistettava yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava säästö. Lisäksi vuoden 2024 peruspalvelujen valtionosuuden tasoa alentaa sote-uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten jälkikäteistarkistus sekä hallitusohjelman mukainen indeksisäästö. Valtionosuutta vähentävät myös sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta aiheutuva pysyvä vähennys on -224 milj. euroa. Tarkentumisesta johtuva valtionosuuden vähennys huomioidaan takautuvasti vuodelle 2023. Valtionosuuteen kohdistetaan tämän takia 112 milj. euron määräaikainen vähennys vuosille 2024 ja 2025.

Kuntatalouden kehitysarvio pohjautuu puolestaan painelaskelmaan, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestönkehityksen lisäksi julkisen talouden suunnitelmaan 2025-2027 sekä valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja vuoden 2023 lisätalousarvioihin sisältyvät kuntatalouteen vaikuttavat toimet. Koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Palvelutarpeen laskua on hieman loivennettu painelaskelmassa, sillä monissa pienissä kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Yleisesti painelaskelman mukaan kuntien vuosikatteet riittäisivät kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina (2024-2027) mutta nettoinvestointeihin ne eivät enää riitä. Rautalammin kunnan vuosikate ei riitä vuoden 2024 osaltakaan kattamaan poistoja.

Hallituksen päätökset lisäävät kuntien tuloja hieman enemmän kuin menoja hallituskauden alkuvuosina, mutta niiden nettovaikutus koko kuntatalouteen on vuoden 2027 tasolla likimain kustannusneutraali. Laskelma osoittaa myös sen, että koska kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta jää painelaskelmissa negatiiviseksi vuosien 2024-2027 aikana. Palvelutarpeen lasku haastaa kuntia toiminnan sekä palveluverkon sopeuttamiseen. Kuntatalouden menot kasvavat hintojen noustessa ja lisäksi investointipaineet pysyvät mittavina. Kustannusten kehitykseen vaikuttaa etenkin kunta-alan ansiokehitys. Myös työikäisen väestön väheneminen heikentää osaavan työvoiman saatavuutta ja kuntien veropohjaa. Kuntatalouden sopeutuspainetta arvioidaan laskennallisen kunnallisveroprosentin korotuspaineen avulla ja huomataan, että isoimmat korotuspaineet kohdistuvat koko maan tasolla vuoteen 2026. Tarkastelukauden loppua kohden mentäessä kaikissa kuntakokoryhmissä on korotuspainetta, joista isoin paine kohdistuu alle 5000 asukkaan kuntakokoryhmiin kuten Rautalampikin on.

Pohjois-Savon ja Rautalammin kunnan väestönkehitys

Pohjois-Savon väkiluku kääntyi kasvuun nettomaahanmuuton hyvän kasvun seurauksena. Myös kuntien välinen nettomuutto osoitti kasvua ensimmäistä kertaa vuoden 2023 aikana. Pohjois-Savon liiton analyysin mukaan kuluvan vuoden väestönkehitystä voi pitää hyvänä. Väestönkehitystä Pohjois-Savossa heikentää syntyvyyden lasku. Syntyneitä oli tammi-syyskuun jaksolla 1 281, mikä on 128 lasta vähemmän kuin vuotta aiemmin. Syntyneiden määrä oli tammi-syyskuun jaksolla vuonna 1990 alkaneen seurantahistorian pienin. Vuoden 1998 jälkeen syntyvyys on ollut Pohjois-Savossa kuolleisuutta suurempi ainoastaan vuonna 2001. Kuolleita oli tammi-syyskuussa 2 245, mikä on 235 henkeä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vaikka yleiset talousnäkymät ovat heikentyneet, korot nousseet, asuntomarkkinat hiljentyneet ja kotitalouksien varovaisuus lisääntynyt, on muuttoliike Pohjois-Savossa pysynyt edelleen plussalla ja Kuopion vetovoima korkeana. Tätä taustaa vasten Pohjois-Savon kuluvan vuoden väestönkehitystä voi pitää hyvänä.

Sisä-Savossa väkiluku laski kuitenkin 111 hengellä. Laskua on vähemmän kuin vuosi sitten, jolloin sitä oli 251 henkeä. Laskua oli kaikissa seudun kunnissa. Väestönkehitystä heikentää ennen kaikkea kuntien välinen muuttotappio ja negatiivinen luonnollinen väestönlisäys.

Vuoden 2022 lopussa Rautalammin väkiluku oli 2964 vuoden 2023 syyskuun lopussa vastaava luku oli 2932 henkilöä. Syyskuun 2023 loppuun mennessä syntyneitä oli 13 ja kuolleita 37, joten luonnollinen väestönlisäys oli -24 henkilöä. Kokonaisnettomuutto jäi myös -8 henkilöön. Lukemaan sisältyi maahanmuuttoa yhteensä 22 henkilön verran. Tilastokeskuksen viimeisimmän arvion mukaan Rautalammin väkimäärä olisi vuonna 2030

enää 2723 ja 2040 2498 henkilöä.

Työllisyys

Pohjois-Savossa oli syyskuun lopussa 10 783 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 026 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten (10,5 %). Näistä lomautettuja oli 1 092, mikä on 720 lomautettua enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan (193,5 %). Työttömien työnhakijoiden määrä ilman lomautettuja oli syyskuun lopussa 9 691, eli 306 työtöntä työnhakijaa enemmän kuin vuosi sitten.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pohjois-Savossa oli syyskuussa 9,6 %, mikä on 0,9 prosenttiyksikköä viime vuotta korkeampi. Koko maan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli syyskuussa 9,4 %. Nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli syyskuun lopussa 1 219, mikä on 29 työtöntä työnhakijaa vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Pohjois-Savossa syyskuun lopussa 3 875 henkilöä, mikä on 7,2 % viime vuotta vähemmän.

Seutukunnittain tarkasteltuna työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi syyskuussa kaikilla Pohjois-Savon seuduilla. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimistoon syyskuun aikana 2 657, mikä on 1 336 työpaikkaa vähemmän kuin vuosi sitten (-33,5 %).

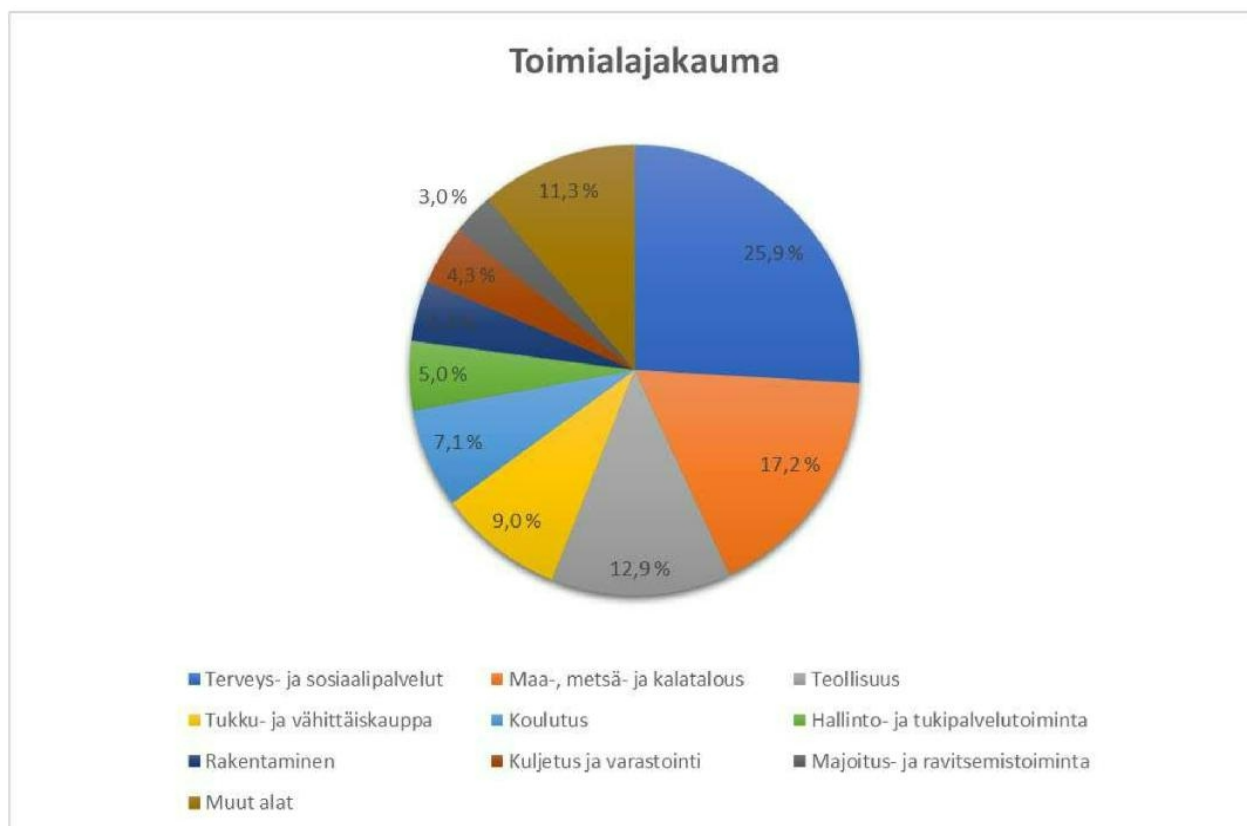
Vuoden 2025 TE- palvelu-uudistuksen takia kuntien työllisyydenhoito on suurten muutosten edessä. Paikallisten palvelujen säilyttäminen ajantasaisen tiedon saaminen ja muutostyöskentely tulevat olemaan suuressa roolissa jo tulevana talousarviovuonna 2024. Iso kysymys tulee olemaan miten tasalaatuiset palvelut turvataan kaikissa kunnissa? Taloudellisilta haasteiltakaan ei vältytä sillä saatujen ennakkotietojen mukaan valtionosuudet eivät Rautalammin kunnan kohdalta tule lähtötilanteessa kattamaan uudistuksen tuomista järjestämisluvuista.

Elinvoimaisuus ja työpaikat

Työpaikkamäärä Rautalammin kunnan alueella oli yhteensä 868 työpaikkaa 31.12.2021. Työpaikkojen määrä oli täsmälleen sama 868 kpl mitä vuotta aiemmin. Eniten työpaikkoja oli terveys ja sosiaalipalveluissa 225 kpl, maa-, metsä- ja kalataloudessa 149 kpl, teollisuudessa 112 kpl, tukku- ja vähittäiskaupassa 78 kpl ja koulutuksessa 68 kpl. Rautalammin kunnassa oli vuoden 2023 lokuun lopussa 240 yritystä. Yritysten määrä laski vuonna 2019 kuudella yrityksellä, vuonna 2020 yritysten määrä kasvoi kahdella yrityksellä. vuonna 2021 yritysten määrä kasvoi seidemällä yrityksellä, vuonna 2022 yritysten määrä kasvoi neljällä yrityksellä, ja vuonna 2023 yritysten määrä on alustavien tietojen mukaan pysynyt ennallaan.

Toimialat yhteensä		868
Terveys- ja sosiaalipalvelut	25,9 %	225
Maa-, metsä- ja kalatalous	17,2 %	149
Teollisuus	12,9 %	112
Tukku- ja vähittäiskauppa	9,0 %	78
Koulutus	7,1 %	62
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	5,0 %	43
Rakentaminen	4,4 %	38
Kuljetus ja varastointi	4,3 %	37
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,0 %	26
Muut alat	11,3 %	98

Väestön hyvinvointi

Rautalammin uuden kuntastrategian ja hyvinvointikertomuksen keskiössä ovat hyvinvoivat kuntalaiset. Väestön hyvinvointia kehitystä seurataan säännöllisesti hyvinvointikertomuksessa. Laaja hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä kunnassa. Laaja hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokausittain, ja sitä tarkastellaan vuositasolla talousarvion laadinnan ja tilinpäätöksen yhteydessä. Laaja hyvinvointikertomus kerää tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista, tukee kunnan päätöksentekoa, auttaa priorisoimaan toimintaa ja varmistaa toiminnan resurssit. Hyte-suunnitelman painopisteet ovat Rautalammilla hyvä mielenterveys, kestävä kehitys päätöksenteossa ja kuntalaisten osallisuus.

Rautalammin kunta on ollut mukana Hyvällä mielellä Pohjois-Savo 2021-2030 -hankkeessa. Mieliteko kehitysohjelmassa. Työn pohjalla on ollut Pohjois-Savon sairastavuusindeksi. Mieliteko on ollut kunnianhimoinen kehitysohjelma, jonka tavoitteena ovat tahtotila ja halu lisätä asukkaiden mielenterveyttä, ja mielen hyvinvointia sekä vähentää päihteiden käyttöä ja päihdemyönteisyyttä Pohjois-Savossa. Toiminnan ytimessä on ollut ennaltaehkäisevä toiminta.

Rautalammin kunnan taloutta koskevat tavoitteet 2024–2026

Kuntakonsernin terve talous perustuu siihen, että myös konsernitilinpäätökset talousarviovuonna 2024 taloussuunnitelmavuosina 2025-2026 ovat tasapainossa.

Tavoitteet, jotka asetetaan vuosille 2024-2026 esitetään alla. On huomattava, että poikkeuksellisen muutosvuoden takia on melko mahdotonta asettaa euromääräisiä seurantalukuja esimerkiksi verotulojen osalta. Tavoitteet osoitetaan myös kunnan 100% tytäryhtiöille. Lisäksi tytäryhtiöiden raportointivelvollisuutta lisätään siten, että raportointi talouden kehityksestä on jatkossa kunnan välitilinpäätösten yhteydessä.

- verotulojen kehitystä seurataan jatkuvasti ja mahdollinen merkittävä verotulopoikkeama on kompensoitava muilla keinoilla arvioidun tulotason säilyttämiseksi.
- kunnan vuosikatteen tulee olla positiivinen vuoden 2024 aikana, mikä on tarkoittanut säästötoimenpiteitä ja maksujen korotuksia tilanteen muuttamiseksi.
- lainakannan kasvamiseen vaaditaan vahva perustepohja ja strateginen yhteys.

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden talousarvio vuodelle 2024 ja seuraaville suunnitelmavuosille 2025-2026 on tiukka ja sisältää kaikkien vastuualueiden osalta seuraavia toimenpiteitä:

- välttämätön toimintojen tehostamisen vaade, joka sisältää merkittävästi rakenteellisten ja kustannustehokkaiden muutosten toteuttamisen
- menojen karsimista
- uusien tulomahdollisuuksien löytämistä
- raportointivelvollisuus kerran kuukaudessa johtoryhmässä ja sieltä edelleen kunnanhallitukselle
- lisäksi kaikessa toiminnan uudelleenjärjestelyissä otetaan huomioon kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallistamisen lisääminen

Kaikessa pyritään kaventamaan tulojen ja menojen liian isoa eroa ja edistetään pyrkimystä säilyttää kunnan talouden tasapaino. Muutoksessakin on ensisijaisesti huolehdittava olosuhteisiin nähden mahdollisimman hyvin asiakasnäkökulman toteuttavista tasalaatuisista palveluista kaikille kuntalaisille. Palvelukokonaisuudet mietitään erityisesti asukas- ja kuntalaisnäkökohta huomioiden. Toiminta pyritään ratkaisemaan niin, että palvelut ovat joustavia, helposti saavutettavissa ja noudattavat erityisesti matalan kynnyksen -periaatetta. Kaikki tämä noudattaa kuntastrategiaan ja on siten perustoimintaa ehdottomasti ohjaava tekijä. Vastuualueiden taloussuunnitelmavuosien 2025–2026

käyttötalouden nettomenojen kehitys on jätävä korkeintaan 3%:n. Käytännön tekemisessä tämä merkitsee sitä, että eri toimintayksiköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja ratkaisuja, joilla kuntalaisten palvelutaso pyritään säilyttämään hyvällä tasolla mutta aikaisempaa kustannustehokkaammin. Kokonaistilannetta ja menokurin pitävyyttä seurataan kuukausittain. Henkilöstöön liittyviä järjestelyitä pyritään hoitamaan ensisijaisesti luontaiset poistumat kuten eläköitymiset huomioiden tulevinä vuosina. Kunnan rakennemuutokseen liittyviä henkilöjärjestelyjä hoidetaan tarvittaessa YT-menettelyjä käyttäen.

Henkilöstöön vaikuttavia keinoja voivat olla esimerkiksi:

- Palvelujen tuottamis- ja toteutustapojen muutokset, jotka vaikuttavat tehtäväkuviin ja tehtäväjärjestelyihin
- Tehtävän suorituspaikka voi muuttua
- Työtä ohjaava ohjeistus päivitetään (ylityökäytännöt, säästövapaiden kerryttäminen jne.)
- Palvelujen lakkauttamisesta johtuva henkilöstömäärän vähentyminen toteutetaan ensisijaisesti aina eläköitymisen kautta
- Määräaikaisen henkilöstön palkkaamisen rajoittaminen vain pakottavissa tilanteissa
- Osa-aikaisten tehtävien lisääntyminen on mahdollista

Luontaiset poistumat on hyödynnettävä aina tehokkaasti kaikessa muutoksessa. Lisäksi kuntayhteistyö tulee korostumaan ja mahdollisia toimintatapojen muutoksia edistetään yhteistyöllä muiden SavoGrow kuntien kanssa, mutta myös muiden lähialueiden kuntien kanssa.

RAUTALAMPI 2030

"Tulevaisuuden Rautalampi on entistä elinvoimaisempi paikkakunta, joka toimii maaseudun suunnannäyttäjänä. Luontoon, kulttuurihistoriaan ja yhteisöllisyyteen pohjautuva rautalampilaisuus on elämäntapa ja identiteetti, joka tunnetaan myös kuntarajojen ulkopuolella."

VISIO

ELINVOIMAOHJELMA 2025

**SOTE-ALAN YRITYSTEN
ERIKOISTUMINEN****METSÄ**
VARALLISUUDEN
HYÖDYNTÄMINEN**MATKAILUPALVELUJEN
TUOTTEISTAMINEN****PALVELURAKENTEEEN
TURVAAMINEN****LÄHIRUOKA****TAVOITETTAVUUTTA
PARANTAVAT KOKEILUT****TOHOLAHDEN
YRITYSPUISTON
KEHITTÄMINEN****HYÖTY**
KEHITTÄMISHANKKEISTA**ELÄVÄ**
KUNTAKESKUS**MARKKINOINTI****PAIKKA-
RIIPPUMATON
TYÖ****RAUTALAMPILAISEN
HEIMON
HYÖDYNTÄMINEN****VUOKRA-ASUNTO-
JA RANTATONTTI-
TARJONTA****KANSALLISPUISTO
YHTEISTYÖN ALUSTANA****DIGITAALISESTI
LÄSNÄOLEVA
KUNTA****VERKOSTOMAINEN
YHTEISTYÖ
YRITYSTEN VÄLILLÄ****PARAS**
YRITYSILMAPIIRI**KANNATTAVAN
KASVUN
TAVOITTELU****KOKEILEVA TOIMINTAKULTTUURI****YHTEISÖLLISYYS****ASUMINEN****TOIMENPITEET****PAINOPISTEET****HOIVA-
ALA****MAA- JA
METSÄTALOUS****TEKNOLOGIA-
TEOLLISUUS****MATKAILU****KÄRKITOIMIALAT****TURVALLISUUS***Tasa-arvo, inhimillisuus,
oikeudenmukaisuus,
suvaitsevaisuus ja
välittäminen.***KESTÄVÄ
KEHITYS JA
YMPÄRISTÖ****TALOUDELLISUUS***Elinvoimaisuus,
saavutettavuus ja
tehokkuus.***KULTTUURI JA
YHTEISÖLLISYYS****ARVOT**

VUODEN 2024 TALOUSARVIO

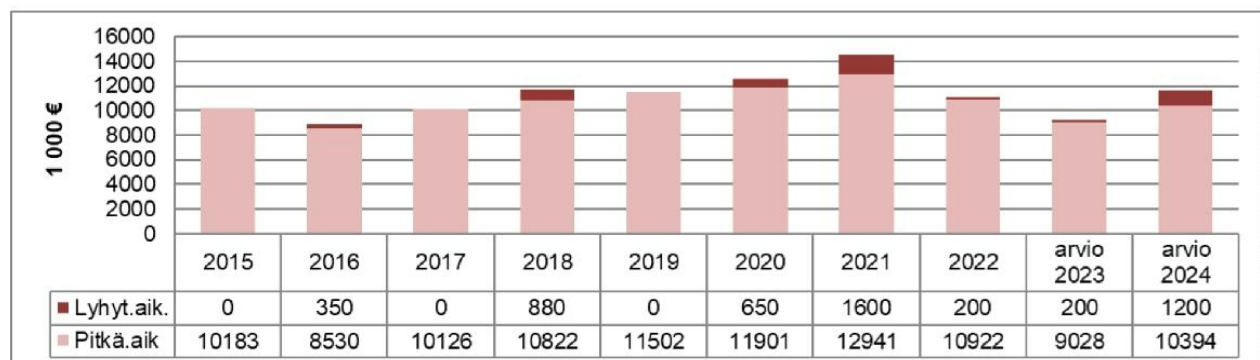
TULOT JA MENOT PÄÄLUOKITTAIN (ULKOISET 1000€)

TULOT	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Käyttötalous	2 802	2 017	2 235
Tuloslaskelmaosa	24 416	9 263	9 727
Investointi	50	25	10
Rahoitusosa ilman tilap.laino	0	2 000	2 000
Yhteensä	27 268	13 305	13 972

MENOT	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Käyttötalous	26 692	10 420	10 849
Tuloslaskelmaosa	109	150	170
Investointi	554	1 309	690
Rahoitusosa ilman tilap.laino	848	2 018	700
Yhteensä	28 203	13 897	12 409

Taulukossa vertaillaan vuoden 2023 talousarviota muutoksineen vuoden 2024 talousarvioon. Taulukko kertoo sen, miten tilanne vaihtelee käyttötalouden, investointien ja esim. lainarahoituksen suhteen.

LAINATILANNE 31.12. (1000 €)

ASUKASLUKU 31.12.2022

	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Yhteensä	3288	3255	3196	3121	3053	3033	2964
Muutos	-17	-33	-59	-75	-68	-20	-69
Naiset	1634	1615	1595	1567	1518	1506	1467
Miehet	1654	1640	1601	1554	1535	1527	1497

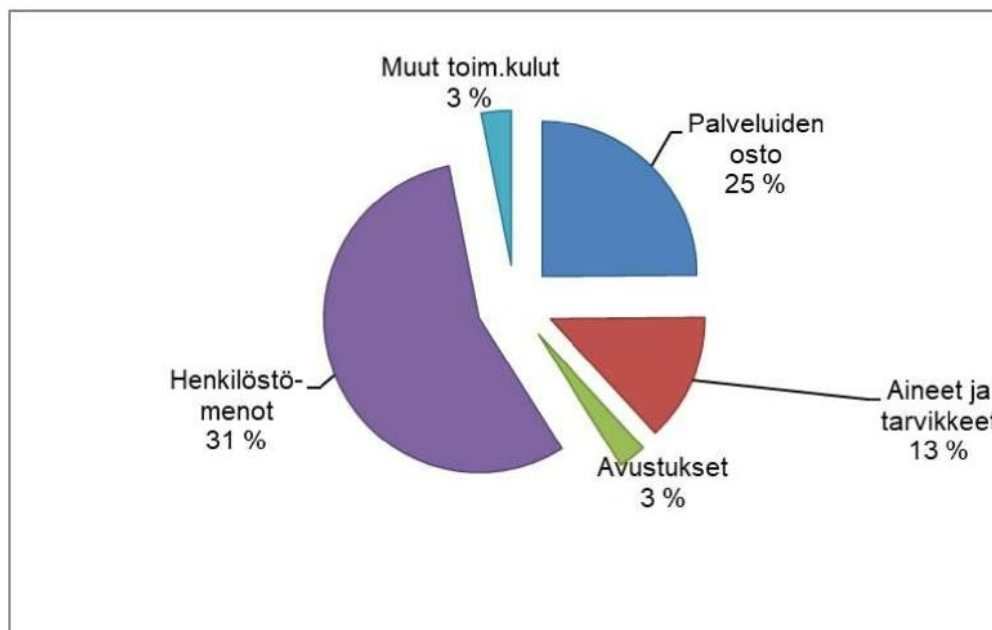

VEROPROSENTIT VUONNA 2024

Tuloveroprosentti	9,90 %			
Kiinteistöveroprosentit				
Yleinen kiinteistövero	1,30 %			
Vakituisen asuinrak. kiinteistövero	0,75 %			
Muiden asuinrak. kiinteistövero	1,35 %			
Yleishyöd. yhteisöjen kiinteistövero	0,00 %			
Tuulivoima	3,10 %			
Tuloveroprosentti kuntalaisille on 22,5 %, mutta kuntaan siitä tuloutuu vain 9,9 %				

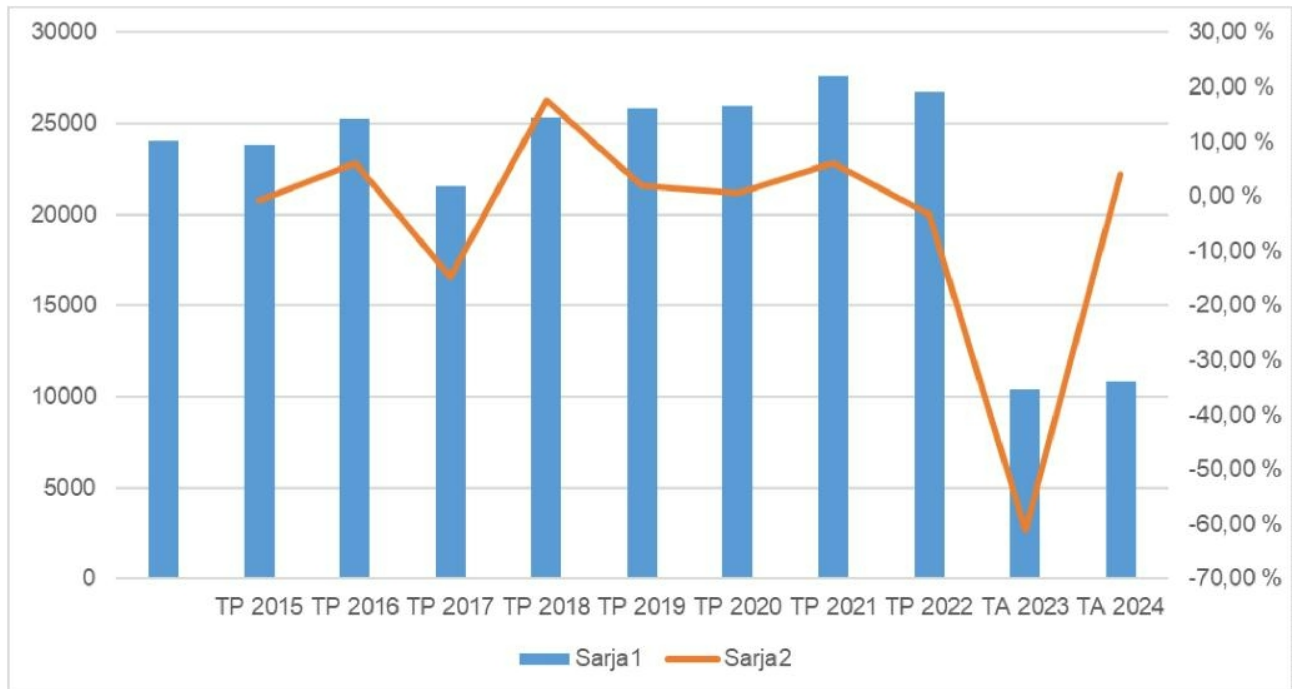
TOIMINTAMENOT MENOLAJEITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Menolaji	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Henkilöstömenot	8 621	5 986	6 062
Palveluiden osto	15 509	2 487	2 699
Aineet ja tarvikkeet	1 451	1 385	1 440
Avustukset	809	280	313
Muut toim.kulut	302	282	336
Yhteensä	26 692	10 420	10 850

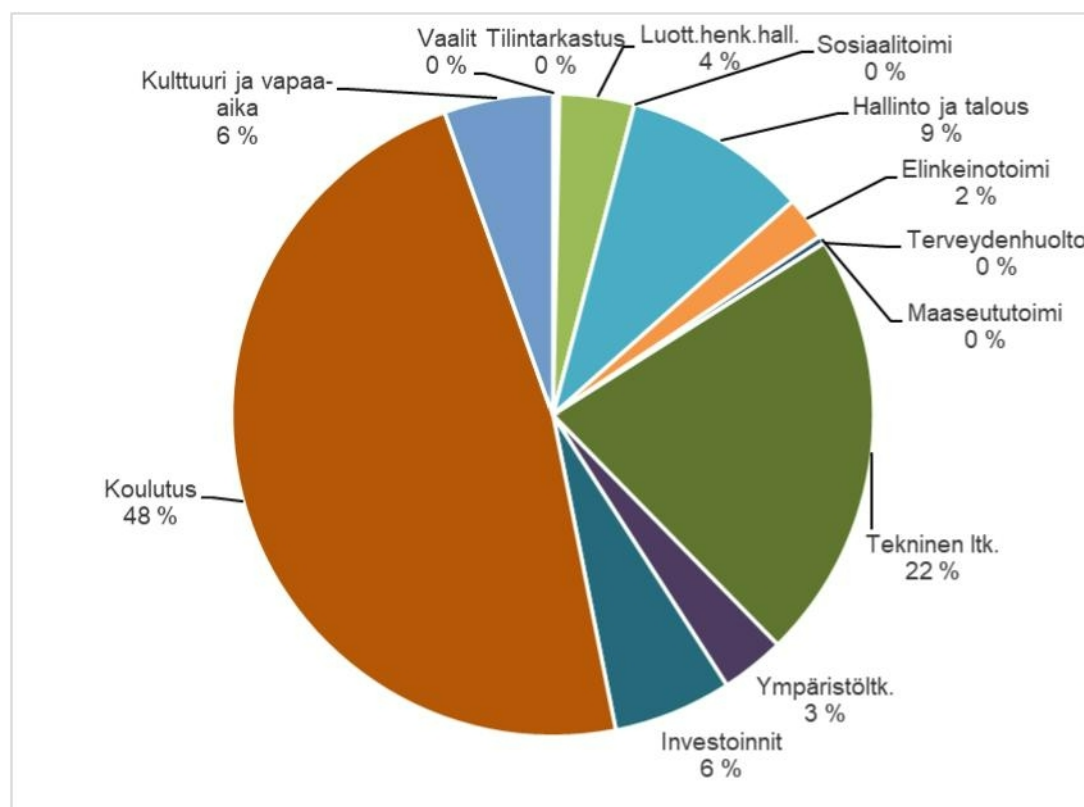

ULKOISET KÄYTTÖMENOT 2015 – TA2024 (1000 €)

MENOT TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Menolaji	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Vaalit	8	11	15
Tilintarkastus	18	20	21
Luott.henk.hall.	403	411	436
Hallinto ja talous	956	1 085	1 077
Elinkeinotoimi	208	273	254
Maaseututoimi	45	48	46
Sosiaalitoimi	7 760	0	0
Terveystenhoito	8 624	0	0
Koulutus	5 250	5 079	5 502
Kulttuuri ja vapaa-aika	589	583	630
Tekninen lautakunta	2 714	2 552	2 497
Ympäristölautakunta	117	358	372
Investoinnit	554	1 309	690
Yhteensä	27 246	11 729	11 540

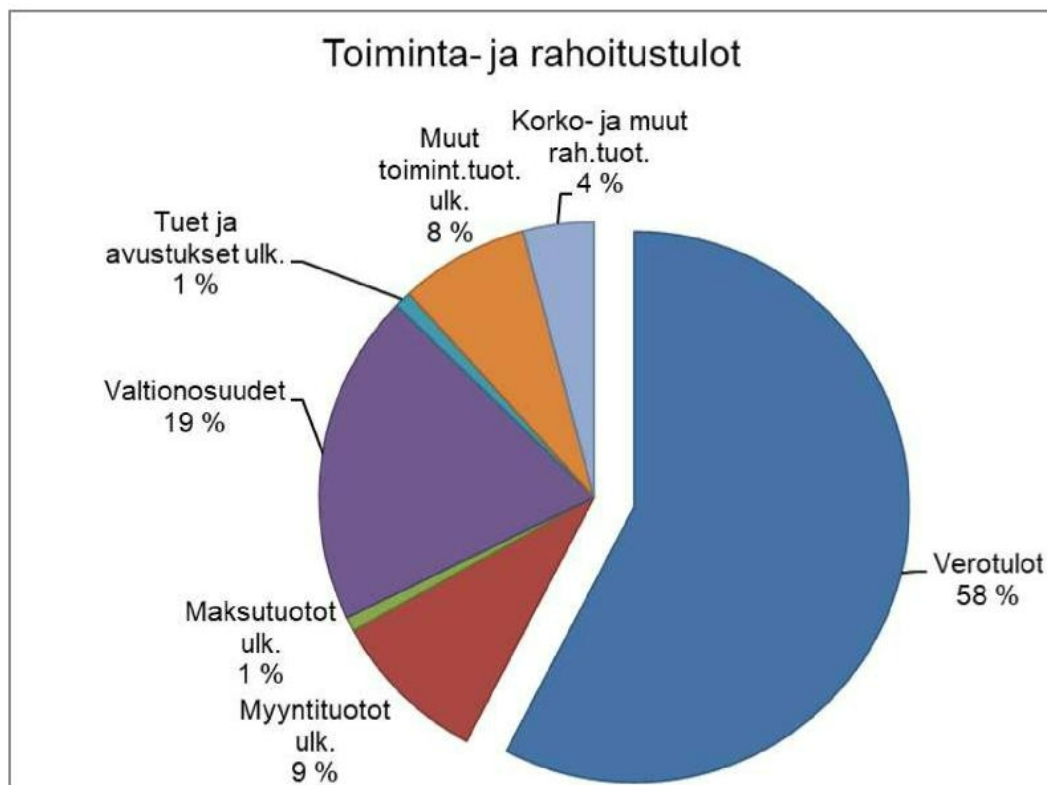

TOIMINTA- JA RAHOITUSTULOT (1000 €)

	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Verotulot	11 914	6 877	6 900
Valtionosuudet	13 369	1 986	2 327
Myyntituotot ulk.	1 170	1 022	1 110
Maksutuotot ulk.	655	106	100
Tuet ja avustukset ulk.	366	170	118
Muut toimintatuotot ulk.	610	720	907
Korko- ja muut rah.tuotot	495	400	500
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Yhteensä	28 579	11 281	11 962

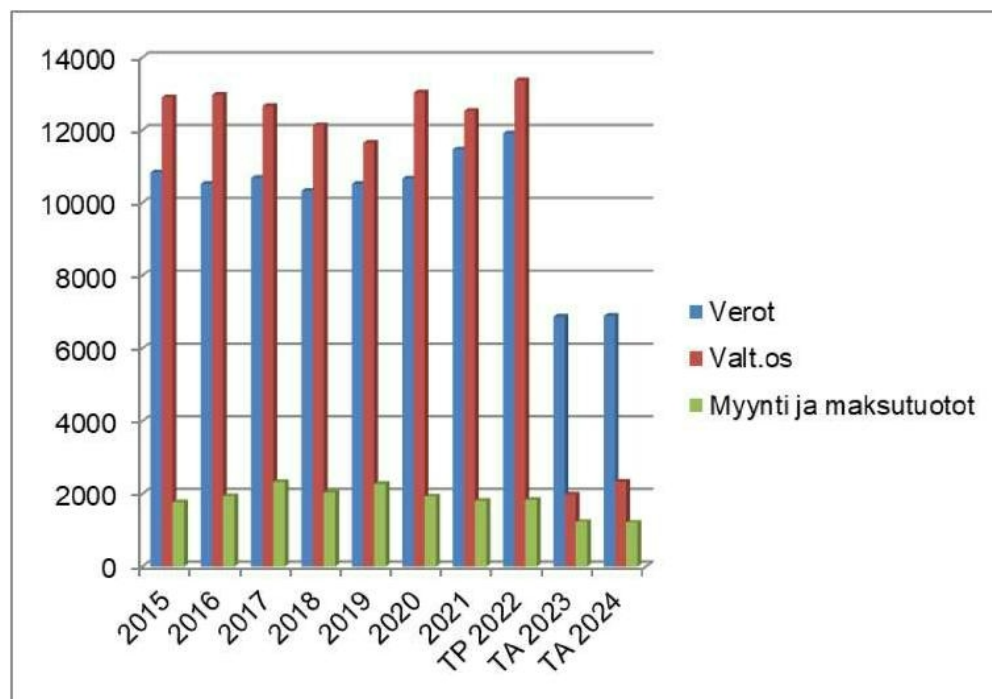
Taulukosta ja kuviosta nähdään kunnan riippuvuus verotuloista ja valtionosuuksista.

SUURET TULORYHMÄT

Kuviossa on vertailtu suuria tuloryhmiä sekä myynti ja maksutuloja. Myynti- ja maksutulojen yhteenlaskettu määrä on noin 1 milj. euroa. Kuvio osoittaa verotulojen ja valtionosuuksien suuren merkityksen kunnan tulonmuodostuksessa. Kielteinen kehitys näissä ryhmissä aiheuttaa ongelmia, joita on vaikea kompensoida. Oman tulorahoituksen merkitys kasvaa lähivuosina selvästi.

	Verot	Valt.os	Myynti ja maksutuotot
2015	10847	12913	1762
2016	10526	12980	1938
2017	10683	12663	2318
2018	10336	12132	2041
2019	10524	11663	2270
2020	10666	13043	1928
2021	11477	12535	1798
TP 2022	11914	13369	1826
TA 2023	6877	1986	1228
TA 2024	6900	2327	1210

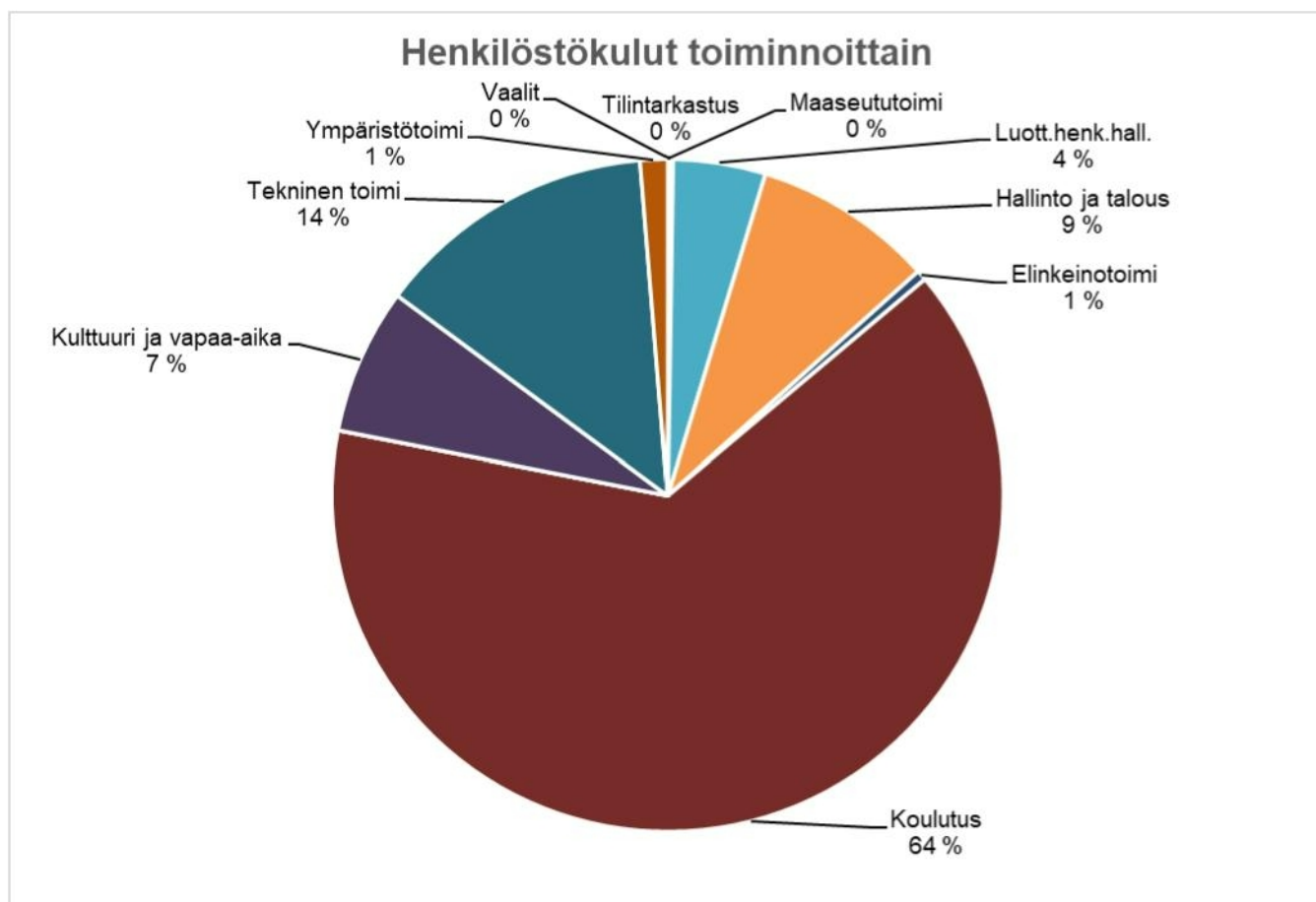

Valtionosuuksien jakoperusteet muuttuivat vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueiden toiminta rahoitetaan valtionosuuksilla, kunnilta sotemenot jäävät pois.

HENKILÖSTÖKULUT TOIMINNOITTAIN (1000 €)

Menolaji	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Vaalit	8	8	11
Tilintarkastus	3	5	4
Luott.henk.hall.	201	236	270
Hallinto ja talous	504	524	527
Elinkeinotoimi	3	31	30
Maaseututoimi	0	0	0
Sosiaalitoimi	2760	0	0
Terveystenhoito	19	0	0
Koulutus	3705	3777	3892
Kulttuuri ja vapaa-aika	319	401	426
Tekninen toimi	1010	907	823
Ympäristötoimi	89	97	79
Yhteensä	8621	5986	6062

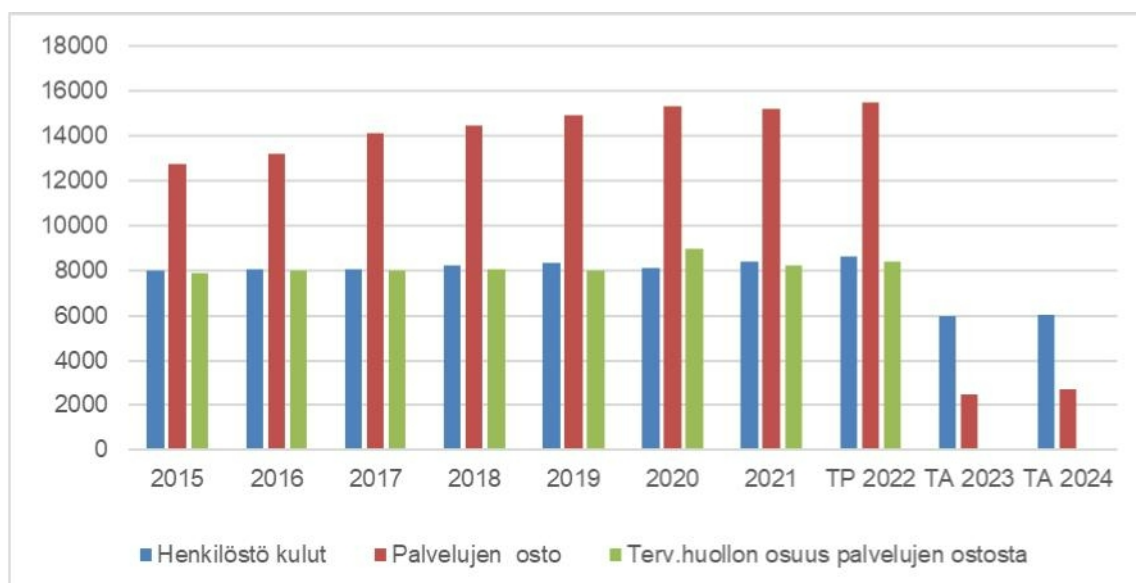

HENKILÖSTÖKULUT JA PALVELUJEN OSTO

Taulukossa ja kuviossa on vertailtu henkilöstökuluja ja palvelujen ostoa.

	Henkilöstö kulut	Palvelujen osto	Terv.huollon osuus palvelujen ostosta
2015	7983	12763	7845
2016	8044	13214	7980
2017	8037	14147	7994
2018	8221	14470	8033
2019	8307	14913	8008
2020	8095	15327	8947
2021	8368	15217	8224
TP 2022	8621	15509	8391
TA 2023	5986	2487	0
TA 2024	6062	2699	0

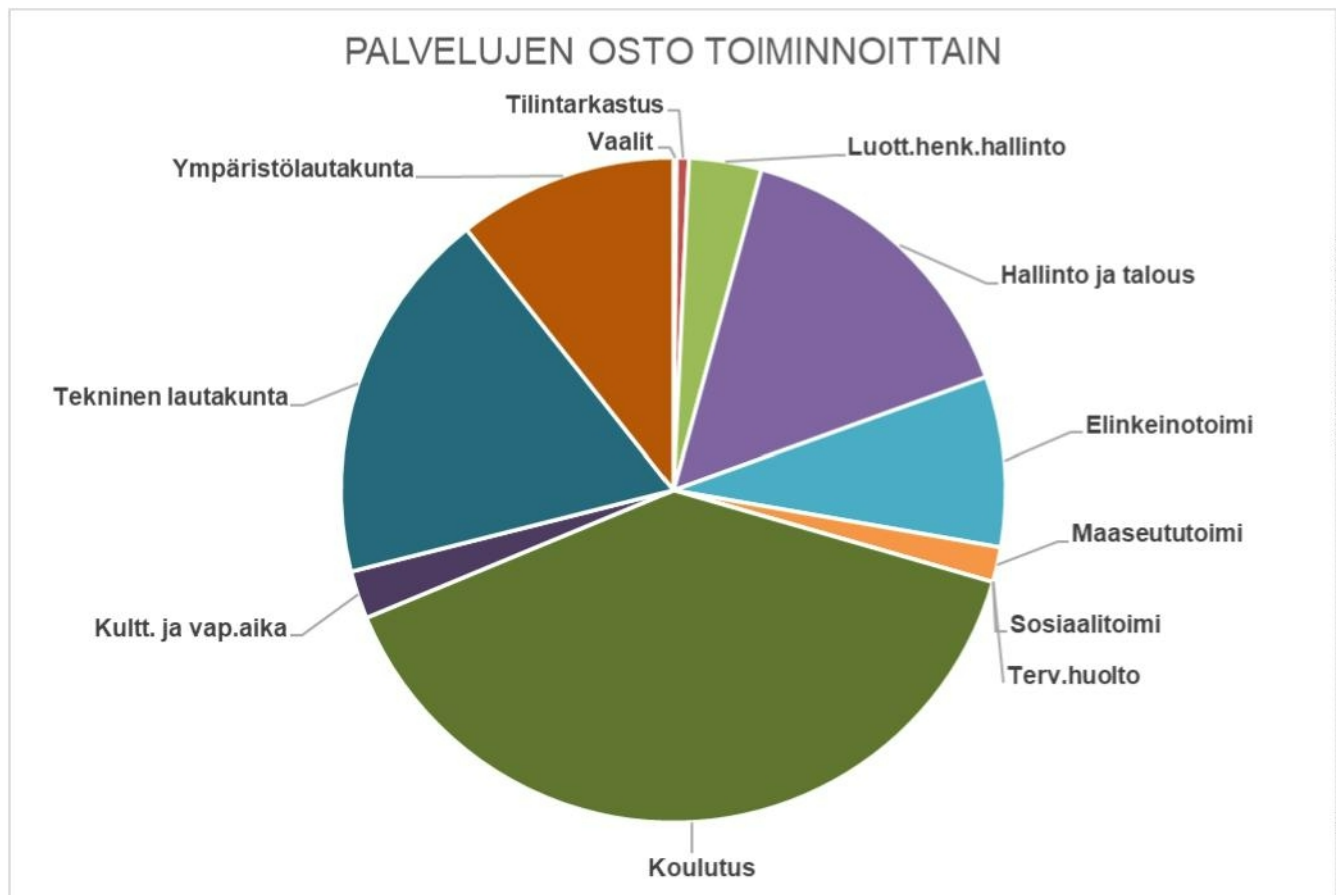

PALVELUJENOSTO TOIMINNOITTAIN (ULKOISET 1000 €)

Taulukkoon on koottu eri toimialojen palvelujen osto kunnan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Käyttötalous	TP 2022	%	TA 2023	%	TA 2024	%
Vaalit	2	0,0	2	0,1	4	0,1
Tilintarkastus	15	0,1	16	0,6	16	0,6
Luott.henk.hallinto	118	0,8	98	3,9	95	3,5
Hallinto ja talous	416	2,7	435	17,5	411	15,2
Elinkeinotoimi	194	1,3	242	9,7	223	8,3
Maaseututoimi	45	0,3	47	1,9	46	1,7
Sosiaalitoimi	4 320	27,9	0	0,0	0	0,0
Terv.huolto	8 391	54,1	0	0,0	0	0,0
Koulutus	1 068	6,9	788	31,7	1 060	39,3
Kultt. ja vap.aika	143	0,9	49	2,0	63	2,3
Tekninen lautakunta	774	5,0	553	22,2	493	18,3
Ympäristölautakunta	23	0,1	257	10,3	288	10,7
Yhteensä	15 509	100	2 487	100	2 699	100

TALOUSARVION SITOVUUS

Talousarvion toimeenpanosta

Kunnanvaltuuston talousarviopäätöksen jälkeen kunnanhallitus määrittelee ja arvioi täytäntöönpano-ohjeissaan lautakuntien ja mahdollisesti edelleen viranhaltijoiden päätösvallan määrärahojen jakamisessa. Lautakunnat ja viranhaltijat hyväksyvät annettujen täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti entisen tapaan käyttösuunnitelmat määrärahojensa jakamisesta ja toimittavat ne tiedoksi kunnanhallitukselle ja taloustoimistoon.

Talousarvion sitovuus

1. Käyttötalouden määrärahojen sitovuus
  - 1.1 Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat toimielintasolla ja antaa kunnanhallitukselle tehtäväksi päättää määrärahoista tehtävätasolla.
  - 1.2 Kunnanhallitus määrittelee täytäntöönpano-ohjeissa lautakuntien ja viranhaltijoiden päätäntävallan määrärahojen edelleen jaossa.
  - 1.3 Teknisen toimen talousarviossa rakennusten jakamattomissa erissä olevaa vuosikorjauksiin tarkoitettua määrärahaa voidaan siirtää kunnanhallituksen päätöksellä toteutuneiden kustannusten suhteessa muille hallintokunnille, tehtäväalueille ja tulosityksiköille.
  - 1.4 Kunnanhallitus voi talousarviovuoden aikana tehdä muutoksia kunnanvaltuuston toimielintasolla hyväksymään talousarvioon niin, että talousarvion ulkoisten menojen loppusumma ei näiden muutosten seurauksena kasva.

KÄYTTÖTALOUSOSA

OSASTOJEN TOIMINTA 2023

130 Tilintarkastus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Kuntalain mukaan valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten tarkastuslautakunnan. Hallintosäännön mukaan tarkastuslautakuntaan kuuluu seitsemän jäsentä. Valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman JHTT-tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön. Kuluven valtuustokauden 2021–2025 tilintarkastuspalveluista on tehty sopimus BDO Auditor Oy:n kanssa.
Vastuuhenkilö hallintojohtaja
Tehtävä tilintarkastus
Sitovia tavoitteita 1. Tilinpäätös 2023 (tasapainoinen kuntatalous) 2. Tilintarkastussuunnitelman toteuttaminen
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle
Tunnusluvut ja mittarit
Toiminnan painopistealueet 2024

130 Tilintarkastus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
TOIMINTAKATE (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	19 076	20 867	21 576	3,40	709
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	6,44	6,91	7,28		

18 Luottamushenkilöhallinto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallintotehtävistä ja taloudenhoidosta sekä vastaa valtuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen keskeisenä tehtävänä on vastata valtuuston päättämien strategioiden toteuttamisesta. Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaos, elinvoimatyöryhmä ja vapaa-ajan asukastoimikunta. Kunnan johtamisen tehtävänä on saada kunnan organisaatio ja koko yhteisö toimimaan siten, että kunnan visio, toiminta-ajatus ja päämäärät sekä asetetut tavoitteet toteutuvat.

Vastuuhenkilö

Kunnanjohtaja

Tehtävä

Kunnanvaltuusto on asukkaiden valitsema kunnan ylin toimielin. Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustolla on kokonaisvastuu kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kunnanhallitus on kunnan keskeinen toimielin. Sen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.

Sitovia tavoitteita

1. Kunnan talouden tasapaino, tasapainottamissuunnitelma, lainojen järjestely.(tasapainoinen kuntatalous)
2. Tulevaisuuden palvelurakenteen kehittäminen (elinvoima)
3. Kuntalaisten osallisuuden lisääminen (Osbu tai Sitran hanke) (elinvoima, vuorovaikutteisuus)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Resurssipula (raha, tekijät) ei uskalleta kokeilla uusia rakenteita

Tunnusluvut ja mittarit

1. Vuosikate kattaa poistot, tilipäätös ylijäämäinen tai vähintään +/- 0
2. Palvelurakenteen toimivuus: vuorovaikutteinen palautteen kerääminen
3. Palautekysely, osallistujien määrä

Toiminnan painopistealueet 2024

Elinvoiman lisääminen, talouden tasapaino, kuntalaisten osallisuus, palvelurakenteen kehittäminen (USO7-hanke)

18 Luottamushenkilöhallinto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-27 161	-10 000	-22 303	123,00	-12 303
M E N O T (ulkoiset)	402 958	410 753	436 325	6,20	25 572
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	375 797	400 753	414 022	3,30	13 269
Suunnitelmapoistot	334 120	34 121	34 120	0,00	-1
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	37 918	52 590	46 629	-11,30	-5 961
TOIMINTAKATE (sisäiset)	372 039	86 711	80 749	-6,90	-5 962
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	747 836	487 464	494 771	1,50	7 307
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	252,31	161,41	166,93		

170 Yleishallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Yleishallinnon palvelualue sisältää hallintopalvelut, yhteispalvelupisteen, henkilöstöhallinnon, kunnallisverotuksen (kunnan osuus verokustannuksista), työllisyyspalvelut, tyky-toiminnan, asuntoasiat, ay- ja työsuojelutoiminnan ja työterveyshuollon, Hallintopalveluihin kuuluvat mm. keskusvaalilautakunta, valtuuston, kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston esittelijä/sihteeripalvelut.
Vastuuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa yleishallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)   1. Presidentin vaalin ja eurovaalin organisointi ja moitteeton läpivienti (demokratia)   2. TE-uudistus, valmistautuminen (elinvoima)   3. Henkilöstöohjelman laadinta ja käyttöönotto (tasapainoinen kuntatalous, joustava työ)
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Henkilöstömuutokset, ict-ongelmat
Tunnusluvut ja mittarit   1. Vaalien virheetön läpivienti   2. Täsmentynyt suunnitelma (mitä tekee Kuopion kaupunki, mitä Rautalampi)   3. Valmis henkilöstöohjelma, toimivat käytänteet
Toiminnan painopistealueet 2024 Yhteistyö (toimialat, kunnat, yhteistyökumppanit)

170 Yleishallinto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-46 233	-68 379	-57 300	-16,20	11 079
M E N O T (ulkoiset)	396 878	520 784	531 722	2,10	10 938
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	350 645	452 405	474 422	4,90	22 017
Suunnitelmapoistot	11 221	0	0	0,00	0
Tulot (sisäiset)	-28 388	-19 195	-25 831	34,60	-6 636
Menot (sisäiset)	28 063	39 950	32 751	-18,00	-7 199
TOIMINTAKATE (sisäiset)	10 896	20 755	6 920	-66,70	-13 835
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	361 541	473 160	481 342	1,70	8 182
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	121,98	156,68	162,40		

180 Taloushallinto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Taloushallinto sisältää palkanlaskentapalvelut, kirjanpitoalvelut (ostopalvelu) Kuntalaskenta, myynti- ja ostoreskontra kunnan toimintaa), hankkeiden maksatukset, perintään osallistuminen ja ICT-palvelut kunnan toimintana
Vastuuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Tuottaa taloushallinnon palvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)   1. Toimivat taloushallinnon palvelut, uusi ohjelma tehokkaassa käytössä   2. Taloushallinnon toteutuminen oikein ja ajallaan päätöksenteon tueksi. (talouden tasapaino)   3. Tietoturvan päivitys, henkilöstön koulutus (joustava työ)
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle henkilöstöriskit (ohut organisaatio), ohjelmistoriskit
Tunnusluvut ja mittarit   1. Luotettava kumppani kirjanpidossa (ostopalvelu).   2. Raportointi sujuvaa, virheetöntä   3. Kaikkien tietokoneiden, lpadien ja puhelimien tietosuoja päivitetty, koko henkilöstö ohjeistettu / koulutettu
Toiminnan painopistealueet 2024 Varautuminen, tietoturva

180 Taloushallinto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-18 916	-40 000	-35 000	-12,50	5 000
M E N O T (ulkoiset)	558 710	564 330	544 906	-3,40	-19 424
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	539 793	524 330	509 906	-2,80	-14 424
Suunnitelmapoistot	7 808	21 735	53 854	147,80	32 119
Tulot (sisäiset)	-405 469	-366 732	-378 488	3,20	-11 756
Menot (sisäiset)	10 719	11 662	9 085	-22,10	-2 577
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-386 942	-333 335	-315 549	-5,30	17 786
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	152 852	190 995	194 357	1,80	3 362
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	51,57	63,24	65,57		

Yleishallinto, Työllisyyspalvelut
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Työnhakijoille ja työnantajille kohdennetut työllistymistä ja rekrytointia edistävät paikalliset palvelut yhteistyössä TE-toimiston ja ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä tarvittavien työ- ja toimintakykyä selvittävien palvelujen koordinointi terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, Kela ja työeläkevakuutuksen palvelujärjestelmään.
Vastuuhenkilö Hallintojohtaja
Tehtävä Työllisyyspalvelut
Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden) *Valmistautua tulevaan TE24 uudistukseen kehittämällä toimivia käytänteitä muutosvaiheen nivelkohtiin yhteistyössä (Kuopion) yhteistoimintalueen ja paikallisen yritystoiminnan kanssa *Estää työttömien työnhakijoiden määrän kasvu ja työttömyyden pitkittyminen *Edistää työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista paikallisen palveluohjauksen keinoin kohtaanto-ongelman vähentämiseksi
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen liittyvät haasteet, TE24 järjestäytyminen, työttömyydestä aiheutuvien kulujen kohoaminen
Tunnusluvut ja mittarit
Toiminnan painopistealueet 2024 TE24 uudistukseen valmistuminen Kuopion yhteistoiminta-alueella. Rekrytointi- ja oppilaitosyhteistyön tiivistäminen paikallisten työnantajien ja lähialueen ammatillisten oppilaitosten kanssa täsmä- ja lisäkoulutuksen järjestämiseksi. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen aktiivinen tukeminen.

26 Elinkeinotoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Rautalammin elinkeinotoimen palvelut tuottaa Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, jossa Rautalammin kunta on yksi kuudesta omistajasta. Kehitysyhtiö tuottaa kunnassa yrityspalvelua (elinkeinoasiamies) lähipalveluna sekä kehittämishanketoimintaa. Kehitysyhtiön toiminta perustuu kunnan ja yhtiön väliseen palvelusopimukseen ja kehittämishanketoiminnan kohdentamisesta vastaa kehitysyhtiön hallitus. Yhtiö ei siis ole kunnan suorassa budjettiohjauksessa vaan ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen keinoin.

Kehitysyhtiön kautta tapahtuvan hanketoiminnan lisäksi kunnalla voi olla omaa kehittämishanketoimintaa.

Vastuuhenkilö

Kunnanjohtaja

Tehtävä

Toimialan tehtävänä on kuntakonsernin elinvoimaan, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämiseen ja toimintaedellytysten luomiseen sekä työllisyyden edistämiseen liittyvät asiat.

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Yrityspalveluiden tuottaminen tehokkaina lähipalveluina. Vuoden aikana kontaktoidaan yritykset, jotka eivät ole käyttäneet elinkeinotoimen/kehitysyhtiön palveluita viime vuosina. Tiedottaminen uudesta EU-ohjelmakaudesta. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
2. Elinkeino-ohjelman laadinta vuoden 2024 alkupuoliskolla (Elinvoimaohjelma).
3. Työvoiman saatavuuden ja ammatillisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen seudullisesti ja paikallisesti myös työperäinen maahanmuutto huomioiden. (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 6)
4. Asumisen ja elinvoiman edistäminen Rautalammin kunnassa (Kuntastrategia, toimeenpanoprojekti 3)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Lähipalveluiden heikkeneminen
- Liika varovaisuus ja näköalattomuus päätöksenteossa

Tunnusluvut ja mittarit

Määrälliset tavoitteet	2024
Kehityshankkeet	8
Perustetut yritykset	5
Uusien työpaikkojen syntyminen yritysten kehittämishankkeiden ja perustettavien yritysten kautta	15

Toiminnan painopistealueet 2023

- Elinkeino-ohjelman jalkauttaminen ja yritysysteistyön kehittäminen

26 Elinkeinotoimi	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	208 024	273 492	254 179	-7,10	-19 313
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	208 024	273 492	254 179	-7,10	-19 313
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	4 730	5 881	5 452	-7,30	-429
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 730	5 881	5 452	-7,30	-429
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	212 753	279 373	259 631	-7,10	-19 742
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	71,78	92,51	87,59		

270 Maaseututoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kuopion, Suonenjoen ja Varkauden kaupunkien sekä Kaavin, Leppävirran, Rautalammin, Rautavaaran, Siilinjärven, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kuntien alueella toimivan Sydän-Savon maaseutupalvelujen tehtävänä on huolehtia maaseudun elinkeinojen, elinolosuhteiden ja palvelujen kehittämisestä sekä maaseutuelinkeinoja koskevien viranomaistehtävien hoitamisesta. Yhteistoiminta-alueella turvataan maaseutuhallinnon palvelujen saatavuus

Vastuuhenkilö

Maaseutujohtaja Juha Nykänen

Tehtävä

Sydän-Savon maaseutupalvelun tehtävänä on vastata laissa kunnille säädettyjen maaseutuhallinnon tehtävien hoitamisesta toiminta-alueellaan. Lisäksi toimitaan maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvissä tehtävissä sekä hoidetaan joissain kunnissa yksityistiehallinnon tehtäviä.

Sitovia tavoitteita

1. Osallistutaan yritysten toimintaedellytyksiä vahvistaviin kehityshankkeisiin
2. Henkilöstön koulutustarjonta tukee kehittämistoimintaa
3. Palveluverkko vastaa kuntalaisten tarpeita laadullisesti, alueellisesti ja määrällisesti

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Valtion säästötoimet maaseudun kehittämisrahoitukseen.
2. Äkillisiä muutoksia lainsäädännössä ja ohjeissa ei ehditä omaksua toimeenpanon kannalta riittävällä laajuudella.
3. Yhteistyö sidosryhmien välillä ei toimi riittävällä tavalla

Tunnusluvut ja mittarit

Lautakunnan asettamat tavoitteet	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Yhteistoiminta-alueen aktiivimaatilat	1610	1600	1505	1450	1400
Maksetut maataloustuet, M€	62	60	60	60	60
Maaseutuviranomaistehtävät					
- Maatila / htv	171	178	167	161	161
- €/aktiivimaatila	358	390	425	450	460
- €/kasvulohko	15,15	16,38	16,84	17,17	16,98
Maaseutuyritysten kehittäminen*					
- €/aktiivimaatila	87,01	93,70	107,50	114	114
- €/maaseutualueen asukas	2,10	2,15	2,43	2,48	2,48

*ei sisällä erillisten kehittämishankkeiden kuntavastinrahaa

Toiminnan painopistealueet 2024

1. Osallistutaan maatilayritysten kilpailukykyä investointeja, omistajanvaihdoksia ja yrittäjien hyvinvointia edistäviin kehittämishankkeisiin ja -toimenpiteisiin sekä maaseudun

elinkeinojen toimintaympäristön ja työvoiman saantia edistäviin kehittämistoimenpiteisiin.

2. Riittävä, asiakkaiden tarpeisiin ja maksajavirastotehtävien vaatimuksiin vastaava osaaminen maaseutuohjelman toimeenpanoon.
3. Sydän-Savon maaseutupalvelu toimii entistä tiiviimmin osana täydentyvää verkostoa, missä maatalouden eri viranomais- ja kehittämistahot sekä sidosryhmät tekevät yhteistyötä asiakaslähtöisesti, valmentajamaisella otteella.

270 Maaseututoimi	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 183	50 566	47 360	-6,30	-3 206
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	16,26	16,74	15,98		

404 Sivistyksen hallinto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sivistystoimen hallinto huolehtii sivistyksen toimialan arjen prosessien sujuvuudesta ja yksiköiden toiminnan tuesta. Sivistysosaston hallinto ohjaa osaston yhteistoimintoja, järjestää ja toimeenpanee kilpailutuksia sekä kehittää toiminnan suunnittelua, seurantaa ja arviointia.

Sivistystoimen hallinto koordinoi hyvinvointityötä kunnassa.

Sivistystoimen kaikkien yksiköiden toimintaa määrittää lainsäädäntö hyvin selkein. velvoittavin normein. Yksiköt suunnittelevat ja toteuttavat arjen toiminnot näiden normien pohjalta. Ohjaavien normien rinnalle jokainen yksikkö määrittää talousarviokaudelle yksikkönsä kannalta olennaisia tavoitteita. Tavoitteet sidotaan kuntastrategiaan ja hyvinvointisuunnitelmaan.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Sivistyspalvelujen laadukas ja vaikuttava järjestäminen

Sitovia tavoitteita (suluissa kytkös strategiaan ja hv-suunnitelmaan)

1. Verkostoperuskouluhankkeessa perusopetuksen toteutuksen suunnittelun edistäminen (tasapainoinen kuntatalous, hyvinvointi & elinvoima; kuntalaisten osallisuuden lisääminen)
2. Hankehallinnoinnin järkevöittäminen (tasapainoinen kuntatalous)
3. Vapaa-aikapalveluissa hyvinvointinäkökulman vahvistaminen (elinvoima & hyvinvointi, viestintä & vuorovaikutus; hyvä mielenterveys)
4. Joukkoliikenteessä matkaketjuajattelun vahvistaminen (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ ja asuminen, viestintä ja vuorovaikutus; kestävä kehitys ja ympäristön hyvinvoinnin huomioiminen kunnan päätöksenteossa)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Laaja yhteistyöverkosto: usean kunnan yhteistyö ei välttämättä etene suoraviivaisesti.
2. Henkilöstön vaihtuvuus
3. Kunnalla ei suoraa edustusta kansalaisopiston ja konservatorion hallinnossa; näkemyksen välittyminen on epäsuoraa.
4. Joukkoliikenteen kustannuskehitys on ollut ennakoimatonta.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Verkstoperuskoulun edistämisestä konkreettinen suunnitelma päätöksentekoon.
2. Syntyy hankehallinnoinnin selkeä ohjeistus.
3. Kaikille kuntalaisille avoimien tapahtumien määrä, kansalaisopistossa opintotietelimenettelyn monipuolistuminen
4. Joukkoliikenteen asiakasmäärän kehitys

Toiminnan painopistealueet 2024

- pitkän tähtäimen suunnittelu, taloudellisesti kestävät rakenteet ja toimintamallit
- hyvinvointinäkökulman vahvistaminen toiminnassa

404 Sivistyksen hallinto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	60 370	130 427	98 456	-24,50	-31 971
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 370	130 427	98 456	-24,50	-31 971
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-462	0	0	0,00	0
Menot (sisäiset)	989	108 097	1 804	-98,30	-106 293
TOIMINTAKATE (sisäiset)	528	108 097	1 804	-98,30	-106 293
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	60 898	238 524	100 260	-58,00	-138 264
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	20,55	78,98	33,83		

410 Perusopetus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Toiminnassa keskeistä on kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Arvot sinnikkyys, kunnioitus ja vastuuntunto ohjaavat toimintaa ja näkyvät arjen teoissa ja tavoitteissa. Kiinnitämme huomiota ryhmäytymiseen, työrauhaan, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin, positiivisen pedagogiikan mukaisen toimintakulttuurin kehittämiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen niin oppilaiden kuin henkilökunnankin osalta. Osallisuuden vahvistamisessa keskeistä on henkilöstön osalta tiimityö ja sen mukanaan tuoma jaettu johtajuus. Oppilaiden osalta keskeistä on tiimityö, kummi-, oppilaskunta- sekä tukioppilastoiminta. Opetus- ja kasvatustyötä teemme yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, henkilökunnan, muiden opetuksenjärjestäjien ja ulkopuolisten sidosryhmien kanssa.

Vastuuhenkilö

Rehtori

Tehtävä

Perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Sen tulee antaa valmiudet ja kelpoisuus toisen asteen opintoihin ja ohjata oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä ja yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Nämä opetussuunnitelmassa määritellyt tehtävät ohjaavat meitäkin Rautalammin perusopetuksessa. *Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä perusopetuksen luominen. Vuoden aikana suunnitellaan ja lähdetään toteuttamaan perusopetuksen sopeutusta tilanteeseen, jossa lapsimäärä ja myös opettajamäärä vähenee.
2. Henkilöstön jaksamisen tukeminen.
3. Jatketaan sitouttavaa kouluyhteistyötä kouluterveyskyselyn tulosten perusteella.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Vaatii töitä löytää toimintamalleja, jotka tukevat perusopetuksen tavoitteiden täyttämistä, henkilöstön jaksamista, oppimisen iloa ja ovat samalla talouden kannalta tyydyttäviä.
2. Riskinä on se, että henkilökunnalla ei ole voimavaroja muutoksen suunnitteluun ja toteuttamiseen, jolloin jaksamista edistäväkään toimenpiteet eivät edisty tarkoituksen mukaisesti.
3. Henkilöstön saatavuus on riski kaikille tavoitteille.

Tunnusluvut ja mittarit

1. Kehitettyjen vaihtoehtojen määrä. Asian eteneminen päätösprosessissa. Ylimenokauden rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen.
2. Sairauspoissaolojen määrä ja henkilöstökyselyn tulokset.

3. Epäselvien koulupoissaolojen määrä. Kasvatuskeskustelujen määrä.

Toiminnan painopistealueet 2024

Turvallisen ja hyvinvointia edistävän arjen vahvistaminen ja yhteistyö paikallisiin sidosryhmiin. Toiminnan rakenteiden, resurssien ja pedagogiikan tarkastelu suhteessa laskeviin oppilas- ja tuntiresursseihin.

410 Perusopetus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-171 464	-117 300	-102 350	-12,70	14 950
M E N O T (ulkoiset)	2 978 014	2 768 100	2 968 145	7,20	200 045
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 806 549	2 650 800	2 865 795	8,10	214 995
Suunnitelmapoistot	242 364	236 086	223 376	-5,40	-12 710
Tulot (sisäiset)	-60 133	-48 115	-6 551	-86,40	41 564
Menot (sisäiset)	429 527	404 542	416 389	2,90	11 847
TOIMINTAKATE (sisäiset)	611 758	592 513	633 214	6,90	40 701
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 418 307	3 243 313	3 499 009	7,90	255 696
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	1153,27	1073,94	1180,50		

420 Lukio

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

- laadukasta lukiokoulutusta viihtyisissä tiloissa
- tärkeää huolehtia lähialueen vetovoimaisuudesta
- yrittäjämainen asenne, kestävän kehityksen huomioiminen ja kansainvälisyys näkyvät arjessa ja toiminnassa
- henkilökunnan ja opiskelijoiden hyvinvointi ovat keskeisinä toiminta-ajatuksina
- hyödynnämme paikallisia olosuhteita tehokkaasti ja olemme aktiivinen toimija kunnan vetovoimaisuuden lisäämisessä
- yhteistyö ratsastuskeskuksen kanssa luo pohjaa lukion markkinoinnille ja tarjoaa vakaan opiskelijavirran
- teatteri-ilmaisun ja musiikin keinoin ilmaisemme paikallista osaamista ja otamme kantaa yhteiskunnallisiin ja globaaleihin ilmiöihin

Lukion arvot: vastuullisuus, laadukkuus ja välittäminen.

Vastuuhenkilö

Rehtori

Tehtävä

Laadukkaan lukiokoulutuksen tarjoaminen osana Rautalammin kunnan koulutoimea

Sitovia tavoitteita (strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Opiskelijamäärä vähintään 110 syksyllä 2024. (kuntastrategia / elinvoima ja hyvinvointi sekä tasapainoinen kuntatalous)
2. Yhteistyön ylläpito ja lisääminen naapurilukioiden kanssa. Vähintään 15 yhteistä opintojaksoa. (kuntastrategia/ tasapainoinen kuntatalous)
3. Uuden hyvinvointikyselyn tuloksien hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa (kuntastrategia / elinvoima ja hyvinvointi)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- 1) Oman paikkakunnan oppilaiden lähtö toisiin lukioihin sekä nuorten määrän lasku koko maassa.
- 2) Eri rytmeissä toimivat lukiot (Vesanto-Suonenjoki-Rautalampi). Vaikeuttaa yhteisten opintojaksojen järjestämistä lukujärjestysteknisistä syistä.
- 3) Hyvinvointialueen haasteet tuottaa tarvittavia palveluita.

Tunnusluvut ja mittarit

Tavoite	Tunnusluku/mittari
Opiskelijamäärä syksyllä 2024	vähintään 110
Yhteisten opintojaksojen määrä (Vesanto, Suonenjoki, Rautalampi)	vähintään 15
Hyvinvointikyselyn tulokset käytäntöön	• Kysely teetetty opiskelijoilla kahdessa osassa vuoden aikana. • Tulokset käsitelty opiskeluhuoltoryhmän,

	henkilökunnan, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. • Kriittisimmät 3 kehittämiskohdetta valittu. • Kehittämissuunnitelma laadittu näiden osalta yhdessä opettajien, opiskeluhuoltoryhmän ja opiskelijoiden kanssa. • Kehittämissuunnitelma viety käytäntöön.
Toiminnan painopistealueet 2024	
Jatkuva ja tehokas opiskelijahankintatyö. Oppilaitosyhteistyön kehittäminen ja ylläpito muiden lukioden kanssa, mutta erityisesti Vesannon ja Suonenjoen kanssa. Opiskelijoiden hyvinvoinnin tehokkaat kartoitusmenetelmät ja niiden tulosten hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa.	

420 Lukio	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-68 681	-15 000	-19 600	30,70	-4 600
M E N O T (ulkoiset)	921 156	941 216	959 779	2,00	18 563
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	852 475	926 216	940 179	1,50	13 963
Suunnitelmapoistot	114 733	114 733	114 733	0,00	0
Tulot (sisäiset)	-3 339	-400	-400	0,00	0
Menot (sisäiset)	140 306	174 273	147 324	-15,50	-26 949
TOIMINTAKATE (sisäiset)	251 700	288 606	261 657	-9,30	-26 949
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 104 175	1 214 822	1 201 836	-1,10	-12 986
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	372,53	402,26	405,48		

440 Aikuiskoulutus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Sisä-Savon kansalaisopiston tarjonnassa on Rautalammin kunnan alueella monipuolisesti kursseja eri-ikäisille kuntalaisille. Yleisöluennot ovat kaikille avoimia. Kurssisuunnittelua tehdään kuntalaisia osallistaen.

Kuopion konservatorio järjestää taiteen perusopetusta musiikissa. Opetus on pitkäjännitteistä musiikillisten taitojen ja valmiuksien kartuttamista. Oppilaat esiintyvät kunnassa toteutettavissa tilaisuuksissa.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Hyvinvointia tukevien vapaa-aikapalvelujen monipuolinen tarjoaminen kuntalaisille. Tietojen, taitojen kartuttaminen ja jalostaminen sekä fyysisen kunnon monipuolinen kohottaminen.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kurssitarjonta sisältää monipuolisesti ainakin liikuntaa, eri taiteenalojen kursseja, kädentaitoja ja kieliä. (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
2. Kurssimäärä supistuu enintään 10%, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)
3. Konservatorion oppilasmäärä pysyy likimain entisellä tasolla, (tasapainoinen kuntatalous, elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; hyvä mielenterveys)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kunnalla ei ole suoraa edustusta oppilaitosten hallinnossa, ja näkemyksen välittyminen on epäsuoraa.

Valtio suunnittelee vapaaseen sivistystyöhön rahoituksen leikkausta. Valtio suunnittelee taiteen perusopetukseen kokonaisuudistusta.

Toiminnan painopistealueet 2024

Hyvinvointinäkökulman vahvistaminen, palvelun saatavuuden varmistaminen ja vahvistaminen.

440 Aikuiskoulutus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	26,99	22,12	21,86		

450 Joukkoliikenne**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Tavoitteena on mahdollistaa haja-asutusalueelta asioiminen kirkonkylälle sekä yhteydet Suonenjoelle ja Kuopioon.

Vastuuhenkilö

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Tehtävä

Joustavaa asumista tukevat joukkoliikennepalvelut

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Joukkoliikenteen tiedotuksen parantaminen (elinvoima & hyvinvointi, vuorovaikutus & viestintä; kestävä kehitys)
2. Matkaketjuajattelun vahvistaminen (elinvoima & hyvinvointi, joustava työ & asuminen; kestävä kehitys)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Kustannuskehitys on ennakoimatonta.

Tunnusluvut ja mittarit

Matkustajamäärän kehitys, matkaketjujen muodostumisen määrä.

Toiminnan painopistealueet 2024

Tiedotuksen selkiyttäminen, matkaketjuajattelun vahvistaminen.

450 Joukkoliikenne	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)					
TOIMINTAKATE (sisäiset)					
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	10,28	10,26	12,82		

453 Varhaiskasvatus
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on järjestää laadukasta ja pedagogisesti perusteltua hoitoa, kasvatusta ja opetusta kaikille alle kouluikäisille lapsille varhaiskasvatusmuodosta riippumatta. Tähän kuuluu myös yksityinen varhaiskasvatus. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jotka on päivitetty toukokuussa 2022 sekä Rautalammin varhaiskasvatussuunnitelmaan.
Vastuuhenkilö Päiväkodinjohtaja
Tehtävä Laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.
Sitovia tavoitteita   - Pedagoginen kehittäminen: Painopistealueina pedagogiset käytänteet: Pitkäkestoisen leikin tukeminen. Pedagogisen dokumentoinnin käytön tehostaminen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Pedagoginen johtajuus: Erityisen tuen käsikirjan laatiminen. Pedagogisten tiimien ja tiimikäytäntöjen kehittäminen. Karvin rakeenteellisen arviointityökalun toteuttaminen (Laadunhallinta ja toiminnan systemaattinen arviointi) Rautalammin kunnan vasun, lasten vasun sekä ryhmävasun toteutuminen ja seuranta. Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.   - Hyvinvoinnin edistäminen: Lasten hyvinvoinnin kehittäminen rakentamalla turvallinen kiintymyssuhde, yhteys lapseen ja perheeseen ja tukemalla kaveri, – tunne ja turvataitoja. Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista. Tyhy-ryhmän säännölliset kokoontumiset Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen. Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa.   - Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen: <i>Sisäinen viestintä:</i> Vakan Teams -ryhmän käyttöönotto. Yhteinen sähköinen kalenteri vakaan. Päiväkodin johtajan ja varajohtajan välisen viestinnän rakentaminen. <i>Ulkoinen viestintä:</i> Somesuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen.

Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen.
Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.
- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet 2024

Varhaiskasvatuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen.
Hyvinvoinnin lisääminen.
Tiedottamisen kehittäminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Pedagogiikan kehittäminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
1.Lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteutuminen		
2. Erityisen tuen käsikirjan laatiminen		
3.Tiimipalaverit, krt/vko		
4.Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk		
5.Karvin arvioinnin toteuttaminen		
Hyvinvoinnin edistäminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1 Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset		
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset		
3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen		
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
<i>Sisäinen viestintä:</i>		
1.Vakan yhteinen Teams ryhmä (intra)		
2. Vakan yhteinen sähköinen kalenteri käytössä		
<i>Ulkoinen viestintä:</i>		
1.Asiakasraadin kokoontuminen krt/ v		
2.Asiakastyytyväisyyskysely ja seuranta		
3.Somesuunnitelman laatiminen		

453 Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-91 442	-29 000	-23 000	-20,70	6 000
M E N O T (ulkoiset)	1 051 007	886 989	1 223 016	37,90	336 027
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	959 566	857 989	1 200 016	39,90	342 027
Suunnitelmapoistot	3 500	3 252	6 220	91,30	2 968
Tulot (sisäiset)	-132 246	-7 000	-11 720	67,40	-4 720
Menot (sisäiset)	270 271	301 610	333 820	10,70	32 210
TOIMINTAKATE (sisäiset)	141 525	297 862	328 320	10,20	30 458
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 101 091	1 155 851	1 528 336	32,20	372 485
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	371,49	382,73	515,63		

454 Esiopetus (Kirkonkylä ja Kerkonjoensuu)	
Toiminnan kuvaus / palveluajatus Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa ja tukea jokaisen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polkua joustavasti varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Toiminta perustuu esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2022 sekä kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelmaan 2021.	
Vastuuhenkilö Päiväkodinjohtaja/ koulunjohtaja (Kerkonjoensuu)	
Tehtävä Laadukkaiden esiopetuspalveluiden tarjoaminen osana Rautalammin kunnan sivistystoimea.	
Sitovia tavoitteita - Pedagoginen kehittäminen: Painopistealueina pedagogiset käytänteet: Painopistealueina pedagogiset käytänteet: Pitkäkestoisen leikin tukeminen. Pedagogisen dokumentoinnin käytön tehostaminen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Pedagoginen johtajuus: Erityisen tuen käsikirjan laatiminen. Pedagogisten tiimien ja tiimikäytäntöjen kehittäminen. Karvin rakeenteellisen arviointityökalun toteuttaminen (Laadunhallinta ja toiminnan systemaattinen arviointi) Rautalammin kunnan vasun, lasten vasun sekä ryhmävasun toteutuminen ja seuranta. Osallisuus: Lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Luontopainotteisen esiopetuksen (Metsäeskari) toteuttaminen - Hyvinvoinnin edistäminen: Lasten hyvinvoinnin kehittäminen rakentamalla turvallinen kiintymyssuhde, yhteys lapseen ja perheeseen ja tukemalla kaveri, – tunne ja turvataitoja. Henkilökunnan yhteiset, säännölliset kokoontumiset joka toinen kuukausi, jolla vahvistetaan ammatillista vuorovaikuttamista. Tyhy-ryhmän säännölliset kokoontumiset Mahdollistetaan ammatillisen osaamisen kehittäminen. Varmistetaan henkilökunnan riittävä resurssointi ja työtaakan säilyminen maltillisena kautta linjan koko varhaiskasvatuksessa. - Viestintä ja tiedottaminen/vuorovaikuttaminen: Sisäinen viestintä: Vakan Teams -ryhmän käyttöönotto. Yhteinen sähköinen kalenteri vakaan. Päiväkodin johtajan ja varajohtajan välisen viestinnän rakentaminen. Ulkoisen viestintä:	

Somesuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen.
Tiedottaminen huoltajille, eri verkostoihin, nettisivujen ja tiedotusvälineiden hyödyntäminen.
Kaikkien tahojen vuorovaikuttamisen mahdollistaminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

- Henkilöstön poissaolot, työntekijöiden vaihtuvuus, sijaisten vähäinen saatavuus, hankaluus saada työntekijöitä pienelle paikkakunnalle, työtaakan kuormittavuus.
- Ei sitouduta sovittuihin asioihin, yhteiset palaverit eivät toteudu, omaa ammatillista osaamista ei pääse kehittämään, viestintä ei toteudu.

Toiminnan painopistealueet 2024

Esiopetuksen laadullinen kehittäminen, mm. pedagogiikan ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä erilaisten tuen tarpeiden yksilöllinen huomioiminen ja tuen toteuttaminen. Metsäeskarin toteuttaminen.
Hyvinvoinnin lisääminen.
Vuorovaikutuskanavien hyödyntäminen.

Tunnusluvut ja mittarit

Pedagogiikan kehittäminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
1.Lasten esiopetussuunnitelmien laatiminen ja tavoitteiden toteutuminen		
2.Esiopetuksen oppilashuollon vuosisuunnitelman laadinta ja seuranta		
3.Tiimipalaverit, krt/vk		
4.Lasten kokoukset mm. yhteiset sopimukset ja seuranta, lkm/ kk		
5.Karvin arvioinnin toteuttaminen		
Hyvinvoinnin lisääminen	% tai lukumäärä	% tai lukumäärä
1.Koko varhaiskasvatuksen yhteiset kokoontumiset, krt/v		
2.Työhyvinvointiryhmän kokoontumiset, krt/v		
3 Ammatillisen osaamisen kehittäminen, kouluttautuminen		
Viestintä ja tiedottaminen	Toteutunut	Ei ole toteutunut
<i>Sisäinen viestintä:</i>		
1.Vakan ja esiopetuksen yhteinen Teams ryhmä (intra) käytössä		
2. Vakan ja esiopetuksen yhteinen sähköinen kalenteri käytössä		
<i>Ulkoinen viestintä:</i>		
1.Asiakasraadien kokoontuminen krt/ v		
2.Asiakastytytyväisyyskysely ja		

seuranta		
3.Somesuunnitelman laatiminen		

454 Esiopetus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-14 542	0	0	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	129 367	254 978	149 662	-41,30	-105 316
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 826	254 978	149 662	-41,30	-105 316
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-1 750	-3 700	-2 140	-42,20	1 560
Menot (sisäiset)	36 876	63 872	24 628	-61,40	-39 244
TOIMINTAKATE (sisäiset)	35 126	60 172	22 488	-62,60	-37 684
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	149 952	315 150	172 150	-45,40	-143 000
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	50,59	104,35	58,08		

460 Nuorisotoimi

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Nuoret kohtaava ja tavoittava nuorisotyö. Nuorisotilaa pidetään avoinna säännöllisesti sekä järjestetään yhteisiä tapahtumia, teemapäiviä sekä retkiä. Nuoret pyritään aktivoimaan nuorisotyön sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan poikkihallinnollisesti ja eri sidosryhmiä apuna käyttäen. Erityisnuorisotyössä etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajan ohjaaja on erityistä tukea tarvitsevien nuorten tukena, sekä mukana ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aikasihteeri, 70% työajalla

Muu henkilöstö:

Etsivä nuorisotyöntekijä, kokoaikatyo

Nuorten työpajan ohjaaja, kokoaikatyo

Perusnuorisotyöntekijä, koko aikatyö (sis. etsivä, nuorten työpaja, TUVA ja perusnuorisotyö)

Tehtävä

Laadukkaiden nuorisopalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita

1. Vahvistaa nuorisovaltuuston ja päättäjien kanssa "nuva kummi" – toimintaa.
2. Nostaa esille aktiivisesti sekä kouluterveyskyselyn tuloksia että toimenpiteitä.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset haasteet.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Nuorten työpaja asiakkaat / vuosi				10	10
Nuorisotilan kävijät /vuosi	2 116	2 576	2 781	3 000	3 000
Etsivä asiakkaat / vuosi	69	71	60	45	45

Toiminnan painopistealueet 2024

Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

460 Nuorisotoimi	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-23 580	-67 700	-68 000	0,40	-300
M E N O T (ulkoiset)	83 989	169 506	182 113	7,40	12 607
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 409	101 806	114 113	12,10	12 307
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)	-213	0	0	0,00	0
Menot (sisäiset)	14 136	16 791	18 017	7,30	1 226
TOIMINTAKATE (sisäiset)	13 923	16 791	18 017	7,30	1 226
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	74 332	118 597	132 130	11,40	13 533
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	25,08	39,27	44,58		

470 Liikuntatoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Rautalammin kunnan liikuntatoimen keskeisenä tehtävänä on liikunnan ja muun terveyttä edistävän fyysisen aktiivisuuden tukeminen. Kunta tarjoaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja. Liikunnan toiminnallisesta yhdessä kunnan kanssa huolehtivat aktiiviset liikunta- ja urheiluseurat sekä yritykset. Urheiluseurat ovat kunnan liikuntapalveluiden tärkeä yhteistyökumppani.

Vastuuhenkilö

Vapaa-aika sihteeri, 30% työajalla
Muu henkilöstö:
Uimahallin lippukassan hoitaja, osa-aikatyö ja tuntityö
Uimahallin uinninvalvoja, osa-aikatyö ja tuntityö
Liikuntaneuvoja, kokoaikainen

Tehtävä

Laadukkaiden liikuntapalvelujen järjestäminen.

Sitovia tavoitteita

1. Harrastamisen Suomen Mallin toteutumien
2. Monipuolisten liikuntapaikkojen turvaaminen ja tapahtumien toteutus: liikuntatoimi tukee järjestöavustuksella vuosittain urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämiseksi

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset haasteet ja energiahinnan nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Uimahallin kävijät/vuosi	4955	5 912	6 122	7 000	7 000
Uimahallin kustannukset/käynti	18,16	15,21	14,69	12,85	12,85

Toiminnan painopistealueet 2024

Lasten ja nuorten matalan kynnyksen maksuton toiminta.

470 Liikuntatoimi	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-19 026	-25 000	-20 000	-20,00	5 000
M E N O T (ulkoiset)	228 967	137 940	153 977	11,60	16 037
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	209 941	112 940	133 977	18,60	21 037
Suunnitelmapoistot	24 736	20 870	20 870	0,00	0
Tulot (sisäiset)	-1 012	-1 340	0	-100,00	1 340
Menot (sisäiset)	42 609	58 917	29 327	-50,20	-29 590
TOIMINTAKATE (sisäiset)	66 332	78 447	50 197	-36,00	-28 250
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	276 274	191 387	184 174	-3,80	-7 213
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	93,21	63,37	62,14		

480 Kirjasto
Toiminnan kuvaus / palveluajatus   1. Kaikille mahdollisuus lukea - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.   2. Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä   3. Osaamista ja yhteistyötä - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.   4. Kaikille avoin tila - Jokainen on tervetullut kirjastoon
Vastuuhenkilö Kirjastonjohtaja
Tehtävä Tuottaa laadukkaita kirjastopalveluja kaikille kuntalaisille vauvasta vaariin.
Sitovia tavoitteita Elinvoima ja hyvinvointi   1. Nykyistä Aurora -kirjastojärjestelmää ei enää kehitetä, joten Rutakko -kirjastot siirtyvät kevään 2024 aikana Quria -järjestelmään.   2. Rautalammin kirjasto liittyy valtakunnalliseen e-kirjastoon. Kuntien yhteinen e-kirjasto antaa kaikille suomalaisille tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää kirjastojen digitaalisia sisältöjä, asuinkunnasta riippumatta.
Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle Järjestelmän vaihtoon liittyvät riskit.
Tunnusluvut ja mittarit E-aineistojen käyttö.
Toiminnan painopistealueet 2024 Toiminnan painopistealueet on mainittu tavoitteiden yhteydessä.

480 Kirjasto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-11 150	-10 573	-13 180	24,70	-2 607
M E N O T (ulkoiset)	226 639	226 301	235 900	4,20	9 599
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	215 489	215 728	222 720	3,20	6 992
Suunnitelmapoistot	29 820	29 820	30 864	3,50	1 044
Tulot (sisäiset)	-11 879	-12 818	-14 872	16,00	-2 054
Menot (sisäiset)	44 164	46 603	39 525	-15,20	-7 078
TOIMINTAKATE (sisäiset)	62 105	63 605	55 517	-12,70	-8 088
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	277 594	279 333	278 237	-0,40	-1 096
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	93,66	92,49	93,87		

490 Kulttuuritoimi**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kulttuuritoimi tuottaa, koordinoi ja kehittää monipuolisesti kulttuuripalveluja eri väestöryhmien saavutettavaksi. Tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, paikallisen identiteetin vahvistaminen, vuorovaikutuksen sekä Rautalammin vetovoimaisuuden edistäminen.

Vastuuhenkilö

Viestintä- ja kulttuurikoordinaattori

Tehtävä***Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)***

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa, ja tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

1. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
2. luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
3. edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kunta voi yllä mainittuja tehtäviä järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.

Sitovia tavoitteita (Strategia ja hyvinvointisuunnitelma huomioiden)

1. Kulttuurikokemusten järjestäminen ja koordinoiminen eri väestöryhmien saavutettavaksi (laki)
2. Kulttuurialan vaikuttavuuden ja elinvoiman parantaminen Rautalammillä ja Pohjois-Savossa (kuntastrategia)
3. Vuorovaikutteisuuden ja osallistamisen lisääminen (hyvinvointisuunnitelma)

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Työajan, tiimin ja toimintarahen riittämättömyys mm. freelancereiden ja taiteilijoiden palkkaamiseen
Kolmannen sektorin aktiivisuuden hiipuminen, mikä vaikuttaa suoraan tapahtumien ja kulttuurisisältöjen kustannuksiin, määrään, laatuun ja saavutettavuuteen
Viestimisen vaikeus

Toiminnan painopistealueet 2024

1. Kulttuuri kuuluu kaikille, lisää elinvoimaa, hyvinvointia ja työpaikkoja
2. Rautalammin Pestuumarkkinat 2024 kokonaisuuden kehittäminen (elinvoimainen tapahtuma myös tulevaisuudessa)
3. Kulttuuri ei pääty kuntarajalle, yhteistyö ympäristökuntien kanssa

490 Kulttuuritoimi	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-740	0	0	0,00	0
M E N O T (ulkoiset)	48 924	49 136	57 978	18,00	8 842
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 185	49 136	57 978	18,00	8 842
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	3 195	4 268	3 788	-11,20	-480
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 195	4 268	3 788	-11,20	-480
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	51 380	53 404	61 766	15,70	8 362
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	17,33	17,68	20,84		

500 Hallinto, Tekninen lautakunta**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Teknisen toimen hallinnon vaatimat tehtävät. Pääasialliset toimet sisältävät laskutuksen, ostolaskujen käsittelyn, sopimusten hallinnan, suunnittelun, hankkeiden kilpailutuksen, henkilöstöhallinnon, tuntipalkkojen kirjauksen sekä teknisen lautakunnan kokousten valmistelun ja päätöksistä tiedottamisen. Hallinto hoitaa myös yhteistyön muihin viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Lisäksi suoritetaan kunnanhallituksen ja valtuuston tekniselle osastolle antamat kuntastrategian mukaiset muut tehtävät.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Teknisen toimen hallinto ohjaa teknisen lautakunnan tehtäviä siten, että toimintasuunnitelmassa esitetyt tehtävät täytetään kustannustehokkaasti ja tulevaisuutta silmällä pitäen. Hallintoon kuuluva tehokas laskutus on kunnan kannalta merkittävä tulojen tuottaja.

Sitovia tavoitteita (suluissa yhteys kuntastrategian painopisteeseen)

1. Toimintatulot ovat vähintään talousarvion mukaiset (tasapainoinen kuntatalous).
2. Toimintamenot ovat enintään talousarvion mukaiset (tasapainoinen kuntatalous).
3. Henkilöstön hyvinvointi ja ammattitaidon ylläpito (elinvoima & hyvinvointi).
4. Toimen kehittäminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Henkilöstöresurssien pientyminen, seuranta laiminlyödyään, työtaakan kasvu, henkilöstön voimavarat uupuvat, huomio väärässä suunnassa

Tunnusluvut ja mittarit

Hallinto, tekninen lautakunta	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	TA2024	TOT2024
Välitilinpäätös (kolmannes) vs. TA	Talouden seuranta	TA:n mukana pysyminen	Yli/alle 30 %		
	Toimenpiteet	Mittari	Tavoite	2023	2024
Hyvinvoiva henkilöstö.	Toimintatapojen kehittäminen/ työtaakan kontrollointi.	Henkilöstöky-selyyn vastaaminen	80 %	68 %	

Toiminnan painopistealueet 2024

Laskutus, yleisten kustannusten kasvuun vastaaminen, henkilöstön jaksaminen, kehityskeskustelut.

500 Hallinto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	0	-15 000	-23 000	53,30	-8 000
M E N O T (ulkoiset)	100 264	63 624	156 794	146,40	93 170
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 264	48 624	133 794	175,20	85 170
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	44 956	60 056	64 987	8,20	4 931
TOIMINTAKATE (sisäiset)	44 956	60 056	64 987	8,20	4 931
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	145 220	108 680	198 781	82,90	90 101
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	48,99	35,99	67,07		

510 Jätehuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Jätelautakuntayhteistyö sekä Jätekuon kuntien yhteinen neuvottelukunta. Jätekuon Oy:n sekä Savo-Pielisen jätelautakunnan kokoukset. Hyötyjätteenkerääjien mm. RINKI Oy:n ja Paperinkeräys Oy:n kanssa yhteistyö.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Tarjota vakituisille ja vapaa-ajan asukkaille monipuoliset ja laadukkaat jätehuollon palvelut ja valvoa roskaantumista.

Sitovia tavoitteita

Seurataan jätelautakunnan päätöksiä ja otetaan osaa jätehuollon kehittämiseen kunnan alueella. Toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa vähintään jätelautakunnan määrittelemän palvelutasopäätöksen mukainen jätehuolto kunnan alueella, jossa on määritelty seuraavat:

1. Kuinka Jätekuon toteuttaa jätteiden kuljetuspalvelut, sekajätteen aluekeräys-pisteet ja Rinki-ekopisteitä täydentävät ekopisteet.
2. Palvelutaso lajitteluasemille, vaarallisten jätteiden vastaanotolle sekä isokokoisten jätteiden ja isojen jäte-erien noutopalveluille.
3. Jätekuon toteuttama palveluneuvonta ja viestintä sekä jätehuoltoviranomaisen eli Savo-Pielisen jätelautakunnan tarjoamat viranomaispalvelut.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Jätelautakunnan kokouksiin ei ehdi kukaan kunnan edustaja osallistua. Jätehuolto jätetään huomioita.

Tunnusluvut ja mittarit

Jätehuolto	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kiinteistöjen liittymisaste jätehuoltoon %	85	95	95	98	98
Jäteaseman käyttäjien lkm	1 301	1 270	1 315	1 385	1 410

510 Jätehuolto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-144	0	-100	0,00	-100
M E N O T (ulkoiset)	1 381	0	500	0,00	500
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 237	0	400	0,00	400
Suunnitelmapoistot	896	896	896	0,00	0
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	483	242	480	98,30	238
TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 379	1 138	1 376	20,90	238
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 616	1 138	1 776	56,10	638
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	0,88	0,38	0,60		

520 Vesihuolto**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Vesihuoltolaitoksen toiminnan ylläpito ja suunniteltujen vesihuoltoinvestointien toteuttaminen. Toimiva vesihuolto on olennainen osa terveellistä ja turvallista elinympäristöä.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Vesilaitoksen tuottama vesi tulee olla käyttäjälleen turvallinen ja taloudellinen tuote. Vesihuoltolaitoksen investointien tavoitteena on tuottaa kunnan vesihuoltoalueille yhdenvertaiset vesihuoltopalvelut ja edistää jätevesien ympäristönsuojelullisesti parasta yhteiskäsittelyä.

Sitovia tavoitteita

1. Häiriötön vesi- ja viemärlaitoksen toiminta. Tuotetaan asiakkaille kustannustehokasta vesihuoltoa. Pidetään vesi- ja viemäriverkosto toimintakunnossa (joustava työ & asuminen).
2. Raakavesi- ja verkstovesinäytteiden otto tarkkailuohjelman mukaisesti.
3. Käsitellyn jätevesilietteen ohjaaminen hyötykäyttöön.
4. Vesihuollon kehittämissuunnitelman aikataulutusta- ja toteutussuunnitelma (joustava työ & asuminen).
5. Taksojen saattaminen ajantasalle ja varautuminen tuleviin investointeihin (joustava työ & asuminen).
6. Varautuminen vedenjakelukatkoksiin (joustava työ & asuminen).

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

1. Laiminlyödyään verkoston kunnossapito.
2. Vesihuoltolaitoksen tarkkailuohjelmien noudattamatta jättäminen.
3. Jätevedenpuhdistamon lietelington pitkäaikainen toimintahäiriö.
4. Laiminlyödyään vedenjakelukatkoksiin varautuminen.
5. Henkilöstömuutokset.

Tunnusluvut ja mittarit

Vesihuolto	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Verkostoon pumpattu vesi m ³	258 814	252 062	144 617	235 250	146 125
Käsitelty jätevesimäärä m ³	172 675	167 915	151 342	169 450	153 200
Vesilaitoksen veden laatu	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä	Hyvä
Vesihuollon toimintahäiriöt kpl					0

Toiminnan painopistealueet 2024

Taksojen päivitys, kehittämissuunnitelman jalkauttaminen, vesihuoltoalueen tarkastaminen

520 Vesihuolto	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-465 493	-562 200	-580 490	3,30	-18 290
M E N O T (ulkoiset)	311 081	428 689	457 290	6,70	28 601
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-154 412	-133 511	-123 200	-7,70	10 311
Suunnitelmapoistot	123 550	102 742	105 778	3,00	3 036
Tulot (sisäiset)	-50 154	-56 780	-50 361	-11,30	6 419
Menot (sisäiset)	32 508	18 799	16 822	-10,50	-1 977
TOIMINTAKATE (sisäiset)	105 903	64 761	72 239	11,50	7 478
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-48 509	-68 750	-50 961	-25,90	17 789
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	-16,37	-22,76	-17,19		

540 Kiinteistöt

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Kiinteistöjen kunnossapidon suunnittelu ja rakennuttaminen. Korjauksissa keskitytään mm. vuokrahuoneistojen saneeraukseen sekä kunnan muiden hallintokuntien tilojen ylläpitoon liittyviin korjauksiin ja saneerauksiin. Maa- ja metsätilojen taloudellinen hoito ja puunmyynti. Kunnalle tuottoja tuova tonttipolitiikka. Tuki-, huolto- ja teknisten palveluiden tuloksellisuus, tehokkuus ja ohjaus näkyvät onnistuessaan siten, että sisäiset- ja ulkoiset vuokrat kattavat kiinteistöistä aiheutuneet kustannukset ja investoinneista tulevat poistot.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Kiinteistöjen kunnossapito. Asunnonhankinta Oy:n kiinteistöjen sekä ulkoliikuntapaikkojen (urheilukentät, uimala ja uimarannat sekä ulkoilureitit) hallinnointi.

Sitovia tavoitteita

1. Kiinteistöhoidon mitoituksen mukainen kiinteistöhoito ja kunnossapito (tasapainoinen kuntatalous).
2. Metsänhoitosuunnitelman toteuttaminen (tasapainoinen kuntatalous).
3. Energian ja kustannuksien säästö (tasapainoinen kuntatalous).

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Rakennusten käyttäjien välinpitämättömyys.

Vuokrahuoneistojen saneerauksiin ei panosteta riittävästi (hankesuunnittelu vie paljon työaika).

Metsätiloilta otetaan liian suurta tuottoa.

Henkilöstöressurssit, kun työtehtävät lisääntyvät.

Tunnusluvut ja mittarit

Kiinteistöt	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Lämpöenergian kulutus, MWh	3 271	3 728	4 109	3250	3000
Sähkön kulutus, MWh					
Puun myynti, m ³	3 100	4 779	4 132	4 200	4 400
Maa- ja metsätilat, ha	1 075	1 075	1 075	1 075	1 075
Tonttien myynti, kpl	1	3	3	3	3

Toiminnan painopistealueet 2024

Energiatehokkuus, kulutuksen ja laskutuksen tarkastelu, toiminnan kehittäminen, tiedottaminen kulutuksista.

540 Kiinteistöt	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-613 485	-924 230	-1 126 255	21,90	-202 025
M E N O T (ulkoiset)	1 078 341	1 366 441	1 125 789	-17,60	-240 652
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	464 857	442 211	-466	-100,10	-442 677
Suunnitelmapoistot	167 251	197 536	176 173	-10,80	-21 363
Tulot (sisäiset)	-680 053	-864 107	-504 289	-41,60	359 818
Menot (sisäiset)	188 730	236 915	46 436	-80,40	-190 479
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-324 072	-429 656	-281 680	-34,40	147 976
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	140 785	12 555	-282 146	-2 347,30	-294 701
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	47,50	4,16	-95,19		

545 Ravintokeskus**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ruokapalveluiden tuottaminen koulujen oppilaille, varhaiskasvatuksen asiakkaille sekä mahdollisten yksityisten palvelukotien tarpeisiin.

Vastuuhenkilö

Ruokapalveluiden esihenkilö, tekninen johtaja

Tehtävä

Ruokapalveluiden tuottaminen eri ikäryhmille.

Sitovia tavoitteita

1. Terveyttä edistävien ruokavalintojen lisääminen ruokakasvatuksen keinoin kouluruokailussa. Mittarina kouluruokailukysely toteutetaan puolivuositain (hyvinvointi).
2. Kouluruokailun kiinnostuksen lisääminen osallistamalla oppilaat palvelun kehittämiseen. Mittarina kysely oppilaille, toimintakerrat sekä kouluterveyskysely (hyvinvointi).
3. Hävikkiruuan pienentäminen.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Elintarvikkeiden epävarma saatavuus.

Kohoavat kustannukset.

Ravitsemus- ja ruokailusuositukset.

Tunnusluvut ja mittarit

Ateriat kpl:	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Koulutoimi	69 760	104 300	101 126	100 450	100 950
Ulosmyynti (mm. vanhus yms.)	19 332	7 220	9 027	7 104	6 998

Toiminnan painopistealueet 2024

Kustannusten nousuun vastaaminen. Osallistaminen.

545 Ravintokeskus	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta	Muutos%	Ero
			2024	23/24	23/24
T U L O T (ulkoiset)	-55 308	-20 000	-49 000	145,00	-29 000
M E N O T (ulkoiset)	463 165	303 485	367 362	21,00	63 877
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	407 857	283 485	318 362	12,30	34 877
Suunnitelmapoistot	0	0	18 541	0,00	18 541
Tulot (sisäiset)	-506 273	-244 492	-246 475	0,80	-1 983
Menot (sisäiset)	47 896	25 275	5 530	-78,10	-19 745
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-458 377	-219 217	-222 404	1,50	-3 187
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-50 520	64 268	95 958	49,30	31 690
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	-17,04	21,28	32,37		

550 Varikko**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Kunnan kuljetuksiin ja mm. alueiden, teiden ja rakennusten kunnossapitoon liittyvän kaluston kunnossapito.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Ennakoivalla kaluston huollolla estetään työseisokkeja ja samalla aikaansaadaan säästöjä. Kunnan järjestämä lietteen kuljetus parantaa yksityisten kiinteistöjen tarvitsemia jätevesijärjestelmien huoltopalveluita. Kunnan kaavateiden kunnossapito läpi vuoden.

Sitovia tavoitteita

1. Työkoneet ja kalusto pidetään kunnossa.
2. Kunnan kuljetukset ja kunnossapidot koskien yleisiä alueita, vesihuoltoa, teiden ja katujen kunnossapitoa, pyritään hoitamaan pääasiassa omalla kalustolla.
3. Kustannustehokkuus, palvelumaksujen tarkastus.
- 4.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Ennakoivan huollon laiminlyönti.
Henkilöstöressurssit.
Kustannusten nousu.

Tunnusluvut ja mittarit

Varikko	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatuotot	59626,7	61433,46	55267	61077	56836
Toimintakulut	138400,84	153388,94	-133723	-137124	-144429
Tulos	-78774,14	-91955,48	-355330	-257473	-278013

Toiminnan painopistealueet 2024

Tulosparrannus, teiden ja alueiden kunnossapito sekä näiden turvallisuus.

550 Varikko	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-15 868	-18 540	-17 500	-5,60	1 040
M E N O T (ulkoiset)	130 483	134 616	138 212	2,70	3 596
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 616	116 076	120 712	4,00	4 636
Suunnitelmapoistot	16 552	11 594	10 194	-12,10	-1 400
Tulot (sisäiset)	-39 399	-42 537	-39 336	-7,50	3 201
Menot (sisäiset)	3 240	2 508	3 216	28,20	708
TOIMINTAKATE (sisäiset)	-19 607	-28 435	-25 926	-8,80	2 509
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	95 009	87 641	94 786	8,20	7 145
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	32,05	29,02	31,98		

560 Liikenneväylät**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Liikenneväylien kunnossapito ja rakentaminen. Kunnossapidon kilpailutus sekä laadun seuranta. Opastuksen ylläpito ja täydentäminen. Osoitejärjestelmän ylläpito. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen sekä ennaltaehkäisevä työ näkyy mm. ajonopeuksien pienenemisenä. Tällöin asukkaat uskaltavat liikkua kirkonkylällä jalan ja pyörällä sekä turvallisuus ja viihtyvyys paranevat.

Vastuhenkilö

Tekninen johtaja, Alue- ja kiinteistöpäällikkö

Tehtävä

Liikenneväylien ja valaistuksen kunnossapito on osa kansalaisturvallisuutta sekä viihtyvyyttä.

Sitovia tavoitteita

1. Teissä ja päällysteissä ei liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita (asuminen).
2. Riittävä opastus (asuminen).
3. Valaistuksen huollot ajoittain sekä kaapeloinnin muutokset. Liikenneturvallisuuden parantaminen (hyvinvointi).

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Taloudelliset ja henkilöstö resurssit.

Tunnusluvut ja mittarit

Liikenneväylät	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Avustetut yksityistiet km	232,4	235,55	237	235	
Kunnossapidetyt kadut km	23,5	23,5	23,5	23,5	23,5
Kunnossapidetyt kevyenliikenteen väylät km	2	2	2	2	2

Toiminnan painopistealueet 2024

Kunnan alueen liikenneturvallisuus.

560 Liikenneväylät	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-57 919	-57 625	-45 437	-21,20	12 188
M E N O T (ulkoiset)	209 708	207 248	199 863	-3,60	-7 385
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	151 788	149 623	154 426	3,20	4 803
Suunnitelmapoistot	184 097	85 319	135 195	58,50	49 876
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	19 445	22 531	23 292	3,40	761
TOIMINTAKATE (sisäiset)	203 542	107 850	158 487	47,00	50 637
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	355 330	257 473	312 913	21,50	55 440
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	119,88	85,26	105,57		

570 Maankäytön suunnittelu**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Joustava pienten kaavamuutosten valmistelu. Toimiva kaavoitusyhteistyö viranomaisten ja maanomistajien kanssa. Terveellisen, viihtyisän ja turvallisen elinympäristön edistäminen.

Vastuuhenkilö

Tekninen johtaja

Tehtävä

Kunnan kaavoituksen valmistelutyöt. Kaavayhteistyö kaavanlaatijaan sekä eri viranomaisiin nähden.

Sitovia tavoitteita

1. Kaavoitustilanteen tarkastelu ja kehittäminen (joustava työ & asuminen, elinvoima ja hyvinvointi).
2. Pienten kaavamuutosten nopea käsittely.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Maanomistajien valitukset voivat hidastaa kaavoitusta. Työkuormitus.

Tunnusluvut ja mittarit

Maankäytön suunnittelu	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Valmistuneiden kaavojen määrä	1	2	1	1	2
Kaavoituksen käynnistämiset					2

Toiminnan painopistealueet 2024

Asunto- ja tonttitarjonnan kehittäminen.

570 Maankäytön suunnittelu	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)					
M E N O T (ulkoiset)	30 423	46 220	49 749	7,60	3 529
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 423	46 220	49 749	7,60	3 529
Suunnitelmapoistot	3 992	2 662	0	-100,00	-2 662
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	286	438	450	2,70	12
TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 278	3 100	450	-85,50	-2 650
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	34 701	49 320	50 199	1,80	879
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	11,71	16,33	16,94		

580 Ympäristönsuojelu**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Ympäristönsuojelua koskevat luvat ja niiden valvonta sekä neuvonta ja ohjeistus. Luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Vastuhenkilö

Ympäristötarkastaja, Tekninen johtaja

Tehtävä

Ympäristönsuojelun valvonta sekä lain asettamat lupatehtävät.
Ympäristönsuojelun edistäminen.
Ympäristölupien valvontasuunnitelman toteuttaminen.

Sitovia tavoitteita

1. Lupien käsittelyajan minimoiminen (käsittelyaika < 90 pv).
2. Voimassa olevien maa-aineslupien vuositarkastusten ajantasalle saattaminen.
3. Vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi tehtävien toimenpiteiden suunnittelu (asuminen).
4. Pohjavesialueella olevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien kartoitus (asuminen).

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Henkilöstöresurssit ja riittävä työaika.

Tunnusluvut ja mittarit

Ympäristönsuojelu	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Luvat	3	1	3	2	3
Valvontasuunnitelmien mukaiset määräaikaistarkastukset					25

Toiminnan painopistealueet 2024

Vieraslajit ja pohjavesialueiden jätevesien hallinta.

580 Ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-7 478	-3 300	-3 500	6,10	-200
M E N O T (ulkoiset)	33 895	275 606	274 247	-0,50	-1 359
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	26 417	272 306	270 747	-0,60	-1 559
Suunnitelmapoistot					
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	3 112	4 313	4 492	4,20	179
TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 112	4 313	4 492	4,20	179
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	29 530	276 619	275 239	-0,50	-1 380
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	9,96	91,60	92,86		

590 Rakennusvalvonta**Toiminnan kuvaus / palveluajatus**

Asiantunteva rakentamisen neuvonta ja ohjeistus.

Vastuhenkilö

Rakennustarkastaja, tekninen johtaja

Tehtävä

Tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Valvoa, että rakentaminen täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa säännöissä ja määräyksissä asetetut vaatimukset.

Sitovia tavoitteita

1. Lupien käsittelyaika enintään 14 arkipäivää (joustava työ & asuminen, elinvoima & hyvinvointi).
2. Katselmusten määrä n. 100 kpl.

Keskeiset riskit kyseisten tavoitteiden toteutumiselle

Lupahakemukset puutteellisia.

Selvittelytyö.

Tunnusluvut ja mittarit

Rakennusvalvonta tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kaikki myönnetyt luvat	134	108	80	100	75
Rakennuslupien määrä	47	42	29	30	25
Katselmusten määrä	112	87	100	100	95

Toiminnan painopistealueet 2024

Valmistautuminen 1.1.2025 voimaan astuvaan uuteen Maankäyttö- ja rakennuslakiin.

590 Rakennusvalvonta	TP 2022	TA 2023	Hall.kunta 2024	Muutos% 23/24	Ero 23/24
T U L O T (ulkoiset)	-33 098	-26 820	-22 850	-14,80	3 970
M E N O T (ulkoiset)	82 961	82 412	97 797	18,70	15 385
TOIMINTAKATE (ulkoiset)	49 864	55 592	74 947	34,80	19 355
Suunnitelmapoistot	18 662	0	0	0,00	0
Tulot (sisäiset)					
Menot (sisäiset)	3 929	3 523	3 969	12,70	446
TOIMINTAKATE (sisäiset)	22 591	3 523	3 969	12,70	446
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	72 455	59 115	78 916	33,50	19 801
Asukasluku	2964	3020	2964		
Toimintakate / asukas	24,45	19,57	26,62		

TYTÄR- JA OSAKKUUSYHTIÖIDEN TAVOITTEET 2024

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy

Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy (0931047-8) on perustettu vuonna 1993 ja sen toimialana on Asuntojen vuokraus. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n osakkeista 100 %. Yhtiöön fuusioitiin 2018 Kiinteistö Oy Rautalammin Haka.

Tavoitteet vuosiksi 2024-2026:

1. Yhtiö laatii tarkan ja aikataulutetun kehittämissuunnitelman vuosille 2024-2026 ja alkaa toteuttamaan Valtiokonttorin hyväksymää Asunnonhankinta OY:n talouden tasapainottamisohjelmaa.
2. Vuoden 2024 aikana laaditaan tarve- ja suunnitelmaraportti uuden asuinrakennuksen rakentamisesta.
3. Yhtiö toteuttaa suunnitteluvuosien 2024-2026 aikana peruskorjauksia asuinhuoneistoissa omalla kassalla.
4. Toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.

Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit

Kunta omistaa Kiinteistö Oy Oikarilan Teollisuushallit -yhtiön osakkeista 100 %. Yhtiö omistaa kaksi teollisuushallia, joiden kokonaispinta-ala on noin 2.300 m². Hallit on vuokrattu lunastusehdoilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaisesti hallien omistus siirtyy 12 vuoden vuokra-ajan päättyessä vuokralaisille.

Tavoitteet vuosille 2023–2025

1. Yhtiön lainat järjestellään vastaamaan lunastusehtoisten vuokrasopimusten takaisinmaksurytmiä.
2. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
3. Kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushallit valmistautuu fuusioon Rautalammin kehityksen kanssa.

Rautalammin Kehitys Oy

Rautalammin kunta omistaa yhtiöstä 81,7 %. Yhtiön toimiala on ollut parantaa ja kehittää rautalampilaisten teollisuus- ja palvelualayritysten ja maatalouden liitännäis- ja sen sivuelinkeinojen toimintaedellytyksiä tekemällä vieraanpääoman ehtoisia sijoituksia, antamalla takauksia sekä palvelemalla yrityksiä liiketaloudellisella ja teknisellä asiantuntemuksella. Yhtiön osakepääoma on 40.000 euroa.

Tavoitteet vuodeksi 2023-2025:

1. Kunnan tiedonsaantia ja yhteistyötä tiivistetään ja toimitusjohtaja raportoi yhtiön tilanteesta kunnanvaltuustolle kolmannesvuosittain.
2. Rautalammin kehitys fuusioidaan kiinteistö Oy Oikarilan teollisuushalleihin ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

As Oy Lupsakas

As Oy Lupsakkaan osakemäärä on 15 000 kappaletta. Kunta omistaa 4 505 kappaletta eli 30 %, kaksi huoneistoa.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Yhtiössä toteutetaan normaaleja vuosikorjauksia vuosina 2023–2025.

As Oy Rautalammin Kuusitie 3

Rautalammin kunta omistaa As Oy Rautalammin Kuusitie 3:ssa yhden huoneiston. Kunta vuokraa yhtä huoneistoa ulkopuolisille.

Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalo

Rautalammin kunta omistaa Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalossa olevan kunnan johtokeskuksen. Rautalammin kunta omisti kiinteistöyhtiöstä 23 % osakekannasta 31.12.2011. Uusien ohjeiden mukaan kunnan johtokeskus ei välttämättä vaadi kunnalta erityistiloja poikkeus- ja kriisiolojen johtamista varten, vaan johtokeskus voidaan järjestää normaaliajan tiloihin ts. kunnanvirastoon. Rautalammin kunta omistaa Rautalammin virastotalosta toimisto- ja varastotiloja.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

1. Kunta luopuu nykyisestä johtokeskuksesta ja toteuttaa johtokeskustilat kunnanviraston yhteyteen alakertaan poikkeus- ja kriisiaikojen johtamista varten. Ennen näitä järjestelyitä selvitetään, onko tarvetta em. tiloja käyttää edelleen väistötiloina suunnittelukauden aikana.
2. Rautalammin kunta myy kunnan Kiinteistö Oy Rautalammin Virastotalon toimisto-, varasto- ja johtokeskustilat.

As Oy Rautalammin Lassilanpolku

Kunnan tämänhetkinen omistusosuus asunto-osakeyhtiöstä on 33,77%. (153 osaketta/440 osakkeesta)

Kunta omistaa asuntoyhtiöstä kolme osakehuoneistoa, huoneistot on vuokrattu.

Tavoitteet vuosiksi 2023–2025

Huoneistojen vuokrauksessa onnistuminen ja huoneistojen myynnin toteuttaminen

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy

Kehitysyhtiö SavoGrow Oy on elinkeino- ja elinvoimayhtiö, joka auttaa Keiteleeseen, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon yrityksiä kasvuun. Vesannon Rautalammin kunta omistaa Savogrow Oy:stä 15,51%.

Tavoitteet 2023–2025

1. Yhtiö raportoi kunnanhallitukselle yhtiön tavoitteiden toteutumisesta ja erityisesti rautalampilaisiin yrityksiin kohdistuneista toimenpiteistä.
2. Yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan ja yhtiön välillä kehitetään erityisesti elinvoimatyön ja kuntakehittämisen osalta

Istekki Oy

Istekki Oy on perustettu v.2006 ja se on noin 600 työntekijän informaatio- sekä terveyden ja hyvinvoinnin teknologian asiantuntijaorganisaatio. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Kuopiossa ja toimipisteet löytyvät myös Jyväskylästä ja Tampereelta.

Rautalammin kunta omistaa Istekki Oy:stä viisi (5) A-sarjan osaketta.

Tavoitteet 2023–2025

Yhtiön asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan.

Sansia Oy

Sansia Oy on vuonna 2011 perustettu julkisomisteinen palveluyhtiö. Syyskuun 2018 puoliväliin saakka yhtiö tunnettiin IS-Hankinnan nimellä. Yritys tarjoaa hankinta- ja sopimushallinnan palveluita, hankintakoulutusta ja kanavan sähköiseen tilaamiseen. Yrityksen asiakkaita ovat sen omistajat eli 100 kuntaa, kuntayhtymää, sairaanhoitopiiriä, energiayhtiötä ja muuta julkisyhteisöä

Rautalammin kunta omistaa Sansia Oy:stä osuuden.

TULOSLASKELMA

TP 2022	TA 2023		Nimi	Tal.arvio 2 024	Kasvu 23/24	TS 2024	TS 2025
			TULOSLASKELMA				
			TOIMINTATUOTOT				
1 170 337	1 021 541 *		Myyntituotot	1 109 893	8,60	975 093	975 093
655 226	105 900 *		Maksutuotot	99 765	-5,80	99 765	99 765
366 359	169 500 *		Tuet ja avustukset	117 500	-30,70	117 500	117 500
609 589	720 226 *		Muut toimintatuotot	907 507	26,00	875 157	875 157
2 801 512	2 017 167 ***		TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 234 665	10,80	2 067 515	2 067 515
			TOIMINTAKULUT				
			Henkilöstökulut				
-6 865 116	-4 771 360 *		Palkat ja palkkiot	-4 892 513	2,50	-4 943 183	-4 943 183
			Henkilösivukulut				
-1 488 283	-1 037 216 *		Eläkekulut	-1 038 206	0,10	-1 052 176	-1 050 121
-267 850	-177 790 *		Muut henkilösivukulut	-131 504	-26,00	-133 771	-133 438
-8 621 249	-5 986 366 **		Henkilöstökulut yhteensä	-6 062 223	1,30	-6 129 130	-6 126 742
-12 629 731	-408 050 *		Asiakaspalvelujen ostot	-360 106	-11,70	-362 107	-362 107
-2 878 917	-2 078 544 *		Muiden palvelujen ostot	-2 338 885	12,50	-2 417 935	-2 417 935
-15 508 649	-2 486 594 **		Palvelujen ostot	-2 698 991	8,50	-2 780 042	-2 780 042
-1 451 258	-1 384 989 *		Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 439 626	3,90	-1 536 923	-1 536 923
-808 999	-280 420 *		Avustukset	-312 570	11,50	-257 570	-257 570
-302 231	-281 851 *		Muut toimintakulut	-335 905	19,20	-336 605	-336 605
-26 692 386	-10 420 220 ***		TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10 849 315	4,10	-11 040 270	-11 037 882
-23 890 874	-8 403 053		TOIMINTAKATE	-8 614 650	2,50	-8 972 755	-8 970 367
11 914 500	6 877 000 *		Verotulot	6 900 000	0,30	6 900 000	6 900 000
13 369 021	1 985 623 *		Valtionosuudet	2 326 707	17,20	2 305 907	2 305 907
			Rahoitustuotot ja -kulut				
2 442	0 *		Korkotuotot	0	0,00	0	0
492 773	400 000 *		Muut rahoitustuotot	500 000	25,00	500 000	500 000
-96 928	-150 000 *		Korkokulut	-170 000	13,30	-170 000	-170 000
-2 093	0 *		Muut rahoituskulut	0	0,00	0	0
1 788 841	709 570		VUOSIKATE	942 057	32,80	563 152	565 540
			Poistot ja arvonalentumiset				
-1 067 249	-861 366 *		Suunn.mukaiset poistot	-930 814	8,10	-930 814	-930 814
-300 000	0 *		Arvonalentumiset	0	0,00	0	0
			Satunnaiset erät				
421 592	-151 796		TILIKAUDEN TULOS	11 243	-107,40	-367 662	-365 274
421 592	-151 796		TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄ)	11 243	-107,40	-367 662	-365 274

KÄYTTÖTALOUDEN LISTAUS

		TP 2022	TA 2023	Talarvio 2 024	Kasvu 23/24	Ero
1	KÄYTTÖTALOUS					
10	VAALIT					
100	VALTIOLLISET VAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-5 500	-2 900	-47,30	2 600
***	M E N O T (ulkoiset)	9	11 254	7 408	-34,20	-3 846
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	9	5 754	4 508	-21,70	-1 246
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	9	5 754	4 508	-21,70	-1 246
110	KUNNALLISVAALIT					
***	M E N O T (ulkoiset)	5 091	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	5 091	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 091	0	0	0,00	0
120	EU-VAALIT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-6 904	0	-2 900	0,00	-2 900
***	M E N O T (ulkoiset)	2 883	0	7 558	0,00	7 558
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-4 021	0	4 658	0,00	4 658
*	Menot (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-3 957	0	4 658	0,00	4 658
10	VAALIT YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-6 904	-5 500	-5 800	5,50	-300
***	M E N O T (ulkoiset)	7 982	11 254	14 966	33,00	3 712
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 078	5 754	9 166	59,30	3 412
*	Menot (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	64	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 142	5 754	9 166	59,30	3 412

1	KÄYTTÖTALOUS					
14	TILINTARKASTUS					
130	TILINTARKASTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
*	Menot (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	19 076	20 867	21 576	3,40	709
14	TILINTARKASTUS YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	18 398	20 173	20 686	2,50	513
*	Menot (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	677	694	890	28,20	196
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	19 076	20 867	21 576	3,40	709

1	KÄYTTÖTALOUS					
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO					
140	KUNNANVALTUUSTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	49 974	38 776	41 273	6,40	2 497
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	49 974	38 776	41 273	6,40	2 497
*	Menot (sisäiset)	19 374	26 992	24 355	-9,80	-2 637
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	19 374	26 992	24 355	-9,80	-2 637
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	69 348	65 768	65 628	-0,20	-140
150	KUNNANHALLITUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-27 161	-10 000	-22 303	123,00	-12 303
***	M E N O T (ulkoiset)	352 984	371 977	395 052	6,20	23 075
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	325 823	361 977	372 749	3,00	10 772
*	Suunnitelmapoistot	334 120	34 121	34 120	0,00	-1
*	Menot (sisäiset)	18 544	25 598	22 274	-13,00	-3 324
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	352 665	59 719	56 394	-5,60	-3 325
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	678 488	421 696	429 143	1,80	7 447
18	LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO YrÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-27 161	-10 000	-22 303	123,00	-12 303
***	M E N O T (ulkoiset)	402 958	410 753	436 325	6,20	25 572
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	375 797	400 753	414 022	3,30	13 269
*	Suunnitelmapoistot	334 120	34 121	34 120	0,00	-1
*	Menot (sisäiset)	37 918	52 590	46 629	-11,30	-5 961
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	372 039	86 711	80 749	-6,90	-5 962
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	747 836	487 464	494 771	1,50	7 307

1	KÄYTTÖTALOUS					
22	HALLINTO JA TALOUS					
170	YLEISHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-46 233	-68 379	-57 300	-16,20	11 079
***	M E N O T (ulkoiset)	396 878	520 784	531 722	2,10	10 938
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	350 645	452 405	474 422	4,90	22 017
*	Suunnitelmapoistot	11 221	0	0	0,00	0
*	Tulot (sisäiset)	-28 388	-19 195	-25 831	34,60	-6 636
*	Menot (sisäiset)	28 063	39 950	32 751	-18,00	-7 199
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	10 896	20 755	6 920	-66,70	-13 835
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	361 541	473 160	481 342	1,70	8 182
180	TALOUSHALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-18 916	-40 000	-35 000	-12,50	5 000
***	M E N O T (ulkoiset)	558 710	564 330	544 906	-3,40	-19 424
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	539 793	524 330	509 906	-2,80	-14 424
*	Suunnitelmapoistot	7 808	21 735	53 854	147,80	32 119
*	Tulot (sisäiset)	-405 469	-366 732	-378 488	3,20	-11 756
*	Menot (sisäiset)	10 719	11 662	9 085	-22,10	-2 577
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-386 942	-333 335	-315 549	-5,30	17 786
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	152 852	190 995	194 357	1,80	3 362
22	HALLINTO JA TALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-65 149	-108 379	-92 300	-14,80	16 079
***	M E N O T (ulkoiset)	955 588	1 085 114	1 076 628	-0,80	-8 486
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	890 439	976 735	984 328	0,80	7 593
*	Suunnitelmapoistot	19 029	21 735	53 854	147,80	32 119
*	Tulot (sisäiset)	-433 857	-385 927	-404 319	4,80	-18 392
*	Menot (sisäiset)	38 782	51 612	41 836	-18,90	-9 776
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-376 046	-312 580	-308 629	-1,30	3 951
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	514 393	664 155	675 699	1,70	11 544

1	KÄYTTÖTALOUS					
26	ELINKEINOTOIMI					
190	ELINVOIMALAUTAKUNTA					
***	M E N O T (ulkoiset)	37 847	77 192	65 447	-15,20	-11 745
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	37 847	77 192	65 447	-15,20	-11 745
*	Menot (sisäiset)	3 851	5 155	5 452	5,80	297
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 851	5 155	5 452	5,80	297
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	41 697	82 347	70 899	-13,90	-11 448
215	SAVOGROW JA YHT.HANKE OSUUDET					
***	M E N O T (ulkoiset)	156 505	168 000	106 432	-36,60	-61 568
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	156 505	168 000	106 432	-36,60	-61 568
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	156 505	168 000	106 432	-36,60	-61 568
220	TAPAHTUMAT					
***	M E N O T (ulkoiset)	13 672	28 300	15 300	-45,90	-13 000
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	13 672	28 300	15 300	-45,90	-13 000
*	Menot (sisäiset)	879	726	0	-100,00	-726
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	879	726	0	-100,00	-726
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	14 551	29 026	15 300	-47,30	-13 726
230	MATKAILU					
***	M E N O T (ulkoiset)	0	0	67 000	0,00	67 000
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	0	0	67 000	0,00	67 000
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	0	0	67 000	0,00	67 000
26	ELINKEINOTOIMI YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	208 024	273 492	254 179	-7,10	-19 313
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	208 024	273 492	254 179	-7,10	-19 313
*	Menot (sisäiset)	4 730	5 881	5 452	-7,30	-429
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 730	5 881	5 452	-7,30	-429
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	212 753	279 373	259 631	-7,10	-19 742

1	KÄYTTÖTALOUS					
30	MAASEUTUTOIMI					
270	MAASEUTUTOIMI					
***	M E N O T (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
*	Menot (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 183	50 566	47 360	-6,30	-3 206
30	MAASEUTUTOIMI YHTEENSÄ					
***	M E N O T (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	44 839	47 700	46 000	-3,60	-1 700
*	Menot (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 343	2 866	1 360	-52,50	-1 506
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	48 183	50 566	47 360	-6,30	-3 206

1	KÄYTTÖTALOUS					
46	KOULUTUS					
404	HALLINTO					
***	M E N O T (ulkoiset)	60 370	130 427	98 456	-24,50	-31 971
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 370	130 427	98 456	-24,50	-31 971
*	Tulot (sisäiset)	-462	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	989	108 097	1 804	-98,30	-106 293
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	528	108 097	1 804	-98,30	-106 293
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	60 898	238 524	100 260	-58,00	-138 264
410	PERUSKOULUTUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-171 464	-117 300	-102 350	-12,70	14 950
***	M E N O T (ulkoiset)	2 978 014	2 768 100	2 968 145	7,20	200 045
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	2 806 549	2 650 800	2 865 795	8,10	214 995
*	Suunnitelmapoistot	242 364	236 086	223 376	-5,40	-12 710
*	Tulot (sisäiset)	-60 133	-48 115	-6 551	-86,40	41 564
*	Menot (sisäiset)	429 527	404 542	416 389	2,90	11 847
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	611 758	592 513	633 214	6,90	40 701
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	3 418 307	3 243 313	3 499 009	7,90	255 696
420	LUKIO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-68 681	-15 000	-19 600	30,70	-4 600
***	M E N O T (ulkoiset)	921 156	941 216	959 779	2,00	18 563
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	852 475	926 216	940 179	1,50	13 963
*	Suunnitelmapoistot	114 733	114 733	114 733	0,00	0
*	Tulot (sisäiset)	-3 339	-400	-400	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	140 306	174 273	147 324	-15,50	-26 949
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	251 700	288 606	261 657	-9,30	-26 949
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 104 175	1 214 822	1 201 836	-1,10	-12 986
440	AIKUISKOULUTUS					
***	M E N O T (ulkoiset)	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	79 987	66 800	64 801	-3,00	-1 999

450	JOUKKOLIIKENNE					
***	M E N O T (ulkoiset)	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	30 456	31 000	38 001	22,60	7 001
453	VARHAISKASVATUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-91 442	-29 000	-23 000	-20,70	6 000
***	M E N O T (ulkoiset)	1 051 007	886 989	1 223 016	37,90	336 027
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	959 566	857 989	1 200 016	39,90	342 027
*	Suunnitelmapoistot	3 500	3 252	6 220	91,30	2 968
*	Tulot (sisäiset)	-132 246	-7 000	-11 720	67,40	-4 720
*	Menot (sisäiset)	270 271	301 610	333 820	10,70	32 210
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	141 525	297 862	328 320	10,20	30 458
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 101 091	1 155 851	1 528 336	32,20	372 485
454	ESIOPETUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-14 542	0	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	129 367	254 978	149 662	-41,30	-105 316
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 826	254 978	149 662	-41,30	-105 316
*	Tulot (sisäiset)	-1 750	-3 700	-2 140	-42,20	1 560
*	Menot (sisäiset)	36 876	63 872	24 628	-61,40	-39 244
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	35 126	60 172	22 488	-62,60	-37 684
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	149 952	315 150	172 150	-45,40	-143 000
46	KOULUTUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-346 129	-161 300	-144 950	-10,10	16 350
***	M E N O T (ulkoiset)	5 250 357	5 079 510	5 501 860	8,30	422 350
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	4 904 228	4 918 210	5 356 910	8,90	438 700
*	Suunnitelmapoistot	360 597	354 071	344 329	-2,80	-9 742
*	Tulot (sisäiset)	-197 929	-59 215	-20 811	-64,90	38 404
*	Menot (sisäiset)	877 969	1 052 394	923 965	-12,20	-128 429
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 040 638	1 347 250	1 247 483	-7,40	-99 767
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	5 944 865	6 265 460	6 604 393	5,40	338 933

1	KÄYTTÖTALOUS					
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA					
460	NUORISO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-23 580	-67 700	-68 000	0,40	-300
***	M E N O T (ulkoiset)	83 989	169 506	182 113	7,40	12 607
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	60 409	101 806	114 113	12,10	12 307
*	Tulot (sisäiset)	-213	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	14 136	16 791	18 017	7,30	1 226
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	13 923	16 791	18 017	7,30	1 226
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	74 332	118 597	132 130	11,40	13 533
470	LIIKUNTA					
***	T U L O T (ulkoiset)	-19 026	-25 000	-20 000	-20,00	5 000
***	M E N O T (ulkoiset)	228 967	137 940	153 977	11,60	16 037
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	209 941	112 940	133 977	18,60	21 037
*	Suunnitelmapoistot	24 736	20 870	20 870	0,00	0
*	Tulot (sisäiset)	-1 012	-1 340	0	-100,00	1 340
*	Menot (sisäiset)	42 609	58 917	29 327	-50,20	-29 590
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	66 332	78 447	50 197	-36,00	-28 250
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	276 274	191 387	184 174	-3,80	-7 213
480	KIRJASTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-11 150	-10 573	-13 180	24,70	-2 607
***	M E N O T (ulkoiset)	226 639	226 301	235 900	4,20	9 599
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	215 489	215 728	222 720	3,20	6 992
*	Suunnitelmapoistot	29 820	29 820	30 864	3,50	1 044
*	Tulot (sisäiset)	-11 879	-12 818	-14 872	16,00	-2 054
*	Menot (sisäiset)	44 164	46 603	39 525	-15,20	-7 078
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	62 105	63 605	55 517	-12,70	-8 088
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	277 594	279 333	278 237	-0,40	-1 096
490	KULTTUURITOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-740	0	0	0,00	0
***	M E N O T (ulkoiset)	48 924	49 136	57 978	18,00	8 842
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	48 185	49 136	57 978	18,00	8 842
*	Menot (sisäiset)	3 195	4 268	3 788	-11,20	-480
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 195	4 268	3 788	-11,20	-480
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	51 380	53 404	61 766	15,70	8 362
50	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-54 495	-103 273	-101 180	-2,00	2 093
***	M E N O T (ulkoiset)	588 519	582 883	629 968	8,10	47 085
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	534 024	479 610	528 788	10,30	49 178
*	Suunnitelmapoistot	54 555	50 690	51 734	2,10	1 044
*	Tulot (sisäiset)	-13 104	-14 158	-14 872	5,00	-714
*	Menot (sisäiset)	104 104	126 579	90 657	-28,40	-35 922
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	145 555	163 111	127 519	-21,80	-35 592
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	679 579	642 721	656 307	2,10	13 586

1	KÄYTTÖTALOUS					
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA					
500	TEKNINEN HALLINTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	0	-15 000	-23 000	53,30	-8 000
***	M E N O T (ulkoiset)	100 264	63 624	156 794	146,40	93 170
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	100 264	48 624	133 794	175,20	85 170
*	Menot (sisäiset)	44 956	60 056	64 987	8,20	4 931
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	44 956	60 056	64 987	8,20	4 931
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	145 220	108 680	198 781	82,90	90 101
510	JÄTEHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-144	0	-100	0,00	-100
***	M E N O T (ulkoiset)	1 381	0	500	0,00	500
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 237	0	400	0,00	400
*	Suunnitelmapoistot	896	896	896	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	483	242	480	98,30	238
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 379	1 138	1 376	20,90	238
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	2 616	1 138	1 776	56,10	638
520	VESIHUOLTO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-465 493	-562 200	-580 490	3,30	-18 290
***	M E N O T (ulkoiset)	311 081	428 689	457 290	6,70	28 601
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	-154 412	-133 511	-123 200	-7,70	10 311
*	Suunnitelmapoistot	123 550	102 742	105 778	3,00	3 036
*	Tulot (sisäiset)	-50 154	-56 780	-50 361	-11,30	6 419
*	Menot (sisäiset)	32 508	18 799	16 822	-10,50	-1 977
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	105 903	64 761	72 239	11,50	7 478
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-48 509	-68 750	-50 961	-25,90	17 789
530	PALO- JA PELASTUSTOIMI					
***	T U L O T (ulkoiset)	-37 452	-1 000	0	-100,00	1 000
***	M E N O T (ulkoiset)	389 542	1 000	1 100	10,00	100
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	352 091	0	1 100	0,00	1 100
*	Suunnitelmapoistot	8 267	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	7 196	0	0	0,00	0
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	15 462	0	0	0,00	0
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	367 553	0	1 100	0,00	1 100

540	KIINTEISTÖT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-613 485	-924 230	-1 126 255	21,90	-202 025
***	M E N O T (ulkoiset)	1 078 341	1 366 441	1 125 789	-17,60	-240 652
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	464 857	442 211	-466	-100,10	-442 677
*	Suunnitelmapoistot	167 251	197 536	176 173	-10,80	-21 363
*	Tulot (sisäiset)	-680 053	-864 107	-504 289	-41,60	359 818
*	Menot (sisäiset)	188 730	236 915	46 436	-80,40	-190 479
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-324 072	-429 656	-281 680	-34,40	147 976
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	140 785	12 555	-282 146	-2 347,30	-294 701
545	RAVINTOKESKUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-55 308	-20 000	-49 000	145,00	-29 000
***	M E N O T (ulkoiset)	463 165	303 485	367 362	21,00	63 877
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	407 857	283 485	318 362	12,30	34 877
*	Suunnitelmapoistot	0	0	18 541	0,00	18 541
*	Tulot (sisäiset)	-506 273	-244 492	-246 475	0,80	-1 983
*	Menot (sisäiset)	47 896	25 275	5 530	-78,10	-19 745
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-458 377	-219 217	-222 404	1,50	-3 187
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-50 520	64 268	95 958	49,30	31 690
550	VARIKKO					
***	T U L O T (ulkoiset)	-15 868	-18 540	-17 500	-5,60	1 040
***	M E N O T (ulkoiset)	130 483	134 616	138 212	2,70	3 596
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	114 616	116 076	120 712	4,00	4 636
*	Suunnitelmapoistot	16 552	11 594	10 194	-12,10	-1 400
*	Tulot (sisäiset)	-39 399	-42 537	-39 336	-7,50	3 201
*	Menot (sisäiset)	3 240	2 508	3 216	28,20	708
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-19 607	-28 435	-25 926	-8,80	2 509
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	95 009	87 641	94 786	8,20	7 145
560	LIIKENNEVÄYLÄT					
***	T U L O T (ulkoiset)	-57 919	-57 625	-45 437	-21,20	12 188
***	M E N O T (ulkoiset)	209 708	207 248	199 863	-3,60	-7 385
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	151 788	149 623	154 426	3,20	4 803
*	Suunnitelmapoistot	184 097	85 319	135 195	58,50	49 876
*	Menot (sisäiset)	19 445	22 531	23 292	3,40	761
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	203 542	107 850	158 487	47,00	50 637
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	355 330	257 473	312 913	21,50	55 440

570	MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU					
***	M E N O T (ulkoiset)	30 423	46 220	49 749	7,60	3 529
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	30 423	46 220	49 749	7,60	3 529
*	Suunnitelmapoistot	3 992	2 662	0	-100,00	-2 662
*	Menot (sisäiset)	286	438	450	2,70	12
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	4 278	3 100	450	-85,50	-2 650
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	34 701	49 320	50 199	1,80	879
54	TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-1 245 668	-1 598 595	-1 841 782	15,20	-243 187
***	M E N O T (ulkoiset)	2 714 389	2 551 323	2 496 659	-2,10	-54 664
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	1 468 721	952 728	654 877	-31,30	-297 851
*	Suunnitelmapoistot	504 606	400 749	446 777	11,50	46 028
*	Tulot (sisäiset)	-1 275 879	-1 207 916	-840 461	-30,40	367 455
*	Menot (sisäiset)	344 738	366 764	161 213	-56,00	-205 551
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	-426 535	-440 403	-232 471	-47,20	207 932
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	1 042 186	512 325	422 406	-17,60	-89 919

1	KÄYTTÖTALOUS					
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA					
580	YMPÄRISTÖNSUOJELU					
***	T U L O T (ulkoiset)	-7 478	-3 300	-3 500	6,10	-200
***	M E N O T (ulkoiset)	33 895	275 606	274 247	-0,50	-1 359
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	26 417	272 306	270 747	-0,60	-1 559
*	Menot (sisäiset)	3 112	4 313	4 492	4,20	179
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	3 112	4 313	4 492	4,20	179
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	29 530	276 619	275 239	-0,50	-1 380
590	RAKENNUSVALVONTA JA OHJAUS					
***	T U L O T (ulkoiset)	-33 098	-26 820	-22 850	-14,80	3 970
***	M E N O T (ulkoiset)	82 961	82 412	97 797	18,70	15 385
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	49 864	55 592	74 947	34,80	19 355
*	Suunnitelmapoistot	18 662	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	3 929	3 523	3 969	12,70	446
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	22 591	3 523	3 969	12,70	446
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	72 455	59 115	78 916	33,50	19 801
58	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-40 576	-30 120	-26 350	-12,50	3 770
***	M E N O T (ulkoiset)	116 857	358 018	372 044	3,90	14 026
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	76 281	327 898	345 694	5,40	17 796
*	Suunnitelmapoistot	18 662	0	0	0,00	0
*	Menot (sisäiset)	7 042	7 836	8 461	8,00	625
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	25 703	7 836	8 461	8,00	625
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	101 985	335 734	354 155	5,50	18 421
1	KÄYTTÖTALOUS					
1	KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
***	T U L O T (ulkoiset)	-2 801 512	-2 017 167	-2 234 665	10,80	-217 498
***	M E N O T (ulkoiset)	26 692 386	10 420 220	10 849 315	4,10	429 095
****	TOIMINTAKATE (ulkoiset)	23 890 874	8 403 053	8 614 650	2,50	211 597
*	Suunnitelmapoistot	1 367 249	861 366	930 814	8,10	69 448
*	Tulot (sisäiset)	-1 945 159	-1 667 216	-1 280 463	-23,20	386 753
*	Menot (sisäiset)	1 962 699	1 667 216	1 280 463	-23,20	-386 753
****	TOIMINTAKATE (sisäiset)	1 384 789	861 366	930 814	8,10	69 448
*****	TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	25 275 664	9 264 419	9 545 464	3,00	281 045

TULOSLASKELMAOSA

TP 2022	TA 2023		Nimi	Tal.arvi 2 024	Kasvu 23/24	TS 2025	TS 2026
		70	KUNNANHALLITUS				
		610	VEROTULOT				
-9 004 317	-4 792 000	7000	Kunnallisvero	-4 840 000	1,00	-4 840 000	-4 840 000
-1 174 360	-1 258 000	7010	Kiinteistövero	-1 443 000	14,70	-1 443 000	-1 443 000
-1 298 147	-827 000	7020	Osuus yhteisöveron tuotosta	-617 000	-25,40	-617 000	-617 000
-11 476 824	-6 877 000	**	VEROTULOT	-6 900 000	0,30	-6 900 000	-6 900 000
		620	VALTIONOSUUDET				
-7 531 601	0	7102	Peruspalvelujen valtionosuus	-1 139 023	0,00	-1 139 023	-1 139 023
-1 924 608	-658 847	7103	Verotulomenetysten korvaus	-678 547	3,00	-678 547	-678 547
-3 047 606	-1 326 776	7104	Verotuloihin per.valt.os.tas.	0	-100,00	0	0
-31 029	0	7110	Valtionos. opetus- ja kulttuur	-509 137	0,00	-488 337	-488 337
-12 534 844	-1 985 623	**	VALTIONOSUUDET	-2 326 707	17,20	-2 305 907	-2 305 907
		650	RAHOITUSTUOTOT JA KULUT				
-7 735	0	8050	Muut korkotuotot	0	0,00	0	0
-175	0	8110	Korot verotilityksistä	0	0,00	0	0
-327 142	-400 000	8120	Osingot	-500 000	25,00	-500 000	-500 000
-1 399	0	8130	Osuuskorot, perusp-oman korot	0	0,00	0	0
-4 230	0	8140	Viivästyskorkotulot	0	0,00	0	0
-17 540	0	8145	sisKorvaus jäännöspääomasta	0	0,00	0	0
-9	0	8170	Tilioikaisut	0	0,00	0	0
-45 997	0	8196	Muut tuotot	0	0,00	0	0
106 615	150 000	8200	Korot pitkäaikaisista lainoist	170 000	13,30	170 000	170 000
547	0	8250	Korot lyhytaikaisista lainoist	0	0,00	0	0
862	0	8320	Viivästyskorkomenot	0	0,00	0	0
774	0	8360	Perimis- ja viivästyskulut	0	0,00	0	0
-295 428	-250 000	**	RAHOITUSTUOTOT JA KULUT	-330 000	32,00	-330 000	-330 000
		670	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
103	0	6209	Muut välilliset verot	0	0,00	0	0
429	0	9400	Muut satunnaiset kulut	0	0,00	0	0
533	0	**	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT	0	0,00	0	0
-24 306 564	-9 112 623	***	KUNNANHALLITUS	-9 556 707	4,90	-9 535 907	-9 535 907
-24 306 564	-9 112 623	****	KAIKKI YHTEENSÄ	-9 556 707	4,90	-9 535 907	-9 535 907

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSA

RAHOITUS

Rahoitusosan sitovuus

Kunnanvaltuusto hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoitusosan toimielintasolla eli hyväksyy rahoituksen määrärahat menojen ja tulojen tasolla. Kunnanhallitus päättää rahoitusosan tehtävä – ja osatehtävä I:n tasosta. Tarvittavat päätökset rahoitusosan tarkemmasta jakamisesta tekee kunnanhallituksen määrittelemä viranhaltija.

Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA		TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Tulorahoitus						
Vuosikate		1 788 841	0	0	0	0
Satunnaiset erät		0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät		116 155	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot		-554 388	-1 309 000	-690 000	-1 138	-461
Rahoitusosuudet investointimenoihin		146 243	25 000	10 000	0	0
Pysyvien vastavien hyödykkeiden luovutustulot		29 752	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 526 603	-1 284 000	-680 000	-1 138	-461
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset		-92 320	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset		0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset		-3 141 837	105 646	1 300 000	1 800 000	1 800 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0	2 000 000	2 000 000	2 500 000	2 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-2 018 749	-1 894 354	-700 000	-700 000	-700 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos (lisäys +)		-1 171 185	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos		-728	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos (vähennys +)			0	0	0	0
Saamisten muutos (lisäys -)		635 615	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos		70 562	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta		-2 576 805	105 646	1 300 000	1 800 000	1 800 000
Rahavarojen muutos		-1 050 202	-1 178 354	620 000	1 798 862	1 799 539

INVESTOINNIT VUONNA 2024

Investointien sitovuus

Pääsääntönä on, että kunnanvaltuusto hyväksyy investointiosan määrärahat hanketasolla. Poikkeuksena kuitenkin ovat seuraavat hankekohtaisuusrajat eli mikäli yksi hanke ylittää seuraavat rajat (rahan euromäärä vaihtelee investointiryhmittäin), se käsitellään kunnanvaltuustossa hankekohtaisena.

Investointiosan määrärahataso

Hankekohtaisuuden rajat ovat seuraavat:		MÄÄRÄRAHATASO RYHMÄN SISÄLLÄ
Kiinteä omaisuus		Hankekohtainen raja 100.000 €
Talonrakennus	Talonrakennus	Toimielinten ratkaisulta
		1. Teknisen lautakunnan rakennuttamisjaosto 100.000 € / investointikohde, hanke.
Julkinen käyttöomaisuus	Julkinen käyttöomaisuus	2. Tekninen lautakunta 100.001 – 300.000 €/ investointikohde, hanke.
		3. Kunnanhallitus 300.001 - 1.000.000 € / investointikohde, hanke.
		4. Kunnanvaltuusto 1.000.001 €/investointikohde, hanke.
Liikelaikokset	Vesihuolto	
Irtain omaisuus	Irtain omaisuus	Hankekohtaisuuden raja 50.000 €
Aineeton käyttöomaisuus	Arvopaperit	Hankekohtaisuuden raja
	Kuntayhtyminen pääomatalous	
Muu investointitoiminta	Muu pääomatalous	Hankekohtaisuuden raja

Investointisuunnitelma

RAUTALAMMIN KUNTA						pvm 09.11.2023
INVESTOINNIT v. 2024 JA SUUNNITELMAVUODET						*) merkityt siirtyvät vuoden 2023 investoinneista
	Kok.kus tann.	Tulot	2024	2025	2026	Selite
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
8000 MAA-ALUEET						sivut 1-3
76 TALONRAKENNUS						
8200 Sivistystoimi talonrakennus						
*) Kirjasto	66			40	26	Hulevesijärjestelmä, pihan muotoilu, salaojat v.2024. *)Räystäään aluset ja kulkulipat(Maalaus) v.2025.
Päiväkotiki Pentinpellon piha	30	10	20			Pihan kunnostus, uusi kiipeilyteline, aidat, pihan muokkaus,
Ratsastuskeskus	35			20	15	2024 huoltomaalukset. 2025 Maneesin ja tallirakennuksen kunnostukset/ korjaukset.
Urheilukentän uusi huoltorakennus	170				170	Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksen haku aluehallintovirastolta. Selvitä avustukset.
8250 Tekninen toimi talonrakennus						
Vuokrariivitalo Kerkon vuokratalot	55			15	40	Huoltomaalaus 2025. Ikkunoiden uusinta 2026.
Palvelukoti Pauliina	40		40			Pesuhuoneiden korjaukset, muut kunnostukset
Rautalammin terveyskeskus: käyttövesijohto- ja viemäriverkoston saneeraus	300		150	150		Käyttövesiverkoston saneerauksen toteutus ja viemäröinnin parantaminen. Suunnitelma tehty.
Vuokrariivitalo Rautarasi	45		45			Pesuhuoneen saneeraus -24
As Oy Tiinari piha-alue	80		80			Salaojat ja hulevesien hallinta.
78 JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS						sivu 2
8450 Tekninen toimi julkinen käyttöomaisuus						
Kerkon (vene)tankkausasema	15		15			Venelaiturin siirto, aidan teko, sähköpaikkojen siirto
Liikenneturvallisuuden parantaminen	10			10		Kk alueen ajonopeusmerkintä uudistus ja tallivirrantien liikennejärjestelyt.
*)Kaavateiden asfaltointi ja ojen kunnostus.	100			100		*)50t€ siirto v.2023 -->2024. mm: Kirkko-, Mylly- ja Syväjärventeiden päällystykset.
Koulutien uudistus koulun osuudelta. Uusi pysäköintialue.	135			65	70	Koulutien uudistus koulun osuudelta v.2025. Uusi pysäköintialue v. 2026. Suunnitelmat laadittu.
Kirkonkylän rakennusasemakaavan tarkistustyön käynnistäminen	100			50	50	
Toholahden teollisuusalueen infra	140		140			Teollisuustien teollisuustontit suunnittelu/infra. Vuoden 2023 inv 60 t€ siirretään käyttämättä jääneet vuodelle 2024.
Kirkonkylän ja Kerkon maisemointi	15		15			Vuoden 2023 inv 15 t€ siirretään käyttämättä jääneet vuodelle 2024.

80 IRTAIN OMAISUUS						
8600 Sivistystoimi irtain omaisuus						
8650 Tekninen toimi irtain omaisuus						
Kunnossapidon (puhtaanapito+kiinteistöhuolto) ja talonmieskeskuksen työlaitteet.	15			15		Alipaineistus, imurit (pölynhallinta), muut työkoneet ja laitteet.
Laiturit & venepaikat	15			15		Vene- ja uimalaitureiden siirrot ja kunnostukset.
Vihreän siirtymän kehitys (Sähköauton latauspiste)	45		45			Virastotalon P-alue.
Kokoustilojen AV-laitteet	30		30			Valtuustosali, kunnanhallituksen kokoushuone, kokoushuone
Valvontalaitteet ja kamerat	30		30			Yleisten alueiden valvontakamerat ja laitteiston uusinta.
Rakennusvalvonnan sähköinen asiointipalvelu	30		30			1.1.2025 rakentamislaki uudistuu. Rakentamislupaa haetaan tietomallimuotoisella suunnitelmalla.
82 VESIHUOLTO						sivu 3
8700 Vesilaitos kirkonkylä						
Talojohtojen rakentaminen	30		10	10	10	Mahdolliset liittyjät
Saikarintien vesijohto (jatko), suunnittelu	43			43		
Toholahdentien alueen vesijohdon korjaus	210			210		Suunnitelma tehty.
Vesijohtoverkoston saneerauksen toteutus	40			40		
Etäluettavat vesimittarit	75		30	45		Toholahti 60 kpl, kt69 pohj.puoli 400 kpl, kt69 eteläpuoli 200 kpl
8800 Vesilaitos Kerkonkoski						
8750 Viemärlaitos kirkonkylä ja Kerkonkoski						
Vesi- ja Viemäriverkoston saneeraussuunnitelma	55			55		Koko kirkonkylä, runko kt69 nähtävästi pääosin uusittu
Viemäriverkoston saneerauksen toteutus	150			40	110	Runkoviemäri kt 69 v.2026
Talohaarojen rakentaminen	30		10	10	10	Mahdolliset liittyjät
Keskustaajaman vesistöön sijoitetun viemärin siirtäminen maalle Kuutinharjun jv-pumppaamo - Savisillan pumppaamo välinen osuus	160			160		Luvitus ja tarjouskysely -24, toteutus kesä -25
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, €	2 294	10	690	1 093	461	
Lisäksi vuoden 2024, 2025 aikana toteutuu konsernin elinvoimahankkeita 3,5 milj.€.						

HENKILÖSTÖOSA

HENKILÖSTÖTAVOITTEET 2024

Rautalammin kunnan tärkeänä menestystekijänä on hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvointi tarkoittaa turvallista, terveellistä ja tuottavaa työtä, jota ammattitaitoiset työntekijät ja työyhteisöt tekevät hyvin johdetussa organisaatiossa.

Henkilöstön terveys ja motivoituneisuus on olennaisen tärkeä työn laadun ja asiakaspalvelun kannalta. Henkilöstöohjelma laaditaan vuoden 2024 aikana yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa.

Tavoitteet vuodelle 2024

1. Esimiestyö ja työyhteisötaidot

- Esimiestyötä kehitetään jatkuvasti, vuoden 2024 teemana: työkyky, työkyvyn tukeminen.
- Henkilöstölle järjestetään luentoja/ ryhmätoimintaa tarpeen mukaan (työhyvinvointikyselyn tuloksista/ työterveyshuollon havainnoista johdetut teemat: univaikeudet, stressi, henkinen hyvinvointi.
- Esimies ja työntekijä käyvät vähintään kerran vuodessa kehityskeskustelun, jossa keskustellaan mm. menneen kauden tuloksista, seuraavan kauden tavoitteista, ammatillisista kehittymistarpeista, yksilöllisestä työhyvinvoinnista yms. Tavoitteena, että keskustelut on käyty 100% joka työpisteessä. (Esimiehet raportoivat toimialajohtajille.)

2. Osaamisen kehittäminen

- Täydennys-, uudelleen- ja jatkokoulutus on suunnitelmallista, työyksiköiden tarpeista lähtevää toimintaa, tarpeita pyritään ennakoimaan (mittareina koulutuspäivät/ henk.)
- Tarpeen mukaan hyödynnetään työnohjausta, työparityöskentelyä, kehittämishankkeita
- Huolehditaan hiljaisen tiedon siirtämisestä, mentorointi.

3. Tiedottaminen ja viestintä

- Tavoitteena avoimuus ja hyvä sisäinen vuorovaikutteinen viestintä.
- Työpaikkakokoukset pidetään työyhteisöissä säännöllisesti
- Yhteistyötoimintatyöskentelyn (työsuojelu) kehittäminen, teemalliset kokoukset 2 krt vuodessa.

4. Työhyvinvoinnin seuranta, pulssikyselyn toteutus

- Työhyvinvoinnin kehittymistä seurataan työhyvinvointikyselyllä.

5. Työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen

- Laaja työterveyshuoltosopimus.

- Työstä, työtilasta, muusta työympäristöstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät on kartoitettu (toimialoilla/ työpaikoilla) ja tunnistettu (riskikartoituksen päivitys toimialoilla)
- Työhyvinvointia koskevissa asioissa toimitaan yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa mm. työterveyshuolto, työsuojeluviranomaiset.
- Työterveyshuollossa painopiste on vaikuttavassa, ennaltaehkäisevässä työterveyshuolloissa.
- Varhaisen tuen malli aktiivisessa käytössä kaikissa Rautalammin kunnan työpisteissä.
- Korvaavan työn malli käytössä, yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, toteutumista seurataan.
- Etätyöllä tuetaan henkilöstön jaksamista ja tuottavuutta, ohjeistus päivitetään.
- Työnantaja tukee liikunta- ja hyvinvointi toimia: mm. Smartum sähköinen kulttuuri/liikuntakortti/hieronta (a´75€/ henk/v), kuntosali- ja uimahallietuudet, liikuntaryhmät mm. cirkuit, vesijumppa, työpaikkojen virkistysiltapäivät, työnantajan järjestämät yhteiset pikkujoulut tms.
- Toimien tehokkuutta seurataan mm. sairauspoissaoloja seuraamalla ja reagoimalla ajoissa, mikäli hälyttäviä merkkejä havaitaan.

6. Työsuojelu

- Työsuojelutoimikunta kehittää työhyvinvointitoimintaa ja seuraa sen toteutumista. Sille voi myös tehdä ehdotuksia tyhy-toiminnan sisällön kehittamisestä.
- Työtapaturmia ehkäistään, riskienkartoitus jatkuvaa toimintaa.
- Läheltä piti- tilanteet dokumentoidaan.
- Yhteistyötoimikunnan kokouksissa vähintään yhdessä kokouksessa teemana on työsuojelu ja sen kehittäminen.
- Ensiapuvalmius pidetään lain määrittämällä tasolla joka työpisteessä.
- Sisäilmaryhmä kokoontuu säännöllisesti.
- Työtapaturmien riskiä vähennetään ohjeistuksella ja neuvonnalla, vastuu esimiehillä.

RAUTALAMMIN KUNNAN HENKILÖSTÖ 1.1.2024

Toimintayksikkö	Vakinaiset		Määräaikaiset		Työllistetyt		Oppisopimus		Sivut.
	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	Kok.aik.	Osa-aik.	
Yleishallinto	8	1		1					
Sivistystoimi	59	7	21	3			1		1
Tekninen toimi, tuntip.	13				1				
Kiinteistöhenkilöstö	10	1	1						
	90	9	22	4	1	0	1		1
Yhteensä	128								

Henkilöstömäärän kehitys vuosina 2016 - 2024

	Hallinto	Sosiaalitoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Yhteensä
31.12.2016	13	72	100	22	207
31.12.2017	17	74	95	24	210
31.12.2018	14	70	101	24	209
31.12.2019	10	78	100	26	214
31.12.2020	9	70	101	23	203
31.12.2021	8	69	103	26	206
31.12.2022	8	63	95	32	198
arvio 1.1.2024	10		92	26	128

